

Қазақстан Республикасының Су Кодексі

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі N 481 Кодексі.

Мазмұны

Ескерту. Бүкіл мәтін бойынша "жер қойнауын пайдалану және қорғау жөніндегі уәкілетті органның", "жер қойнауын пайдалану және қорғау жөніндегі уәкілетті органмен", "жер қойнауын пайдалану және қорғау жөніндегі уәкілетті орган", "жер қойнауын пайдалану мен қорғау жөніндегі уәкілетті орган", "жер қойнауын пайдалану мен қорғау жөніндегі уәкілетті органның", "жер қойнауын пайдалану мен қорғау жөніндегі уәкілетті органмен", "жер қойнауын пайдалану мен қорғау жөніндегі уәкілетті органға" деген сөздер тиісінше "жер қойнауын зерделеу мен пайдалану жөніндегі уәкілетті органның", "жер қойнауын зерделеу мен пайдалану жөніндегі уәкілетті органмен", "жер қойнауын зерделеу мен пайдалану жөніндегі уәкілетті орган", "жер қойнауын зерделеу мен пайдалану жөніндегі уәкілетті органның", "жер қойнауын зерделеу мен пайдалану жөніндегі уәкілетті органмен", "жер қойнауын зерделеу мен пайдалану жөніндегі уәкілетті органға", Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы орталық атқарушы органымен", "Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы орталық атқарушы органының", "Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау жөніндегі орталық атқарушы органы", "Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы орталық атқарушы органы", "Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы орталық атқарушы органына" деген сөздер тиісінше "қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен", "қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның", "қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган", "қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органға" деген сөздермен ауыстырылды - ҚР 2007.01.09 № 213 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), бүкіл мәтін бойынша "су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті орган", "су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органмен", "су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органның", "су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органға" "су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органда" деген сөздер тиісінше "уәкілетті орган", "уәкілетті органмен", "уәкілетті органның", "уәкілетті органға" "уәкілетті органда" деген сөздермен ауыстырылды - 2009.02.12 № 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңдарымен.

Ескерту. Мазмұнға өзгерту енгізілді - ҚР 2009.02.12 № 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

Ескерту. Бүкіл мәтін бойынша "жануарлар мен өсімдіктер" деген сөздер "өсімдіктер мен жануарлар" деген сөздермен ауыстырылды - ҚР 2012.01.25 № 548-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

Ескерту. Бүкіл мәтін бойынша "жер қойнауын зерделеу мен пайдалану жөніндегі", "жер қойнауын зерттеу мен пайдалану жөніндегі", "жер қойнауын зерделеу және пайдалану жөніндегі", "жер қойнауын зерттеу және пайдалану жөніндегі" деген сөздер "жер қойнауын зерттеу жөніндегі" деген сөздермен ауыстырылды - ҚР 27.12.2017 № 126-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі).

Ескерту. Бүкіл мәтін бойынша "халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органмен", "халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті орган", "халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органның", "халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органмен", "халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органмен", "халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті орган", "халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органның", "халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органға" және "халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органға" деген сөздер тиісінше "халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен", "халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік орган", "халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органның", "халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен", "халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік орган", "халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органның", "халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органға" және "халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органға" деген сөздермен ауыстырылды - ҚР 28.10.2019 № 268-VI

Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

1-БӨЛІМ. Жалпы ережелер

1-тарау. Негізгі ережелер

1-бап. Осы Кодексте пайдаланылатын негізгі ұғымдар

Осы Кодексте пайдаланылатын негізгі ұғымдар:

1) ағын су - ойпаңды жер бетінде ылдифа құлай аққан судың қозғалысымен сипатталатын су объектісі;

2) акватория - табиғи, жасанды немесе шартты шекаралармен шектелген су кеңістігі;

2-1) ауызсу – сапасы бойынша белгіленген ұлттық стандарттарға және гигиеналық нормативтерге сай келетін, халықтың ауызсу және шаруашылық-ауызсу мұқтаждарына арналған табиғи күйіндегі немесе өңделгеннен кейінгі су;

3) ауыз сумен жабдықтаудың баламасыз көздері - су тұтынушылар үшін ауыз сумен жабдықтаудың олардың ауыстырылуы мүмкін емес және мақсатқа сай келмейтін бірден-бір көздері;

3-1) ауызсумен және (немесе) шаруашылық-ауызсумен жабдықтау (бұдан әрі – ауызсумен жабдықтау) – ауызсуды алуды, дайындауды, сақтауды, тасымалдауды және су тұтынушыларға беруді қамтамасыз ететін технологиялық процесс;

3-2) баланстық тиесілікті бөлу шекарасы – сумен жабдықтау және су бұру жүйелерінің элементтерін иеленушілер арасында меншік, шаруашылық жүргізу немесе жедел басқару белгісі бойынша бөлу орны, бұл схемаларда көрсетіледі;

4) басқарудың бассейндік принципі - өзендердің, көлдердің және басқа да су объектілерінің бассейндері шегінде су ресурстарын әкімшілік-аумақтық бірліктер арасында бөлу кезінде іске асырылатын су қорын гидрографиялық белгілер бойынша басқару;

4-1) бөгет – судың деңгейін көтеру және (немесе) су қоймасын жасау үшін ағын судағы тежеуіш гидротехникалық құрылыс;

4-2) бөгеттердің қауіпсіздігі саласындағы жұмыстарды жүргізу құқығына ұйымдарды аттестаттау – заңды тұлғаның бөгеттердің қауіпсіздігі саласындағы жұмыстарды орындауға құқықтылығын уәкілетті орган ведомствосының ресми тануы;

4-3) бөгеттің қауіпсіздігі – бөгеттің апаттық бұзылудан қорғалу жай-күйі;

5) гидромелиорациялық жүйе - жерді суаруға, суландыруға және құрғатуға арналған технологиялық жағынан өзара байланысты гидротехникалық құрылыстар, құрылғылар мен жабдықтар кешені;

б) гидромелиорациялық кондоминиумге қатысушылар - ортақ үлестік меншік құқығындағы гидромелиорациялық кондоминиумнің құрамына кіретін бір гидромелиорациялық жүйемен немесе оның элементтерімен суарылатын жеке меншік немесе уақытша өтеулі пайдалану құқығында жер учаскесі бар жеке және (немесе) заңды тұлғалар;

6-1) гидромелиорациялық іс-шаралар – гидромелиорациялық жүйелер, сондай-ақ жеке орналасқан гидротехникалық құрылыстар көмегімен топырақтың су режимін реттеу;

7) гидротехникалық құрылыстар - су ресурстарын басқару, су пайдаланушыларға су беру, сумен жабдықтау және су бұру, судың зиянды әсерінің алдын алу үшін пайдаланылатын инженерлік құрылыстар;

7-1) елді мекендердің ауызсумен жабдықтау жүйесі – су тұтынушыларды ауызсумен қамтамасыз етуге арналған су тарту құрылыстарын, су құбырын тазартқыш құрылыстарды, таза су резервуарларын, су құбырының сорғы стансалары мен желілерін біріктіретін, өзара байланысты су объектілері мен гидротехникалық құрылыстар кешені;

8) жағалау белдеуі - экологиялық талаптарды сақтай отырып, навигациялық белгілер мен жабдықтарды орнатуға арналған су объектілері жағалауының бойындағы жағалау жиегінен ені жиырма метр құрлық белдеуі;

9) жағалау жиегі - су объектісі жағалауының судың барынша көтерілуі (лық толуы) нәтижесінде пайда болатын жиегі;

9-1) жерасты сулары – жер қойнауындағы су шоғырланымдары;

10) жер асты суларының бассейні - жер қойнауында орналасқан су тұтқыш жиектер жиынтығы;

11) жер асты суларының көздері мен учаскелері - шегінде жер асты суларын шығару мен алу үшін қолайлы жағдайлары бар су тұтқыш жиектердің бөліктері;

12) жер асты шаруашылық-ауыз сулары - өзінің табиғи жай-күйіндегі немесе өңделгеннен кейінгі сапасы бойынша нормативтік талаптарға сай келетін және адамның ауыз суға және шаруашылық қажетіне, не ауыз су өнімдерін өндіруге арналған жерасты сулары;

13) жер үсті су объектілері - шекарасы, көлемі мен су режимі бар, құрлық бетінде оның бедері нысанында сулардың тұрақты немесе уақытша жинақталуы;

13-1) зиянды заттардың жол берілетін шоғырлануы – су бұру жүйесіне ағызылатын, су тұтынушының сарқынды суларында болатын зиянды заттардың жол берілетін шамасы;

13-2) коммунальдық шаруашылық саласындағы уәкілетті орган – елді мекендер шегінде сумен жабдықтау және су бұру саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган;

13-3) көпфакторлы зерттеп-қарау – судың зиянды әсерінің алдын алу мақсатында гидротехникалық құрылысжайлар мен негізгі жабдықтың техникалық жай-күйін бағалау, көзбен қарап-тексеру әдісімен және инженерлік (геодезиялық, геофизикалық, геотехникалық, гидрографиялық және басқа да) зерттеулер кешенін жүргізу арқылы олардың элементтерінің қалған ресурсын айқындау;

14) қайтарымды сулар - суармалы аумақтардан ағатын жер асты және жер үсті сулары немесе өнеркәсіп орындары, тұрмыстық сумен жабдықтау құрылғылары және коммунальдық кәсіпорындар ағызатын сулар;

15) құбырлы сүзгіш құдық – су тұтқыш қабаттың үстіңгі бетінің біріншісіне бекітілетін бірқатар тесіктері бар құбыр кесіндісі;

16) мелиорацияланған жерлер - мелиорациялық (агроорман-мелиорациялық, агротехникалық, гидромелиорациялық, химиялық) іс-шаралар жүргізілген жерлер;

17) минералды жерасты сулары - өзінің құрамы және (немесе) кейбір ерекше компоненттерінің мөлшері бойынша оң бальнеологиялық әсер ететін жерасты сулары;

18) өзендерге теңестірілген каналдар - суды бір бассейннен екіншісіне, сондай-ақ бір өзен жүйесінен екіншісіне ауыстыруға арналған жасанды құрылыстар;

18-1) өнеркәсіптік жерасты сулары – құрамындағы пайдалы қазбаларды (сирек кездесетін элементтер, галогендер және басқалар) айырып алу үшін пайдаланылатын жерасты сулары;

19) өндірістік-техникалық жерасты сулары - өзінің сапасы мен физикалық қасиеттері бойынша өндірістік-техникалық сумен жабдықтау үшін пайдаланылатын немесе пайдаланылуы мүмкін жерасты сулары;

19-1) пайдалану жауапкершілігін бөлу шекарасы – тараптардың келісімімен белгіленетін, сумен жабдықтау және су бұру жүйелерінің элементтерін міндеттер (оларды пайдаланғаны үшін жауапкершілік) белгісі бойынша бөлу орны. Мұндай келісім болмаған кезде, пайдалану жауапкершілігінің шекарасы баланстық тиесілікті бөлу шекарасы бойынша белгіленеді;

20) санитарлық қорғау аймағы - су сапасы нашарлауының алдын алу үшін сумен жабдықтау көзін (ашық және жер асты), су құбыры құрылыстарын және оларды қоршаған аумақты қорғау мақсатында белгіленген режим сақталуға тиіс

сумен жабдықтау көзі мен су құбыры құрылыстарының төңірегінде арнайы бөлінетін аумақ;

21) сарқынды сулар - адамның шаруашылық қызметі нәтижесінде пайда болатын немесе табиғи немесе жасанды су объектілеріне немесе жер бедеріне ағызып жіберілетін ластанған аумақтағы сулар;

21-1) сарқынды суларды тазартқыш құрылыстар кешендері – сарқынды суларды табиғи биологиялық тазартуға арналған жасанды су объектілерін қоса алғанда, химиялық реагенттерді қолданып немесе қолданбай, елді мекендердің сарқынды суларын механикалық және биологиялық тазарту құрылыстары;

21-2) сарқынды суларды табиғи биологиялық тазартуға арналған жасанды су объектілері – жинағыш тоғандар, буландырғыш тоғандар, биологиялық тоғандар, сүзгі алқаптары, суару алқаптары;

22) суару каналы - суару көздерінен суаруды қажет ететін учаскелерге су тасымалдауға арналған жасанды құрылыс;

23) су бұру - сарқынды суларды жинауды, тасымалдауды, тазартуды және су бұру жүйелері арқылы су объектілеріне және (немесе) жер бедеріне бұруды қамтамасыз ететін іс-шаралардың жиынтығы;

23-1) су бұрудың оқшау тазартқыш құрылыстары – су тұтынушының өзінің сарқынды суларын тазартуға арналған құрылыстары мен құрылғыларының жиынтығы;

24) су бұру жүйесі - сарқынды суларды жинауға, тасымалдауға, тазартуға және бұруға бағытталған инженерлік желілер мен құрылыстардың кешені;

25) су бөлу орны - су пайдаланушы су көзінен су алатын орын, сондай-ақ, су пайдаланушы су тұтынушыға су ресурстарын беретін орындағы гидробекет;

25-1) суды есепке алу аспабы – нормаланған метрологиялық сипаттамалары бар, белгілі бір уақыт аралығы ішінде физикалық шама бірлігін жаңғыртатын және сақтайтын, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен суды коммерциялық есепке алу үшін қолдануға рұқсат етілген, судың (ауызсу, техникалық, сарқынды және сулардың басқа да түрлерінің) көлемін өлшеуге арналған техникалық құрал;

25-2) суды коммерциялық есепке алу – сумен жабдықтауға және (немесе) су бұруға арналған шарт бойынша тараптар арасында өзара есеп айырысу үшін қажетті су көлемін есепке алу;

26) су жинау алаңы - шекарасы шегінде су объектісінің су ресурстары қалыптастырылатын аумақ;

27) су жіберу - ағын судың төменгі учаскесіндегі су шығынын немесе деңгейін немесе су қоймасының өзіндегі судың деңгейін реттеу үшін су қоймасынан суды кезең-кезеңмен немесе мезгіл деп беру;

28) су қорғау аймағы – судың ластануын, қоқыстануын және сарқылуын болғызбау үшін шаруашылық қызметтің арнайы режимі белгіленетін су объектілеріне іргелес аумақ;

29) су қорғау белдеуі - шектеулі шаруашылық қызметі режимі белгіленетін, су объектісіне іргелес жатқан су қорғау аймағы шегіндегі ені кемінде отыз бес метр аумақ;

30) су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау, су бұру саласындағы уәкілетті орган (бұдан әрі - уәкілетті орган) - елді мекендер шегінен тыс жерлерде су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау, су бұру саласындағы басқару мен бақылау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік орган;

31) су қорының жерлері:

су объектілері (өзендер және соларға теңестірілген каналдар, көлдер, су қоймалары, тоғандар және басқа да ішкі су айдындары, аумақтық сулар, мұздықтар, батпақтар) және су көздеріндегі ағысты реттеуге арналған су шаруашылығы құрылыстары алып жатқан жерлер;

су объектілерінің су қорғау белдеулеріне бөлініп берілген жерлер;

ауыз сумен жабдықтаудың су тарту жүйелерінің санитарлық қорғау аймақтарына бөлініп берілген жерлер;

31-1) су құбырын енгізу – қосылу нүктесіндегі бекіту арматурасы бар құдықты қоса алғанда, сумен жабдықтаудың тарату желісінен ғимараттағы бірінші ысырмаға дейінгі құбыржол;

32) сулар - су объектілерінде жинақталған барлық сулардың жиынтығы;

33) сулардың зиянды әсері - су тасу, су басу, топан су басу мен табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың туындауына немесе олардың пайда болуы қатеріне негіз болған сулардың өзге де теріс әсер етуі;

34) сулы-батпақты алқап - батпақты, фенді, шымтезекті пайдаланатын жерлер ауданы немесе тереңдігі судың қайтуы кезінде алты метрден аспайтын теңіз акваторияларын қоса алғанда, табиғи немесе жасанды, тұрақты немесе уақытша, ағынсыз немесе ағынды, тұщы, тұздылау немесе тұзды су қоймалары;

35) сумен жабдықтау - суды жинауды, сақтауды, дайындауды, беруді және сумен жабдықтау жүйесі арқылы су тұтынушыларға таратуды қамтамасыз ететін іс-шаралар жиынтығы;

36) сумен жабдықтаудың ерекше маңызды топтық және оқшау жүйелері - басымдылығы мен әлеуметтік маңыздылығы бар және уәкілетті орган сумен

жабдықтаудың ерекше маңызды жүйелерінің санаттарына жатқызған ауыз сумен жабдықтаудың топтық және оқшау жүйелері;

36-1) сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйым – елді мекендердегі сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін пайдалануды жүзеге асыратын су шаруашылығы ұйымы;

37) сумен жабдықтау жүйесі - суды жинауға, сақтауға, дайындауға, беруге және оны тұтыну орындарына таратуға арналған инженерлік желілер мен құрылыстар кешені;

38) су объектілерін қорғау - су объектілерін сақтауға, қалпына келтіруге және ұдайы молайтуға, сондай-ақ судың зиянды әсеріне жол бермеуге бағытталған қызмет;

39) су объектілерін пайдалану - жеке және заңды тұлғалардың материалдық немесе өзге де қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін су объектілерінің пайдалы табиғи қасиеттерін алу;

40) су объектісінің бассейні - гидравликалық жағынан байланысты су айдындары мен ағын сулардың су жинау алаңдарын қамтитын аумақ;

41) су пайдалану - жеке және заңды тұлғалардың өз мұқтаждарын және (немесе) коммерциялық мүдделерін қанағаттандыру үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен су ресурстарын пайдалану;

42) су пайдаланушы - өз мұқтаждарын және (немесе) коммерциялық мүдделерін қанағаттандыру үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен су ресурстарын пайдалану құқығы берілген жеке немесе заңды тұлға;

43) су режимі - су объектілері мен топырақ қабатындағы су деңгейінің, шығыстары мен көлемінің уақытқа қарай өзгеруі;

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

43-1) тармақша жаңа редакцияда көзделген – ҚР 30.12.2020 № 397-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

43-1) су сапасының стандарттары – жерүсті су объектілері жай-күйінің нысаналы көрсеткіштеріне қол жеткізу үшін сақталуға тиіс судың шекті гидрохимиялық, микробиологиялық, физикалық сипаттамаларының сандық көрсеткіштері;

44) су сервитуты - су объектісін шектеулі пайдалану құқығы;

45) су тарту құрылысы - су объектілерінен су алуға арналған құрылыстар мен құрылғылар кешені;

46) су торабы - бір тұстамада орналасқан әртүрлі мақсаттағы технологиялық байланысқан гидротехникалық құрылыстар тобы;

46-1) су тұтынудың немесе су бұрудың үлестік нормасы – жеке және заңды тұлғалардың су пайдалануы кезінде өндірілетін өнімнің бір бірлігіне (орындалатын жұмыстың белгілі бір көлеміне) тұтынылатын немесе бөлінетін сарқынды судың белгіленген мөлшері;

46-2) су тұтынудың немесе су бұрудың ірілендірілген нормасы – экономика салалары үшін су тұтынудың немесе су бұрудың үлестік нормасы;

47) су тұтынушы - су объектілерінен су тұтынушы немесе су шаруашылығы ұйымдарының қызметтерін пайдаланушы және сумен жабдықтау жүйелерінен су алушы жеке немесе заңды тұлға;

48) су үнемдеу - су ресурстарының ұтымды және тиімді пайдаланылуын қамтамасыз ететін шаралар жүйесі;

49) су шаруашылығы - су объектілерін пайдалануға, қорғауға және ұдайы молайтуға байланысты экономика саласы;

50) су шаруашылығы жүйесі - өзара байланысты су объектілері мен гидротехникалық құрылыстар кешені;

51) су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздігі - су шаруашылығы жүйелері, құрылыстары элементтерінің адамдардың өмірін, денсаулығын және заңды мүдделерін, қоршаған табиғи орта мен шаруашылық объектілерін қорғауды қамтамасыз ететін өзіндік ерекшеліктері;

52) су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету - су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстары авариялары туындауының алдын алу жөніндегі шараларды әзірлеу және жүзеге асыру;

53) су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстары қауіпсіздігінің өлшемдері - су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстары аварияларының туындау қатерінің жол берілетін деңгейіне сәйкес келетін су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстары жай-күйінің техникалық көрсеткіштерінің және оларды пайдалану шарттарының шекті мәні;

54) су шаруашылығы құрылыстары - су ресурстарының пайдаланылуы мен қорғалуын реттеу, сумен жабдықтау, су бұру және судың зиянды әсерін жою мақсатында жасанды түрде құрылған гидротехникалық құрылыстар мен қондырғылар;

55) су шаруашылығы ұйымдары - қызметі суларды реттеумен, жеткізумен, ұдайы молайтумен, сумен жабдықтаумен, су бұрумен және су объектілерін пайдаланумен байланысты заңды тұлғалар;

56) тау-кен жыныстарының су тұтқыш аймақтары, жиектері мен кешендері - тау-кен жыныстарының жарықтары мен кеуек қуыстарында жинақталған және гидравликалық байланыстағы сулар;

56-1) термалды сулар – температурасы 20°C-тан жоғары жерасты сулары;

57) трансшекаралық әсер - табиғи көзі шектес мемлекеттің немесе көршілес мемлекеттердің аумағында толық немесе ішінара орналасқан трансшекаралық сулардың адамның қызметінен туындайтын сандық немесе сапалық жағынан өзгеруі нәтижесінде пайда болатын зиянды зардаптар;

57-1) тұрғын үй-коммуналдық шаруашылықты жаңғырту және дамыту жөніндегі ұйым – қызметі тұрғын үй-коммуналдық шаруашылықты жаңғыртуға және дамытуға бағытталған, мемлекет жүз пайыз қатысатын акционерлік қоғам;

58) тұстама - су торабының құрылыстары орналасқан өзен учаскесі;

59) шахта құдығы – су тұтқыш қабаттың үстіңгі бетінің біріншісінен жерасты суларын тарту үшін; сумен жабдықтау, тау-кен жыныстарын құрғату және жер бетінен атмосфералық және жерүсті суларын бұру мақсатында құрылған, тереңдігі көлденең кесігінен үлкенірек тік тау-кен қазындысы;

60) шегендеу құрылысы - табиғи жолмен шығып жатқан жерасты суларының ашылуын және пайдалану мақсатында олардың жер бетіне шығарылуын қамтамасыз ететін инженерлік-техникалық құрылыс.

Ескерту. 1-бап жаңа редакцияда - ҚР 2009.02.12 № 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), өзгерістер енгізілді - 2009.07.10. № 180-IV, 2011.07.22 № 479-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 13.06.2013 № 102-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 11.04.2014 № 189-V (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.10.2015 № 376-V (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі); 28.04.2016 № 506-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 27.12.2017 № 126-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

2-бап. Қазақстан Республикасының су заңдары

1. Қазақстан Республикасының су заңдары Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және осы Кодекс пен Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

2. Егер Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шарттарда осы Кодекстегіден өзгеше ережелер белгіленген болса, халықаралық шарттардың ережелері қолданылады.

3-бап. Қазақстан Республикасы су заңдарының мақсаттары мен міндеттері

1. Қазақстан Республикасы су заңдарының мақсаттары халықтың және қоршаған ортаның тіршілік жағдайларын сақтау мен жақсарту үшін су пайдалану мен су қорын қорғаудың, сумен жабдықтаудың және су бұрудың экологиялық қауіпсіз және экономикалық оңтайлы деңгейіне қол жеткізу және қолдау болып табылады.

2. Қазақстан Республикасы су заңдарының міндеттері:

1) су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік саясатты жүргізу;

2) су қатынастарын, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы қатынастарды реттеу;

3) тұрақты су пайдалануды және су қорын қорғауды, сумен жабдықтауды және су бұруды қолдау мен дамытудың құқықтық негіздерін қамтамасыз ету;

4) су қорын пайдаланудың және қорғаудың, сумен жабдықтаудың және су бұрудың негізгі принциптері мен бағыттарын айқындау;

5) су ресурстарын зерттеу, барлау, ұтымды және кешенді пайдалану мен қорғау, гидромелиорациялық жүйелер мен су шаруашылығы құрылыстары саласындағы қатынастарды басқару;

6) жерді гидромелиорациялауды дамыту бағыттарын айқындау;

7) халықты және шаруашылық объектілерін су шаруашылығы құрылыстарындағы төтенше жағдайлардан және олардың зардаптарынан қорғау.

Ескерту. 3-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2009.02.12 № 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

4-бап. Қазақстан Республикасының су қоры

Қазақстан Республикасының су қоры Қазақстан Республикасының аумағы шегіндегі мемлекеттік су кадастрына енгізілген немесе енгізілуге тиіс барлық су объектілерінің жиынтығын қамтиды.

5-бап. Су объектілері

Қазақстан Республикасының су объектілеріне шекарасы, көлемі мен су режимі бар, құрлық беті рельефтеріндегі және жер қойнауындағы су шоғырланымдары жатады. Олар: теңіздер, өзендер, оларға теңестірілген каналдар, көлдер, мұздықтар және басқа да жерүсті және жерасты су объектілері болып табылады.

Ескерту. 5-бап жаңа редакцияда - ҚР 27.12.2017 № 126-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі).

6-бап. Су ресурстары

Қазақстан Республикасының су ресурстары су объектілерінде жиналған, пайдаланылатын немесе пайдаланылуы мүмкін жер үсті және жер асты суларының қорлары болып табылады.

7-бап. Су қорының жерлері

1. Су қорының жері мемлекет меншігінде болады.

2. Ауданаралық (облыстық) және шаруашылықаралық (аудандық) маңызы бар су шаруашылығы құрылыстары (суару және сорғыту жүйелері) орналасқан су қорының құрамындағы жер учаскелері, сондай-ақ бір шаруашылық жүргізуші субъектінің жер учаскесіне қызмет көрсететін ирригациялық құрылғылар, аталған құрылыстар жекешелендірілген жағдайда, азаматтардың және Қазақстан Республикасының мемлекеттік емес заңды тұлғаларының жеке меншігінде болуы мүмкін.

3. Осы баптың 2-тармағында аталған екі немесе одан көп жер учаскелерін меншіктенушілерге немесе жер пайдаланушыларға қызмет көрсететін жер учаскелері оларға ортақ меншік немесе жалпы жер пайдалану құқығымен табысталады.

4. Су қорының жерін меншікке немесе жер пайдалануға беру тәртібі Қазақстан Республикасының жер заңнамасымен реттеледі.

Ескерту. 7-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2007.01.09. № 213 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

8-бап. Қазақстан Республикасының су қорына меншік құқығы

1. Қазақстан Республикасының су қоры айрықша мемлекеттік меншікте болады.

2. Су қорын иелену, пайдалану және оған билік ету құқығын Қазақстан Республикасының Үкіметі жүзеге асырады.

3. Су объектілеріне мемлекеттік меншік құқығын бұзған жеке және заңды тұлғалардың іс-әрекеттерінің күші болмайды және ол Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жауапкершілікке әкеп соғады.

9-бап. Қазақстан Республикасы су заңдарының принциптері

Қазақстан Республикасының су заңдары мынадай принциптерге негізделеді:

1) халықтың өмірі мен қызметінің негізі болып табылатын сулардың мемлекеттік маңызын мойындау;

- 2) халықты ауыз судың қажетті мөлшерімен және кепілді сапасымен бірінші кезекте қамтамасыз ету;
- 3) халықтың суға әділ және теңдей қол жеткізуі;
- 4) су алуды азайтуға және судың зиянды әсерін кемітуге мүмкіндік беретін қазіргі заманғы технологияларды игеріп, кешенді және ұтымды су пайдалану;
- 5) су объектілерін оларды қорғаумен қоса кешенді пайдалану;
- 6) арнайы су пайдаланудың ақылылығы;
- 7) Қазақстан Республикасының су заңдарын бұзудан келтірілген залалды өтеу;
- 8) Қазақстан Республикасының су заңдарын бұзғандық үшін жауапкершіліктің бұлтартпастығы;
- 9) су қорын пайдалану мен қорғау жөніндегі міндеттерді шешудегі жариялылық және оларға жұртшылықты тарту;
- 10) Қазақстан Республикасы су қорының жай-күйі туралы ақпараттың қолжетімділігі;
- 11) халықаралық нормалар мен Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шарттардың негізінде трансшекаралық суларды пайдалану;
- 12) жобалау және құрылыс кезінде сумен жабдықтаудың және су бұрудың ажырамастығы мен өзара байланыстылығы;
- 13) сумен жабдықтаудың және (немесе) су бұрудың көрсетілетін қызметтерінің ақылы болуы.

Ескерту. 9-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

10-бап. Қазақстан Республикасының су және өзге де заңдарымен реттелетін су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы қатынастар

1. Қазақстан Республикасының су заңнамасы су қорын пайдалану мен қорғау, су қорын және су шаруашылығы жүйелерін басқару, сумен жабдықтау және су бұру, бөгеттердің қауіпсіздігі, гидромелиорациялық жұмыстарды жүргізу саласындағы қатынастарды және өзге де су қатынастарын реттейді.

2. Су объектілерін пайдалану мен қорғау кезінде туындайтын жерге, орманға, өсімдік пен жануарлар дүниесіне қатысты қатынастар арнайы заңдармен және осы Кодекспен реттеледі.

3. Су объектілерінің экологиялық, санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету мен табиғи су экологиялық жүйелеріне шаруашылық және өзге де қызметтің зиянды әсерін болғызбау кезінде туындайтын қатынастар Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасымен және Қазақстан

Республикасының халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы туралы заңнамасымен, сондай-ақ осы Кодекспен реттеледі.

4. Жерасты суларын мемлекеттік геологиялық зерттеу және барлау, жерасты құрылысжайларын судың зиянды әсерінен қорғау саласындағы қатынастар тиісінше "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексімен және Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау туралы заңнамасымен реттеледі.

5. Бөгеттердің қауіпсіздігіне байланысты мәселелерді қоспағанда, су объектілеріндегі табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою мәселелері бойынша туындайтын қатынастар Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау туралы заңнамасымен реттеледі.

6. Кеме қатынасы мен теңізде жүзу саласында туындайтын қатынастар Қазақстан Республикасының су көлігі саласындағы заңдарымен реттеледі.

7. Теңіз суларын пайдалану саласындағы қатынастар осы Кодекспен және Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шарттармен реттеледі.

8. Траншекаралық суларды пайдалану мен қорғауға байланысты қатынастар осы Кодекспен, Қазақстан Республикасының заңдарымен, сондай-ақ Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шарттармен реттеледі.

Ескерту. 10-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2009.02.12 N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 11.04.2014 № 189-V (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 27.12.2017 № 126-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

2-тарау. Су қатынастары объектілері

11-бап. Су қатынастары объектілері

1. Су объектілері, су шаруашылығы құрылыстары және су қорының жерлері су қатынастарының объектілері болып табылады.

2. Су объектілері:

- 1) жер үсті су объектілері;
- 2) жер асты су объектілері;
- 3) Қазақстан Республикасының теңіз сулары;
- 4) трансшекаралық сулар болып бөлінеді.

3. Пайдалану түрлеріне қарай су объектілері:

- 1) ортақ пайдаланудағы су объектілері;
- 2) бірлесіп пайдаланудағы су объектілері;
- 3) оқшау пайдаланудағы су объектілері;
- 4) ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың су объектілері;
- 5) ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілері;

б) мемлекеттік орман қорының су объектілері болып бөлінеді.

Ескерту. 11-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2012.01.25 № 548-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

12-бап. Жер үсті су объектілері

1. Жер үсті су объектілері:

1) су айдындары - өзендер және соларға теңестірілген каналдар, көлдер, су қоймалары, тоғандар және басқа ішкі су айдындары, аумақтық сулар;

2) мұздықтар, батпақтар болып бөлінеді.

2. Жер үсті су объектілері жер үсті суларынан, олардың түбінен және жағалауынан тұрады.

13-бап. Жерасты су объектілері

Жерасты су объектілеріне:

1) жерасты сулары бассейні;

2) жерасты суларының орындары мен учаскелері;

3) су тұтқыш қабаттар және кешендер;

4) жерасты суларының құрлықта табиғи шығуы (бұлақтар) жатады.

Ескерту. 13-бап жаңа редакцияда - ҚР 27.12.2017 № 126-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі).

14-бап. Теңіз сулары

1. Қазақстан Республикасының теңіз суларына, егер Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шарттарда өзгеше көзделмесе, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы шегіндегі Каспий және Арал теңіздерінің сулары жатады.

2. алып тасталды

Ескерту. 14-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.12.20. N 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді) Заңымен.

15-бап. Траншекаралық сулар

1. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын белгілейтін және (немесе) қиып өтетін жер үсті және жер асты сулары трансшекаралық сулар болып табылады.

2. Трансшекаралық суларды пайдалану мен қорғау тәртібі осы Кодекспен, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекара туралы заңдарымен және Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шарттармен белгіленеді.

16-бап. Ортақ пайдаланудағы су объектілері

1. Егер Қазақстан Республикасының заңдарында өзгеше көзделмесе, барлық су объектілері ортақ пайдаланудағы объектілер болып табылады.

2. Су объектілерінде ортақ су пайдалану осы Кодексте белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

3. Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларда ортақ пайдаланудағы су объектілерін пайдалануды шектеуге жол беріледі.

17-бап. Бірлесіп пайдаланудағы су объектілері

1. Жеке немесе заңды тұлғаларға толық немесе ішінара бірлесіп пайдалануға берілген су объектілері бірлесіп пайдаланудағы су объектілері болып табылады.

2. Бірлесіп пайдаланудағы су объектілерін пайдаланған кезде ағын судың төменгі жағында орналасқан су пайдаланушылардың мүдделері бірінші кезекте қанағаттандырылады.

3. Бірлесіп пайдаланудағы су объектілерін пайдаланатын су пайдаланушылар өзара мүдделерді ескеруге, су пайдалану құқығын жүзеге асыруды қиындатпауға және бір-біріне зиян келтірмеуге міндетті.

4. Бірлесіп пайдалану үшін су объектілерін облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органдары уәкілетті орган белгілеген тәртіппен береді.

5. Бірлесіп пайдаланудағы су объектілерінде ортақ су пайдалану осы Кодексте белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

Ескерту. 17-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді); 29.09.2014 N 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

18-бап. Оқшау пайдаланудағы су объектілері

1. Жеке немесе заңды тұлғаларға толық немесе ішінара оқшау пайдалануға берілген су объектілері оқшау пайдаланудағы су объектілері болып табылады.

2. Оқшау пайдаланудағы су объектілері осы Кодексте белгіленген тәртіппен ортақ пайдаланудағы су объектілері ретінде пайдаланылуы мүмкін.

19-бап. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың су объектілері

Ерекше қорғалатын су объектілерін құру тәртібі, қорғау және пайдалану режимі, сондай-ақ оларда қызмет ету жағдайлары Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы заңдарымен белгіленеді.

19-1-бап. Мемлекеттік орман қорының су объектілері

1. Мемлекеттік орман қорының су объектілерін құру тәртібі, күзету режимі, сондай-ақ олардағы қызмет шарттары Қазақстан Республикасының су және орман заңнамасында белгіленеді.

2. Су объектілеріне іргелес мемлекеттік орман қоры аумақтарын күзету режимі Қазақстан Республикасының орман заңнамасына сәйкес су объектілерін санитариялық-гигиеналық және экологиялық талаптарға сәйкес күйде сақтап тұруды қамтамасыз ету мақсатында, сондай-ақ жер үсті суларының ластануын, қоқыстануы мен сарқылуын болдырмау үшін белгіленеді.

3. Мемлекеттік орман қорының су объектілерін пайдалануға беру осы Кодекске сәйкес жүзеге асырылады.

Ескерту. Кодекс 19-1-бапмен толықтырылды - ҚР 2012.01.25 № 548-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

20-бап. Ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілері

1. Қоршаған орта мен аймақ экономикасына басым ықпал ететін және шаруашылық қызметті реттеудің ерекше құқықтық режимін талап ететін жаратылысы табиғи су объектілері ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілері деп танылады.

2. Ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілерінің тізбесін және олардағы шаруашылық қызметті реттеудің құқықтық режимінің ерекшеліктерін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

21-бап. Су объектілерінің және су қоры жерлерінің айналымдық қабілеті

Осы Кодекстің 7-бабының 2-тармағында аталған жерлерді қоспағанда, су объектілерінің, су қоры жерлерінің айналымына, сондай-ақ олар орналасқан су объектілері мен жерлердің иеліктен шығарылуына әкеп соғатын немесе әкеп соғуы мүмкін болатын сатып алуға, сатуға, кепілге беруге және басқа да мәмілелер жасасуға жол берілмейді.

2-Бөлім. Су объектілерін пайдалану құқығы.

Су шаруашылығы құрылыстарына меншік құқығы және өзге де құқықтар 3-тарау. Су объектілерін пайдалану құқығы

22-бап. Су объектілерін пайдалану құқығы

1. Жеке және заңды тұлғаларға су объектілерін пайдалану құқығы Қазақстан Республикасының су заңнамасында белгіленген арнайы, оқшау немесе бірлесіп пайдалану тәртібімен беріледі.

2. Жеке және заңды тұлғаларға су объектілері:

1) қысқа мерзімді пайдалану;

2) ұзақ мерзімді пайдалану құқығымен табысталады.

3. Қысқа мерзімді пайдалану құқығы бес жылға дейінгі мерзімге, ұзақ мерзімді пайдалану құқығы бес жылдан қырық тоғыз жылға дейінгі мерзімге табысталады.

4. Су объектілері пайдалануына берілген жеке және заңды тұлғалар су объектілерін пайдалану құқығына билік ете алмайды.

Ескерту. 22-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.12.20. N 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді), 2009.07.10. N 180-IV Заңдарымен.

23-бап. Су сервитуты

1. Су объектілеріне су сервитуты қауымдық және жеке су сервитуттары нысандарында болады.

2. Ортақ пайдаланудағы су объектілерін әркім пайдалана алады, бұл жағдайда қауымдық су сервитуты су объектісін пайдалану құқығының ажырамас бөлігі болып табылады.

3. Ортақ пайдаланудағы су объектісі болып табылмайтын су объектісіне қауымдық су сервитуты Қазақстан Республикасы заңдарының, облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органы актісінің немесе оны пайдалануға алған жеке немесе заңды тұлғалардың су объектісін пайдалану тәртібін жариялауы негізінде туындауы мүмкін.

4. Су объектісін ұзақ мерзімді немесе қысқа мерзімді пайдалану құқығы өзге де мүдделі тұлғалардың пайдасына (жеке су сервитуты) шектелуі мүмкін.

5. Жеке су сервитуты қауымдық су сервитуты сияқты негіздерде белгіленеді, сондай-ақ сот шешімінің негізінде де белгіленуі мүмкін.

6. Қауымдық және жеке су сервитуттары:

- 1) құрылыстарды, техникалық құралдар мен құрылғыларды қолданбай су алу;
- 2) суат және мал айдау, балық шаруашылығын жүргізу;
- 3) су объектілерін сал, қайық және басқа да шағын көлемді кемелер үшін су жолдары ретінде пайдалану мақсаттарында белгіленуі мүмкін.

7. Су сервитуттарын жүзеге асыру үшін арнайы су пайдалануға рұқсат алу талап етілмейді.

Ескерту. 23-бапқа өзгерту енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді), 2007.01.12 N 222 (жарияланған күнінен бастап алты ай өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі), 2010.01.21 № 242-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз) Заңдарымен.

4-тарау. Су шаруашылығы құрылыстарына меншік

құқығы және өзге де құқықтар

24-бап. Су шаруашылығы құрылыстарына меншік құқығы

1. Су шаруашылығы құрылыстары мемлекеттік не жеке меншікте болуы мүмкін.

2. Жеке меншіктегі су шаруашылығы құрылыстарын пайдалануға, иемденуге және оларға билік етуге байланысты қатынастар, егер осы Кодексте өзгеше көзделмесе, Қазақстан Республикасының азаматтық заңдарымен реттеледі.

25-бап. Ерекше стратегиялық маңызы бар су шаруашылығы құрылыстары

1. Осы баптың 2-тармағында көзделген ерекше стратегиялық маңызы бар су шаруашылығы құрылыстарын қоспағанда, ерекше стратегиялық маңызы бар су шаруашылығы құрылыстары мемлекеттік меншікте болады және жалға, сенімгерлік басқаруға берілмейді және иеліктен шығарылуға жатпайды.

2. Қалаларды сумен жабдықтауды қамтамасыз ететін су тарту құрылыстары, сорғы станциялары, су құбырын тазартқыш құрылыстар мемлекеттік меншікте болады, иеліктен шығарылуға жатпайды және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жалға және сенімгерлік басқаруға берілуі мүмкін.

3. Ерекше стратегиялық маңызы бар, оның ішінде жалға және сенімгерлік басқаруға берілуі мүмкін су шаруашылығы құрылыстарының тізбесін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

Ескерту. 25-бап жаңа редакцияда - ҚР 04.07.2013 № 131-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); өзгеріс енгізілді - ҚР 03.07.2017 № 86-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Конституциялық заңымен.

26-бап. Республикалық меншіктегі су шаруашылығы құрылыстары

Республикалық меншіктегі су шаруашылығы құрылыстары мемлекеттік су шаруашылығы ұйымдарына бекітіліп беріледі.

Республикалық меншіктегі су шаруашылығы құрылыстарының тізбесін уәкілетті органның, сондай-ақ жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

Республикалық меншіктегі су шаруашылығы құрылыстары Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жалға, сенімгерлік басқаруға берілуі және жекешелендірілуі мүмкін.

27-бап. Коммуналдық меншіктегі су шаруашылығы құрылыстары

1. Коммуналдық меншіктегі су шаруашылығы құрылыстары мемлекеттік коммуналдық кәсіпорындарға бекітіліп беріледі және ерекше стратегиялық маңызы бар су шаруашылығы құрылыстарын қоспағанда, Қазақстан

Республикасының заңнамасына сәйкес жалға, сенімгерлік басқаруға, өтеусіз пайдалануға берілуі мүмкін.

2. Ерекше стратегиялық маңызы бар су шаруашылығы құрылыстары, атап айтқанда, қалаларды сумен жабдықтауды қамтамасыз ететін, коммуналдық меншіктегі су тарту құрылыстары, сорғы станциялары, су құбырын тазартқыш құрылыстар мемлекеттік коммуналдық кәсіпорындарға бекітіліп беріледі, иеліктен шығарылуға жатпайды және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жалға және сенімгерлік басқаруға берілуі мүмкін.

Ескерту. 27-бап жаңа редакцияда - ҚР 04.07.2013 № 131-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

28-бап. Ауыз сумен жабдықтау жүйелеріне меншік құқығы

1. Ауыз сумен жабдықтау жүйелері республикалық, коммуналдық меншікте, сондай-ақ жеке және заңды тұлғалардың меншігінде болуы мүмкін.

2. Республикалық меншіктегі ауыз сумен жабдықтау жүйелерін пайдалануды мемлекеттік ұйымдар жүзеге асырады.

Коммуналдық меншіктегі ауыз сумен жабдықтау жүйелерін пайдалануды мемлекеттік және өзге де ұйымдар жүзеге асырады.

3. Ауыз сумен жабдықтаудың жекелеген жүйелері тұрғын үй кондоминиумдарының құрамына кіруі мүмкін.

Ескерту. 28-баптың тақырыбына орыс тіліндегі мәтінге түзету енгізілді, мемлекеттік тілдегі мәтіні өзгермейді - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

29-бап. Ауыл шаруашылығы су пайдаланушыларына қызмет көрсетуге арналған су шаруашылығы құрылыстары

1. Ауыл шаруашылығы су пайдаланушыларына қызмет көрсетуге арналған су шаруашылығы құрылыстары мемлекеттік немесе жеке меншікте болуы мүмкін.

2. Мемлекеттік меншіктегі ауыл шаруашылығы су пайдаланушыларына қызмет көрсетуге арналған су шаруашылығы құрылыстары Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіп пен шарттар бойынша осы құрылыстарға қызмет көрсететін су пайдаланушыларға немесе олардың бірлестіктеріне жалға, сенімгерлік басқаруға, өтеусіз пайдалануға берілуі, сондай-ақ сатылуы немесе өтеусіз берілуі мүмкін.

30-бап. Су шаруашылығы құрылыстарын уақытша мемлекеттік басқару

1. Ұлттық қауіпсіздік мүдделеріне, азаматтардың өмірі мен денсаулығына қатер төнген жағдайда және республиканың немесе аймақтың экономикасы үшін маңызды стратегиялық мәні бар жекелеген су шаруашылығы құрылыстарының тұрақты жұмыс істеуін қамтамасыз ету мақсатында Қазақстан Республикасының Үкіметі мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі уәкілетті органның ұсынысы бойынша осы құрылыстарға қатысты уақытша мемлекеттік басқаруды енгізуі мүмкін.

2. Осы баптың 1-тармағында аталған су шаруашылығы құрылыстарын уақытша мемлекеттік басқаруды енгізу тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

31-бап. Су шаруашылығы құрылыстарына құқықтарды мемлекеттік тіркеу

Ескерту. 31-баптың тақырыбына өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.03.25 N 421-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

1. Су шаруашылығы құрылыстарына құқықтар Қазақстан Республикасының жылжымайтын мүлікке және олармен жасалатын мәмілелерге құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы заңдарына сәйкес міндетті түрде мемлекеттік тіркелуге тиіс.

2. Су шаруашылығы құрылыстарына құқықтарды мемлекеттік тіркеу құрылысқа уәкілетті орган белгілеген нысандағы паспорты болған жағдайда жүргізіледі.

Ескерту. 31-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.03.25 N 421-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

32-бап. Су шаруашылығы құрылыстары меншік иелерінің жауапкершілігі

1. Су шаруашылығы құрылыстарының меншік иелері су шаруашылығы құрылыстарының жұмыс режимінің, сондай-ақ бөгеттердің қауіпсіздігі саласындағы нормативтік құқықтық актілерде белгіленген талаптардың сақталуы үшін жауапты болады.

2. Меншік иелерінің су шаруашылығы құрылыстарының жұмыс режимін, сондай-ақ бөгеттердің қауіпсіздігі саласындағы нормативтік құқықтық актілерде белгіленген талаптарды сақтауын бақылауды уәкілетті органның ведомствосы және су ресурстарын пайдалануды реттеу және қорғау жөніндегі бассейндік инспекциялар жүзеге асырады.

Ескерту. 32-бап жаңа редакцияда көзделген - ҚР 11.04.2014 N 189-V Заңымен (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); өзгеріс енгізілді - ҚР

28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

3-Бөлім. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік реттеу 5-тарау. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік басқару

33-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік басқару

Ескерту. 3-бөлімнің, 5-тараудың, 33-баптың тақырыбтарына өзгерту енгізілді - ҚР 2009.02.12 N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

1. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік басқаруды Қазақстан Республикасының Президенті, Қазақстан Республикасының Үкіметі, уәкілетті орган, уәкілетті органның ведомствосы, коммуналдық шаруашылық саласындағы уәкілетті орган, облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті өкілді және атқарушы органдары Конституцияда, осы Кодексте, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде белгіленген өздерінің құзыреті шегінде жүзеге асырады.

2. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы басқару құрылымы кешенділігі мен қоса бағыныстылығы ескеріле отырып, мынадай деңгейлерге бөлінеді:

- 1) мемлекетаралық;
- 2) мемлекеттік;
- 3) бассейндік;
- 4) аумақтық.

3. Мемлекеттік органдар су қорын ұтымды пайдалану және қорғау жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыруға азаматтар мен қоғамдық бірлестіктерді тартуы мүмкін.

Ескерту. 33-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2009.02.12 N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.07.22 № 479-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.07.05 N 452-IV (2011.10.13 бастап қолданысқа енгізіледі); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі)

Заңдарымен.

34-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік басқарудың негізгі принциптері

Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік басқару:

1) су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік реттеу мен бақылау;

2) тұрақты су пайдалану - суды ұқыпты, ұтымды және кешенді пайдалану мен қорғауды ұштастыру;

3) су пайдаланудың оңтайлы жағдайларын жасау, қоршаған ортаның экологиялық тұрақтылығын және халықтың санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздігін сақтау;

4) бассейндік басқару;

5) су қорын пайдалану және қорғау саласындағы мемлекеттік бақылау мен басқару функцияларын және су ресурстарын шаруашылық пайдалану функцияларын бөлу принциптеріне негізделеді.

Ескерту. 34-бапқа және тақырыбына өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

35-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік басқарудың негізгі міндеттері

Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік басқарудың негізгі міндеттері:

1) экономика салаларын сумен қамтамасыз етуді, елді мекендерді сумен жабдықтаудың және су бұрудың жай-күйін талдау және бағалау, кемшіліктерді анықтау және оларды жою жөніндегі шараларды айқындау;

2) су ресурстарының қолда бар көлемін, олардың сапасын және оларды пайдалану құқықтарының болуын айқындау;

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

3) тармақша жана редакцияда көзделген - ҚР 02.01.2021 № 401-VI (01.07.2021 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

3) сумен жабдықтау, су бұру және су қорғау саласындағы технологияларды жетілдірудің негізгі бағыттарын әзірлеу;

4) қолда бар су ресурстарының көлемін ұлғайту және су тапшылығын жабу үшін оларды ұтымды қайта бөлу жөніндегі іс-шаралардың болжамы және оларды ұйымдастыру;

5) жылдың сулылығына қарай суға қажеттілікті қанағаттандыру басымдығы бойынша су ресурстарын бөліп су пайдалану құрылымын белгілеу;

6) ғылыми негізделген нормативтер негізінде су пайдалану мен қайтарымды суларды ағызуды лимиттеу;

7) экологиялық талаптарды жоспарлау және сақтау;

8) су объектілерінің сандық және сапалық жай-күйі мен су пайдалану режимін бақылау;

9) мемлекеттік меншіктегі су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстарын тиімді басқару;

10) су шаруашылығы қызметтерін көрсету рыногын дамыту;

11) трансшекаралық суларды пайдалану және қорғау саласында шекаралас мемлекеттермен бірлесіп басқару;

12) алып тасталды - ҚР 03.07.2013 № 124-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

13) су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету;

14) су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының жай-күйін, сондай-ақ олардың Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкестігін бақылау;

15) сумен жабдықтау және су бұру саласындағы құқықтық қатынастарға қатысушылар мүдделерінің теңгерімін қамтамасыз ету;

16) су тұтынушылардың және сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйымдардың құқықтарының, міндеттері мен мүдделерінің теңгерімділігі;

17) энергия үнемдеу және су үнемдеу технологияларын енгізу және басымдықпен дамыту үшін жағдайлар жасау;

18) сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін реконструкциялауды және дамытуды, сумен жабдықтау және су бұру саласында ғылыми зерттеулер жүргізуді, жобалауды мемлекеттік қолдау.

Ескерту. 35-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2009.02.12. № 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

6-тарау. Мемлекеттік органдардың су қорын пайдалану мен қорғауды, сумен жабдықтауды және су бұруды басқару саласындағы құзыреті

Ескерту. 6-тараудың және 36-баптың тақырыбына өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

36-бап. Қазақстан Республикасы Үкіметінің құзыреті

Ескерту. 36-баптың тақырыбы жаңа редакцияда - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

Қазақстан Республикасының Үкіметі:

1) су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарын әзірлейді;

1-1) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

1-2) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

2) республикалық меншіктегі су шаруашылығы құрылыстарын басқаруды ұйымдастырады;

3) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

4) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

5) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

6) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

7) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

8) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

8-1) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

9) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

10) алып тасталды

11) республика облыстарының арасындағы су қатынастарын реттеу ережелерін бекітеді;

12) Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен трансшекаралық суларды пайдалану мен қорғау мәселелері бойынша шет мемлекеттермен және халықаралық ұйымдармен ынтымақтастық жасайды;

12-1) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

12-2) су ресурстарын кешенді пайдалану мен қорғаудың бас схемасын бекітеді;

13) алып тасталды

14) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

15) алып тасталды - ҚР 2011.01.10 № 383-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

15-1) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

16) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

17) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

18) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

19) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

19-1) алып тасталды - ҚР 29.10.2015 № 376-V Заңымен (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі).

19-2) алып тасталды - ҚР 29.10.2015 № 376-V Заңымен (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі).

19-3) алып тасталды - ҚР 29.10.2015 № 376-V Заңымен (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі).

20) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 N 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

20-1) алып тасталды - ҚР 29.10.2015 № 376-V Заңымен (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі).

20-2) тұрғын үй-коммуналдық шаруашылықты жаңғырту және дамыту жөніндегі ұйымды айқындайды;

21) өзіне Қазақстан Республикасының Конституциясымен, заңдарымен және Қазақстан Республикасы Президентінің актілерімен жүктелген өзге де функцияларды орындайды.

Ескерту. 36-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (2005.01.01 бастап күшіне енеді), 2007.12.19 N 11 (ресми жарияланған күнінен бастап күнтізбелік он күн өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі), 2009.02.12 N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.07.10 N 180-IV, 2011.01.10 N 383-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.07.22 № 479-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.07.05 N 452-IV (2011.10.13 бастап қолданысқа енгізіледі), 13.06.2013 № 102-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 11.04.2014 N 189-V (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 29.09.2014 N 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 16.05.2014 № 203-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.10.2015 № 376-V (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

37-бап. Уәкілетті органның, уәкілетті орган ведомствосының құзыреті

Ескерту. 37-баптың тақырыбы жаңа редакцияда - ҚР 28.10.2019 № 268-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

1. Уәкілетті орган:

1) өз құзыреті шегінде су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау, су бұру саласындағы мемлекеттік саясатты әзірлеуге және іске асыруға қатысады;

1-1) елді мекендер шегінен тыс жерлерде су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласында жергілікті атқарушы органдарды үйлестіруді және оларға әдістемелік басшылық жасауды жүзеге асырады;

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

1-2) – 1-5) тармақшалармен толықтыру көзделген - ҚР 02.01.2021 № 401-VI (01.07.2021 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

2) алып тасталды - ҚР 03.07.2013 № 124-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

3) негізгі өзендердің бассейндері мен тұтас алғанда республика бойынша басқа да су объектілері бойынша су ресурстарын кешенді пайдалану және қорғау схемаларын әзірлейді;

3-1) су шаруашылығы жүйелері мен құрылысжайлары қауіпсіздігінің өлшемшарттарын, су шаруашылығы жүйелері мен құрылысжайлары қауіпсіздігінің өлшемшарттарын айқындау қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

3-2) алынып тасталды - ҚР 2011.07.22 № 479-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

3-3) алынып тасталды - ҚР 2011.07.22 № 479-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

3-4) алынып тасталды - ҚР 2011.07.05 N 452-IV (2011.10.13 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

4) алынып тасталды - ҚР 13.01.2014 N 159-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

4-1) алынып тасталды - ҚР 13.01.2014 N 159-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

4-2) су тұтынудың және су бұрудың үлестік нормаларын келіседі;

4-3) су тұтынудың және су бұрудың үлестік нормаларын әзірлеу жөніндегі әдістемені әзірлейді және бекітеді;

5) ортақ су пайдаланудың үлгілік қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

5-1) алынып тасталды - ҚР 16.05.2014 № 203-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі);

6) алынып тасталды - ҚР 16.05.2014 № 203-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі);

6-1) арнайы су пайдалануға рұқсат алуға өтініштің нысанын және арнайы су пайдалануға рұқсаттың нысанын әзірлейді және бекітеді;

7) бассейндер және облыстар (республикалық маңызы бар қалалар, астана) деңгейінде су пайдалану лимиттерін бекітеді;

7-1) Қазақстан Республикасының салық заңнамасымен белгіленген жер үсті көздерінің су ресурстарын пайдаланғаны үшін төлемдер есебінің әдістемесін бекітеді;

7-2) су шаруашылығы құрылыстарын жалға және сенімгерлік басқаруға беру тәртібін айқындайды;

7-3) су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету тәртібін айқындайды;

7-4) су объектілерін оқшау немесе бірлесіп пайдалануға конкурстық негізде берудің тәртібін айқындайды;

7-5) су объектілерінде, су қорғау аймақтары мен белдеулерінде кәсіпорындар мен басқа да құрылыстарды орналастыруды, сондай-ақ құрылыс және басқа да жұмыстар жүргізу шарттарын келісу тәртібін әзірлейді және бекітеді;

7-6) аумақтық суларда (теңізде) жүзу және шаруашылық, зерттеу, іздестіру және кәсіпшілік жұмыстарын жүргізу қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

7-7) тікелей су объектілерінде орналасқан су шаруашылығы құрылыстарын пайдалану қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

7-8) судың бастапқы есебінің қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

7-9) ауызсумен жабдықтаудың баламасыз көздері болып табылатын сумен жабдықтаудың ерекше маңызды топтық жүйелерінің тізбесін әзірлейді және бекітеді;

7-10) су ресурстарын кешенді пайдалану мен қорғаудың бас және бассейндік схемаларын және су шаруашылығы баланстарын әзірлеу мен бекіту тәртібін айқындайды;

8) алынып тасталды - ҚР 13.06.2013 № 102-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

9) су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады;

10) алып тасталды

11) суларды және олардың пайдаланылуын мемлекеттік есепке алуды, мемлекеттік су кадастрын және су объектілерінің мемлекеттік мониторингін жүргізу тәртібін айқындайды, суларды және олардың пайдаланылуын мемлекеттік есепке алуды, мемлекеттік су кадастрын және су объектілерінің мемлекеттік мониторингін жүргізуді жүзеге асырады;

12) су объектілері деректерінің ақпараттық базасын құрады және оған барлық мүдделі адамдардың қол жеткізуін қамтамасыз етеді;

13) су объектілерін және ауыз сумен жабдықтау көздерін пайдалану режимін бекітеді;

13-1) су шаруашылығы, гидромелиорациялық жүйелер мен құрылысжайларды пайдалану қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

14) елді мекендер шегінен тыс жерлерде су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы жобалау, ізденіс, ғылыми-зерттеу және конструкторлық жұмыстарды ұйымдастырады;

15) алынып тасталды - ҚР 13.01.2014 N 159-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

16) республикалық меншіктегі су объектілерін, су шаруашылығы құрылыстарын пайдалануды ұйымдастырады;

17) Қазақстан Республикасының су заңдары саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды;

18) су шаруашылығындағы инвестициялық жобаларды дайындайды және іске асырады;

19) алып тасталды

20) су қорын пайдалану және қорғау саласындағы мемлекетаралық ынтымақтастықтың басым бағыттарын әзірлеуге қатысады;

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

20-1) тармақшамен толықтыру көзделген - ҚР 02.01.2021 № 401-VI (01.07.2021 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

21) су қатынастарын реттеу, трансшекаралық су объектілерін ұтымды пайдалану мен қорғау мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен шектес мемлекеттермен ынтымақтастық жасауды жүзеге асырады;

22) су қорғау аймақтары мен белдеулерін белгілеу қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

23) су ресурстарын кешенді пайдалану мен қорғаудың бас схемасын әзірлейді;

23-1) су ресурстарын кешенді пайдалану мен қорғаудың бассейндік схемаларын және су шаруашылығы баланстарын әзірлейді және бекітеді;

24) алынып тасталды - ҚР 13.06.2013 № 102-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

25) алып тасталды - ҚР 29.09.2014 № 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

26) су шаруашылығы ұйымдарының қызметін әдістемелік қамтамасыз етуді жүзеге асырады;

27) гидромелиорациялық жүйелер мен су шаруашылығы құрылыстарының паспорттарын жүргізу тәртібін, сондай-ақ паспорт нысанын белгілейді;

28) алып тасталды - ҚР 29.12.2014 № 269-V Заңымен (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі).

28-1) бөгеттердің қауіпсіздігі саласындағы жұмыстарды жүргізу құқығына аттестатталатын ұйымдарға қойылатын талаптарды әзірлейді және бекітеді;

28-2) ұйымдарды бөгеттердің қауіпсіздігі саласындағы жұмыстарды жүргізу құқығына аттестаттаудан өткізеді;

28-3) бөгеттерді декларацияланатын бөгеттерге жатқызу критерийлерін айқындайтын қағидаларды және бөгеттің қауіпсіздігі декларациясын әзірлеу қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

28-4) бөгеттердің қауіпсіздігі саласындағы нормативтік құқықтық актілерді әзірлейді және бекітеді;

28-5) гидротехникалық құрылысжайлар мен негізгі жабдықты көпфакторлы зерттеп-қарауды орындау қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

29) осы Кодексте, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Уәкілетті органның ведомствосы өз қызметін уәкілетті орган белгілеген құзырет шегінде жүзеге асырады.

2. Уәкілетті органның, уәкілетті орган ведомствосының және су ресурстарын пайдалануды реттеу және қорғау жөніндегі бассейндік инспекциялардың өз құзыреті шегінде қабылдаған шешімдері барлық жеке және заңды тұлғалардың орындауы үшін міндетті болып табылады.

Ескерту. 37-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (2005.01.01 бастап күшіне енеді), 2006.01.10 N 116 (2006.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі), 2007.01.09 N 213 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2007.01.12 N 222 (жарияланған күнінен бастап алты ай өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі), 2008.12.10 N 101-IV (2009.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі), 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.07.17. N 188-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2010.01.21 № 242-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз), 2010.03.19 № 258-IV, 2011.01.06 N 378-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.01.10 N 383-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.07.22 № 479-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.07.05 N 452-IV (2011.10.13 бастап қолданысқа енгізіледі), 2012.01.25 № 548-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2012.07.10 N 36-V

(алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 13.06.2013 № 102-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 13.01.2014 N 159-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 11.04.2014 N 189-V (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 29.09.2014 N 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 07.11.2014 № 248-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 16.05.2014 № 203-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.12.2014 № 269-V (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі); 29.10.2015 № 376-V (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі); 29.03.2016 № 479-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік жиырма бір күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.04.2016 № 506-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 25.01.2021 № 411-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

37-1-бап. Коммуналдық шаруашылық саласындағы уәкілетті органның құзыреті

Коммуналдық шаруашылық саласындағы уәкілетті орган:

1) елді мекендер шегінде сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік саясатты әзірлеуге және іске асыруға қатысады;

1-1) елді мекендер шегінде су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласында жергілікті атқарушы органдарды үйлестіруді және оларға әдістемелік басшылық жасауды жүзеге асырады;

2) өз құзыреті шегінде нормативтік-техникалық құжаттаманы әзірлейді және бекітеді;

3) елді мекендер шегінде сумен жабдықтау және су бұру саласында әдістемелік қамтамасыз етуді ұйымдастырады;

4) елді мекендер шегінде сумен жабдықтау және су бұру саласында жобалау, іздестіру, қолданбалы ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстар жүргізуді ұйымдастырады;

5) елді мекендердің сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін пайдалану қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

6) елді мекендердің су бұру жүйелеріне ағынды суларды қабылдау қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

7) елді мекендердің сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін техникалық пайдалану қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

8) есепке алу аспаптары жоқ су тұтынушылар үшін сумен жабдықтаудың және (немесе) су бұрудың коммуналдық көрсетілетін қызметтерін тұтыну нормаларын есептеудің үлгілік қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

8-1) ауыз сумен жабдықтаудың баламасыз көздері болып табылатын ерекше маңызды топтық және оқшау сумен жабдықтау жүйелерінен ауыз су беру жөніндегі көрсетілетін қызметтер құнын субсидиялау тәртібін әзірлейді және бекітеді;

8-2) қалалар мен ауылдық елді мекендерді сумен жабдықтауды қамтамасыз ететін су шаруашылығы құрылыстарын жалға және сенімгерлік басқаруға беру тәртібін әзірлейді және бекітеді;

8-3) сумен жабдықтау және су бұру жүйелеріндегі суды есепке алу аспаптарын таңдау, монтаждау және пайдалану қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

8-4) бюджеттік жоспарлау жөніндегі орталық уәкілетті органмен келісу бойынша сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін салуды, реконструкциялауды және жаңғыртуды кредиттеу қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

8-5) бюджеттік жоспарлау жөніндегі орталық уәкілетті органмен келісу бойынша сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін салуды, реконструкциялауды және жаңғыртуды субсидиялау қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

8-6) сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін салуды, реконструкциялауды және жаңғыртуды кредиттеуді және субсидиялауды жүзеге асырады;

8-7) сумен жабдықтау және су бұру ұйымдарының елді мекендердегі қолда бар активтерді кеңейту, жаңғырту, реконструкциялау, жаңарту, ұстап тұру және жаңа активтерді құру жөніндегі жобаларды іске асыру үшін тартылған халықаралық қаржы ұйымдарының қарыздарын өтеуге және оларға қызмет көрсетуге арналған шығындарын субсидиялау кезінде облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарын үйлестіруді жүзеге асырады;

8-8) сумен жабдықтау және су бұру ұйымдарының елді мекендердегі қолда бар активтерді кеңейту, жаңғырту, реконструкциялау, жаңарту, ұстап тұру және жаңа активтерді құру жөніндегі жобаларды іске асыру үшін тартылған халықаралық қаржы ұйымдарының қарыздарын өтеуге және оларға қызмет көрсетуге арналған шығындарын субсидиялау қағидаларын бекітеді;

8-9) тиісінше уәкілетті орган немесе облыстардың жергілікті атқарушы органдары бекіткен тізбелер бойынша ауызсумен жабдықтаудың баламасыз көздері болып табылатын сумен жабдықтаудың ерекше маңызды топтық және оқшау жүйелерінен халыққа берілген ауызсудың бір текше метрі үшін төлемақы мөлшерін есептеу әдістемесін әзірлейді және табиғи монополиялар салаларында басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органмен келісу бойынша бекітеді;

9) осы Кодексте, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Ескерту. 37-1-баппен толықтырылды - ҚР 2011.07.22 № 479-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен, өзгерістер енгізілді - ҚР 2012.01.25 № 548-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 13.06.2013 № 102-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 N 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 19.04.2019 № 249-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 25.01.2021 № 411-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

38-бап. Облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті өкілді органдарының су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы құзыреті

Ескерту. 38-баптың тақырыбына өзгерту енгізілді - ҚР 2009.02.12 N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

Облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті өкілді органдары:

1) үлгі ережелердің негізінде аймақтық жағдайлардың ерекшеліктерін ескере отырып, ортақ су пайдалану ережелерін белгілейді;

2) алып тасталды

3) алып тасталды - ҚР 03.07.2013 № 124-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

4) коммуналдық меншіктегі су шаруашылығы құрылыстарын пайдалануға беру және алып қою тәртібін белгілейді;

5) жер үсті көздеріндегі су ресурстарын пайдаланғаны үшін төлемақы ставкаларын бекітеді;

6) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерін қамтамасыз ету жөніндегі өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Облыстардың жергілікті өкілді органдары тиісінше уәкілетті орган немесе облыстардың жергілікті атқарушы органдары бекіткен тізбелер бойынша ауызсумен жабдықтаудың баламасыз көздері болып табылатын сумен жабдықтаудың ерекше маңызды топтық және оқшау жүйелерінен халыққа берілген ауызсудың бір текше метрі үшін төлемақы мөлшерін бекітеді.

Ескерту. 38-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді), 2009.02.12 N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.07.05 N 452-IV (2011.10.13 бастап қолданысқа енгізіледі); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 25.01.2021 № 411-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

39-бап. Облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдарының су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы құзыреті

Ескерту. 39-баптың тақырыбына өзгерту енгізілді - ҚР 2009.02.12 N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

Облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдары:

1) коммуналдық меншіктегі су шаруашылығы құрылыстарын басқарады, оларды қорғау жөніндегі шараларды жүзеге асырады;

1-1) мемлекеттік меншіктегі су шаруашылығы құрылыстарының есебін жүргізеді, иесіз су шаруашылығы құрылыстары табылған жағдайда Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасында көзделген рәсімдерді жүргізеді;

1-2) су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік саясатты іске асырады;

2) су ресурстарын пайдалануды реттеу және қорғау жөніндегі бассейндік инспекциялармен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен келісу бойынша ауыз сумен жабдықтау көздерінің су қорғау аймақтарын, белдеулерін және санитарлық қорғау аймақтарын белгілейді;

2-1) су ресурстарын пайдалануды реттеу және қорғау жөніндегі бассейндік инспекциялармен келісу бойынша су қорғау аймақтары мен белдеулерін шаруашылық пайдаланудың режимі мен ерекше жағдайларын белгілейді;

3) конкурстық негізде уәкілетті орган айқындаған тәртіппен су объектілерін оқшау немесе бірлесіп пайдалануға береді;

4) бассейндік кеңестердің жұмысына және бассейндік келісімге қатысады, су объектілерін ұтымды пайдалану және қорғау, елді мекендерді сумен жабдықтау, су бұру жөніндегі ұсыныстарды бассейндік кеңестердің қарауына енгізеді, бассейндік кеңестердің ұсынымдарын зерделейді, оларды іске асыру жөнінде шаралар қолданады;

5) су объектілерін ұтымды пайдалану және қорғау, елді мекендерді сумен жабдықтау, су бұру жөніндегі, оның ішінде жерді гидромелиорациялау, су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралардың іске асырылуын қамтамасыз етеді;

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

5-1) – 5-4) тармақшалармен толықтыру көзделген - ҚР 02.01.2021 № 401-VI (01.07.2021 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

6) алып тасталды - ҚР 03.07.2013 № 124-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

7) алып тасталды - ҚР 29.03.2016 № 479-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік жиырма бір күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

7-1) тиісті аумақтарда су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелерін шешеді;

7-2) су шаруашылығы құрылыстарындағы авариялардың зардаптарын жою жөніндегі іс-шараларды ұйымдастырады;

8) тиісті аумақтарда орналасқан су объектілерінің, сумен жабдықтау және су бұру жүйелерінің жай-күйі туралы халықты хабардар етуді жүзеге асырады;

9) жер үсті көздеріндегі су ресурстарын пайдаланғаны үшін төлемақы ставкаларын әзірлейді;

10) ауыл шаруашылығы тауар өндірушілеріне су жеткізу бойынша көрсетілетін қызметтер құнын субсидиялау жөніндегі іс-шараларды іске асырады;

10-1) сумен жабдықтау және су бұру ұйымдарының елді мекендердегі қолда бар активтерді кеңейту, жаңғырту, реконструкциялау, жаңарту, ұстап тұру және жаңа активтерді құру жөніндегі жобаларды іске асыру үшін тартылған халықаралық қаржы ұйымдарының қарыздарын өтеуге және оларға қызмет көрсетуге арналған шығындарын субсидиялауды коммуналдық шаруашылық саласындағы уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен жүзеге асырады;

11) алып тасталды - ҚР 28.10.2019 № 268-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

12) жергілікті мемлекеттік басқару мүддесінде Қазақстан Республикасының заңнамасымен жергілікті атқарушы органдарға жүктелетін өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Облыстардың жергілікті атқарушы органдары:

1) ауызсумен жабдықтаудың баламасыз көздері болып табылатын сумен жабдықтаудың ерекше маңызды оқшау жүйелерінің тізбесін әзірлейді және бекітеді;

2) тиісінше уәкілетті орган немесе облыстардың жергілікті атқарушы органдары бекіткен тізбелер бойынша ауызсумен жабдықтаудың баламасыз көздері болып табылатын сумен жабдықтаудың ерекше маңызды топтық және оқшау жүйелерінен халыққа берілген ауызсудың бір текше метрі үшін төлемақы мөлшерін әзірлейді және облыстардың жергілікті өкілді органдарына бекітуге ұсынады;

3) тиісінше уәкілетті орган немесе облыстардың жергілікті атқарушы органдары бекіткен тізбелер бойынша ауызсумен жабдықтаудың баламасыз көздері болып табылатын сумен жабдықтаудың ерекше маңызды топтық және оқшау жүйелерінен ауызсу беру жөніндегі көрсетілетін қызметтердің құнын субсидиялау жөніндегі іс-шараларды іске асырады;

4) коммуналдық шаруашылық саласындағы уәкілетті органға ауызсумен жабдықтаудың баламасыз көздері болып табылатын сумен жабдықтаудың ерекше маңызды оқшау жүйелерінің тізбесін, оның ішінде оған өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізген кезде бекіту туралы ақпарат береді.

Ескерту. 39-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді), 2006.01.10 N 116 (2006 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі), 2009.02.12 N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.07.10 N 180-IV, 2011.07.05 N 452-IV (2011.10.13 бастап қолданысқа енгізіледі), 13.06.2013 № 102-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң

қолданысқа енгізіледі); 29.10.2015 № 376-V (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі); 29.03.2016 № 479-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік жиырма бір күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 19.04.2019 № 249-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 25.01.2021 № 411-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

39-1-бап. Аудандардың, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органдарының су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы құзыреті

Ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органдары ауданның, облыстық маңызы бар қаланың аумағы шегінде орналасқан су объектілерін оқшау немесе бірлесіп пайдалануға уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен конкурстық негізде береді.

Ескерту. 6-тарау 39-1-баппен толықтырылды - ҚР 29.09.2014 N 239-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

7-тарау. Су ресурстарын пайдалануды реттеу және қорғау жөніндегі бассейндік инспекциялар

Ескерту. 7-тараудың тақырыбы жаңа редакцияда - ҚР 28.10.2019 № 268-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

40-бап. Су ресурстарын пайдалануды реттеу және қорғау жөніндегі бассейндік инспекцияның міндеттері мен функциялары

Ескерту. 40-баптың тақырыбы жаңа редакцияда - ҚР 28.10.2019 № 268-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

1. Су ресурстарын пайдалануды реттеу және қорғау жөніндегі бассейндік инспекциялар (бұдан әрі – бассейндік инспекциялар) – уәкілетті орган ведомствосының облыстарда бөлімдері бар, негізгі міндеті тиісті бассейн аумағында су қорын пайдалану мен қорғау саласында мемлекеттік басқаруды жүзеге асыру болып табылатын (екі және одан көп облыстың аумағында қызметі жүзеге асырылатын және өкілеттіктері қолданылатын) аумақтық бөлімшелері.

2. Бассейндік инспекциялар мынадай функцияларды жүзеге асырады:

1) бассейндік принцип негізінде гидрографиялық бассейннің су ресурстарын кешенді басқару;

2) оң экономикалық әсерге, орынды, әділ және экологиялық жағынан тұрақты су пайдалануға қол жеткізу мақсатында су қатынастары субъектілерінің су ресурстарын пайдалану жөніндегі қызметін үйлестіру;

3) тиісті бассейн шегінде су объектілерін қалпына келтіру мен қорғау туралы бассейндік келісімдерді дайындау және іске асыру;

4) су қорын пайдалану мен қорғауға, жеке және заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының су заңдарын сақтауына мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру;

5) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен, жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органмен бірлесіп бассейндер бойынша мемлекеттік есепке алуды, мемлекеттік су кадастрын және су объектілерінің мемлекеттік мониторингін жүргізу;

б) осы Кодексте белгіленген тәртіппен арнайы су пайдалануға рұқсат беру, оның қолданысын тоқтата тұру, оны ұзарту және қайта ресімдеу, сондай-ақ арнайы су пайдалану құқығын тоқтату;

б-1) салық органына ұсынғанға дейін жерүсті көздерінің су ресурстарын пайдаланғаны үшін төлем бойынша салық есептілігін растау;

7) мыналарды:

тиісті бассейнің су объектілерін ұтымды пайдалану жөніндегі облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдарының жоспарларын;

судың жай-күйіне әсер ететін кәсіпорындардың және басқа да құрылыстардың құрылыс орнын айқындау жөніндегі ұсыныстарды;

су объектілерінде, су қорғау аймақтары мен белдеулерінде кәсіпорындар мен басқа да құрылыстарды орналастыруды, сондай-ақ құрылыс және басқа да жұмыстарды жүргізу шарттарын;

су объектілерінде, су қорғау белдеулері мен аймақтарында құрылыс, түбін тереңдету, пайдалы қазбалар, су өсімдіктерін өндіру жөніндегі жарылыс жұмыстарын, кабельдер, труба құбырларын және басқа да коммуникацияларды төсеу, ағаш кесу, сондай-ақ бұрғылау, ауыл шаруашылығы және басқа да жұмыстарды жүргізу туралы құжаттарды;

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

7) тармақшаның алтыншы абзацына өзгеріс енгізу көзделген - ҚР 02.01.2021 № 401-VI (01.07.2021 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

су пайдаланушылардың су объектілерін сақтау, олардың жай-күйін жақсарту жөніндегі іс-шаралар жоспарларын келісу;

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

7) тармақша жетінші абзацпен толықтыру көзделген - ҚР 02.01.2021 № 401-

VI (01.07.2021 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

8) табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың басталуы салдарынан туындаған зардаптарды жою жөніндегі жұмыстарға қатысу;

9) облыстар, республикалық маңызы бар қалалар, астана, аудандар және бастапқы су пайдаланушылар бөлінісінде су пайдалану лимиттерін белгілеу;

9-1) су объектілерін оқшау немесе бірлесіп пайдалануға беру жөніндегі конкурстарды ұйымдастыруға және өткізуге қатысу;

10) алып тасталды - ҚР 27.12.2017 № 126-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі);

11) бірлесіп пайдаланылатын су қоймаларының салааралық, облысаралық және мемлекетаралық маңызы бар ірі су қоймаларының жұмыс режимін бақылауды жүзеге асыру;

11-1) оқшау немесе бірлесіп пайдалануға берілген су объектілерін пайдаланған кезде жеке және заңды тұлғалардың белгіленген су сервитуттарын сақтауын бақылауды жүзеге асыру;

12) облысаралық, аймақаралық, мемлекетаралық су объектілері бойынша су алу мен су бөлу жоспарларын әзірлеу және олардың сақталуын бақылау;

13) тиісті бассейн суларын кешенді пайдалану мен қорғау схемасын, су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстарын пайдалану ережелерін келісу;

14) тиісті бассейн бойынша су шаруашылығы баланстарын әзірлеуге қатысу;

15) су объектілерін оқшау және бірлесіп пайдалануға беру туралы ұсыныстарды және оларда су пайдалану шарттарын келісу;

16) судың жай-күйіне әсер ететін, су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласында белгіленген нормалар мен ережелерді бұзып жүзеге асыратын су шаруашылығы объектілері мен өзге де объектілерді қаржыландыруды, жобалауды және салуды тоқтату туралы Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен талаптар қою;

17) Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес кінәлілерді жауапкершілікке тарту үшін Қазақстан Республикасы су заңдарының бұзылуы туралы материалдарды құқық қорғау органдарына және сотқа беру;

18) Қазақстан Республикасының су заңдары бұзылған жағдайда мемлекетке келтірілген залалды өтеу туралы сотқа талап-арыз беру;

19) су қорын ұтымды пайдалану мен қорғау жөнінде жүргізіліп жатқан жұмыс туралы, судың жай-күйі мен сапасын жақсарту жөнінде қолданылып жатқан шаралар туралы халықты хабардар ету;

20) су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру мәселелері бойынша облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдарымен және басқа да мүдделі мемлекеттік органдармен өзара іс-қимыл жасау;

21) су қорын ұтымды пайдалану мен қорғау ісінде халық арасында ағарту және тәрбие жұмыстарын жүргізу;

22) алып тасталды

23) арнайы су пайдалану құқығын жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалардың суды алу немесе ағызу құрылыстарында немесе құрылғыларында орнатылатын суды есепке алу аспаптарын пломбалайды;

24) бассейндік кеңестің жұмысын ұйымдастыру, бассейндік кеңестің мүшелерімен бассейн аумағындағы су қорын пайдалану және қорғау мәселелері бойынша консультациялар өткізу, бассейндік кеңес дайындаған ұсынымдарды талдау, оларды іске асыру жөнінде шаралар қабылдау, бассейндік кеңестің ұсынымдарын мүдделі мемлекеттік органдар мен су пайдаланушыларға жеткізу.

25) тіркеу шифрларын беру үшін бөгеттердің қауіпсіздігі декларациясын тіркейді.

Ескерту. 40-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2007.01.09. N 213 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2007.01.12. N 222 (жарияланған күнінен бастап алты ай өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі), 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.07.10. N 180-IV, 2011.01.10 N 383-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 16.05.2014 № 203-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.03.2016 № 479-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік жиырма бір күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.04.2016 № 506-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 27.12.2017 № 126-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Зандарымен.

41-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның аумақтық органдарының су ресурстарын басқарудың бассейндік принципін іске асыруға қатысуы

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органы аумақтық органдарының су ресурстарын басқарудың бассейндік принципін іске асыруда:

1) жасалған су шаруашылығы баланстары, тиісті бассейнің су ресурстарын кешенді пайдалану мен қорғау схемалары негізінде су объектілерін ұтымды пайдалану мен қорғау жоспарларын келісуге;

2) бассейндік инспекциялармен бірлесіп тиісті бассейнің су объектілерінің мониторингін жүргізуге;

3) өз құзыреті шегінде су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыруға;

4) бассейндік келісімдер әзірлеуге және ведомстволық бағыныстағы аумақтарда олардың жүзеге асырылуын бақылауға қатысады.

5) алып тасталды - ҚР 03.07.2013 № 124-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның аумақтық органдары су объектілерін кешенді пайдалану мен қорғаудың бекітілген бас схемаларына сәйкес су ресурстарын басқарудың бассейндік принципін жүзеге асыруға қатысады.

Ескерту. 41-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

42-бап. Су объектілерін қалпына келтіру мен қорғау туралы бассейндік келісімдер

1. Су объектілерін қалпына келтіру мен қорғау туралы бассейндік келісімдер (бұдан әрі - бассейндік келісімдер) бассейндік инспекциялардың, облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдарының және су объектісі бассейнінің шегінде орналасқан басқа да субъектілердің арасында олардың қызметін біріктіру және үйлестіру, сондай-ақ су объектілерін қалпына келтіру мен қорғау жөніндегі іс-шараларды іске асыру мақсатында жасалады.

2. Бассейндік келісімдерде тараптардың орындау мерзімі көрсетіліп, нақты су қорғау іс-шараларын іске асыру үшін қажетті күштер мен құралдарды кооперациялау жөніндегі міндеттемелер болады.

3. Бассейндік келісімдерді дайындау су шаруашылығы баланстары, су объектілерін кешенді пайдалану және қорғау схемалары, Қазақстан Республикасы

Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттары, ғылыми және жобалық әзірлемелер негізінде жүзеге асырылады.

4. Бассейндік келісімдердің мақсаттары мен міндеттерін іске асыру үшін жеке және заңды тұлғалар, Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген шарттармен және тәртіппен, қаражаты су объектілерін қалпына келтіру мен қорғау жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыруға арналған қорлар құруы мүмкін.

Ескерту. 42-бапқа өзгерістер енгізілді – ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

43-бап. Бассейндік кеңес

1. Бассейндік кеңес тиісті бассейн шегінде құрылатын консультациялық-кеңесші орган болып табылады.

2. Тиісті бассейндік инспекцияның басшысы басқаратын бассейндік кеңес облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті өкілді және атқарушы органдарының басшыларынан, мемлекеттік органдардың аумақтық органдарының басшыларынан және су пайдаланушылардың өкілдерінен тұрады. Бассейндік кеңестің құрамына қоғамдық бірлестіктердің және олардың қауымдастықтарының өкілдері де кіруі мүмкін. Бассейндік кеңестің жұмысын ұйымдастыру бассейндік инспекцияға жүктеледі.

3. Бассейндік кеңес су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы көкейкесті мәселелерді қарайды, бассейндік келісімге қатысушылар үшін ұсыныстар мен ұсынымдар енгізеді.

Ескерту. 43-бапқа өзгерістер енгізілді – ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

8-тарау. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік жоспарлау

Ескерту. 8-тараудың және 44-баптың тақырыбына өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

44-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік жоспарлаудың міндеттері

1. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік жоспарлаудың міндеттері:

халықтың ауыз су мен шаруашылық қажеттерінің бірінші кезекте қанағаттандырылуын ескере отырып, су пайдаланушылардың арасында суларды ғылыми негізделген түрде бөлуді қамтамасыз ету;

сулардың қорғалуын және олардың зиянды әсерінің алдын алуды қамтамасыз ету болып табылады.

2. Су қорын пайдалану мен қорғауды, сумен жабдықтауды және су бұруды мемлекеттік жоспарлау үшін су шаруашылығы баланстары, суларды кешенді пайдалану мен қорғау схемалары жасалады, сондай-ақ өндіргіш күштерді және экономика салаларын дамыту мен орналастыру схемаларының құрамында су ресурстарын пайдалану мен қорғау болжамы әзірленеді.

Ескерту. 44-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

45-бап. Су шаруашылығы баланстары

1. Су шаруашылығы баланстары су объектілерінің бассейндері, экономикалық аудандар және тұтас республика бойынша су ресурстарының болуын және оларды пайдалану мүмкіндігін бағалауға арналған.

2. Негізгі өзендердің бассейндеріне арналған және тұтас республика бойынша су шаруашылығы баланстары уәкілетті орган белгілеген тәртіппен әзірленеді.

3. Су шаруашылығы баланстарын әзірлеуге байланысты шығындар бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылады.

Ескерту. 45-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді); 29.09.2014 N 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

46-бап. Су ресурстарын кешенді пайдалану мен қорғау схемалары

1. Су ресурстарын кешенді пайдалану мен қорғау схемалары су ресурстарын ықпалдасып басқару мәселелері бойынша шешімдер қабылдау мақсатында әзірленеді.

2. Су ресурстарын кешенді пайдалану мен қорғау схемаларын уәкілетті органның ведомствосы мүдделі мемлекеттік органдардың қатысуымен ғылыми және мамандандырылған жобалау ұйымдарын тарта отырып әзірлейді.

3. Кешенді схемаларда көзделетін іс-шаралар:

1) өндіріс технологиясын жетілдіру негізінде су ресурстарын ұтымды әрі үнемді пайдалануға;

2) суы аз және сусыз процестерді қолдануға;

3) суару жүйелерінде және сумен жабдықтау жүйелерінде су ресурстарының қайтарымсыз ысырабын азайтуға;

4) су ресурстарын реттеу, өзен ағындысын бассейнаралық қайта бөлу, тазартылмаған ағынды сулар ағызу көлемін азайту есебінен жергілікті су ресурстарын мүмкіндігінше барынша пайдалануға;

5) қалаларды, елді мекендерді, ауыл шаруашылығы алқаптары мен басқа да объектілерді су басуының және топан су басуының алдын алуға бағытталуға тиіс.

4. Су ресурстарын кешенді пайдалану мен қорғау схемалары уәкілетті орган белгілеген тәртіппен әзірленеді және бюджет қаражаты есебінен қаржыландырылады.

Ескерту. 46-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді); 29.09.2014 N 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

47-бап. Өндіргіш күштерді және экономика салаларын дамыту мен орналастыру схемаларының құрамында су ресурстарын пайдалану мен қорғау болжамы

1. Өндіргіш күштерді және экономика салаларын дамыту мен орналастыру схемалары құрамында су объектілеріне экологиялық жағынан жол берілетін деңгейде су ресурстарын пайдалану мен қорғау болжамы әзірленеді.

2. Су ресурстарын өндіргіш күштер мен экономика салаларын дамыту мен орналастыру схемаларының құрамында пайдалану және қорғау болжамын орталық атқарушы органдар әзірлейді.

3. Орталық атқарушы органдар әзірлеген өндіргіш күштерді және экономика салаларын дамыту мен орналастыру схемаларының құрамында су ресурстарын пайдалану және қорғау болжамдары су ресурстарын пайдаланудың жол берілетін деңгейі нысанасында уәкілетті органда келісуден өтеді.

Ескерту. 47-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.12.20. N 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді) Заңымен.

9-тарау. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы бақылау мен сараптама

48-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы бақылаудың міндеттері мен түрлері

1. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы бақылаудың міндеттері:

шаруашылық және өзге де қызметтің әсерінен сулардың жай-күйі мен өзгеруін қадағалау;

су қорғау іс-шараларының орындалуын тексеру болып табылады.

2. Қазақстан Республикасында су қорын пайдалану мен қорғау саласында мемлекеттік, өндірістік және қоғамдық бақылау жүзеге асырылады.

3. Уәкілетті орган ведомствосының және бассейндік инспекциялардың мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру кезіндегі басты міндеттері:

1) өз құзыреті шегінде мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын барлық министрліктермен, агенттіктермен, ведомстволармен өзара іс-қимыл жасауды және қызметін үйлестіруді;

2) шаруашылық және өзге де қызметтің әсерінен судың жай-күйін және өзгеруін қадағалауды, сондай-ақ су қорғау іс-шараларының орындалуын тексеруді;

3) су қорын пайдалану мен оны есепке алудың белгіленген тәртібін;

4) суларды қорғау жөніндегі міндеттердің орындалуын;

5) су объектілеріне зиянды әсер етудің алдын алуды және жоюды;

6) барлық жеке және заңды тұлғалардың, су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздік критерийлерін сақтауын қоса алғанда, Қазақстан Республикасы су заңнамасының талаптарын сақтауын бақылауды қамтамасыз ету болып табылады.

4. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылау Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес тексеру және профилактикалық бақылау нысанында жүзеге асырылады.

Ескерту. 48-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2006.01.31. № 125 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.07.17. № 188-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.01.06 № 378-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 11.04.2014 № 189-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.10.2015 № 376-V (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі); 24.05.2018 № 156-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

49-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар

1. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды өз құзыреті шегінде мыналар жүзеге асырады:

1) уәкілетті орган, уәкілетті органның ведомствосы және бассейндік инспекциялар;

- 2) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органы;
- 3) жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган;
- 4) азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган;
- 5) халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік орган;
- 6) ветеринария саласындағы уәкілетті орган;
- 7) фитосанитарлық қадағалауды жүзеге асыратын мемлекеттік орган;
- 8) облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдары.

2. Уәкілетті органның ведомствосы мемлекеттік органдардың су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру жөніндегі қызметін үйлестіреді.

3. Уәкілетті органның ведомствосы және бассейндік инспекциялар:

1) су қорғау аймақтары мен белдеулері шекараларын, олардағы және ерекше қорғалатын су объектілеріндегі шаруашылық қызметінің белгіленген режимінің сақталуын;

2) трансшекаралық сулар туралы халықаралық келісімдердің шарттары мен талаптарының орындалуын;

3) су тұтыну және су бұру лимиттерінің сақталуын;

4) су тарту құрылыстарын, су шаруашылық жүйелерін және су қоймаларын пайдалану ережелерінің сақталуын;

5) су объектілерінен алынатын және оларға ағызылатын су мөлшерінің бастапқы есебін жүргізудің дұрыстығын, суды тұтыну мен ағызуды есепке алуға арналған жабдықтар мен аппаратуралардың болуын, жарамды жай-күйін және мемлекеттік аттестаттау мерзімдерінің сақталуын, су пайдаланушылардың белгіленген есептілік мерзімдерін сақтауын;

6) жеке және заңды тұлғалардың арнайы су пайдалануға берілген рұқсаттарда белгіленген шарттар мен талаптарды, сондай-ақ судың зиянды әсеріне (топан су, су басу, су алу, жағалауларды бұзу және басқа да зиянды құбылыстар) қарсы күрес жөніндегі іс-шараларды орындауын;

7) су объектілерін оқшау және бірлесіп пайдалануға берудің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртібінің сақталуын;

8) алып тасталды - ҚР 24.05.2018 № 156-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

9) белгіленген тәртіппен бекітілген құжаттаманың болуын және оның экономика салаларының объектілерін салуға, жаңғыртуға, техникалық жағынан

қайта жаратандыруға су объектілерін, су қорғау аймақтары мен белдеулерін пайдалану мен қорғауға байланысты өзге де қызметіне сай келуін;

10) су объектілерін өз бетімен пайдалануға жол берілмеуін бақылауды жүзеге асырады.

11) алып тасталды - ҚР 24.05.2018 № 156-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы, азаматтық қорғау, ветеринария, өсімдіктер карантині саласындағы уәкілетті органдар, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік орган және жергілікті атқарушы органдар:

1) өз құзыретіне сәйкес су қорын пайдалану мен қорғау саласында мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады;

2) су қорының сапалық және сандық жай-күйінің өзгеруін тексеруді және сараптама жүргізуді ұйымдастырады;

3) су заңнамасының бұзылуын жою шараларын қабылдайды;

4) су қорын пайдалану және қорғау саласындағы мәселелерге қатысты нормативтік құқықтық құжаттар дайындауға қатысады;

5) су объектілеріне белгіленген талаптарды бұза отырып жүргізілген ағынды су ағызуды тоқтата тұру және оған тыйым салу туралы, сондай-ақ су объектілерінің жай-күйіне теріс әсер ететін жекелеген өндіріс объектілерінің, цехтар мен кәсіпорындардың қызметіне тыйым салу туралы белгіленген тәртіппен ұсыныстар енгізеді.

Ескерту. 49-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2006.01.31. N 125 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2007.01.12. N 222 (жарияланған күнінен бастап алты ай өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі); 17.01.2014 № 165-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 11.04.2014 № 189-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 24.05.2018 № 156-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

49-1-бап. Су қорын пайдалану және қорғау саласында мемлекеттік бақылауды ұйымдастырудың және жүргізудің тәртібі

Ескерту. 49-1-бап алып тасталды - ҚР 2009.07.17. N 188-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

49-2-бап. Қазақстан Республикасының су заңнамасын бұзушылықтарды жою бойынша шаралар қабылдау

Ескерту. 49-2-бап алып тасталды - ҚР 2009.07.17. N 188-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

49-3-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау саласында мемлекеттік бақылаудың мерзімдері мен кезеңділігі

Ескерту. 49-3-бап алып тасталды - ҚР 2009.07.17. N 188-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

50-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдар

1. Осы Кодекске сәйкес су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыруға уәкілетті лауазымды адамдар мыналар болып табылады:

Қазақстан Республикасының су қорын пайдалану мен қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары, Қазақстан Республикасының су қорын пайдалану мен қорғау жөніндегі аға мемлекеттік инспекторлары және Қазақстан Республикасының су қорын пайдалану мен қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекторлары;

тиісті бассейндің су қорын пайдалану мен қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлар және олардың орынбасарлары, тиісті бассейндің су қорын пайдалану мен қорғау жөніндегі аға мемлекеттік инспекторлары және мемлекеттік инспекторлары.

2. (алып тасталды - 2007.07.27. N 315)

3. Осы баптың 1-тармағында аталған лауазымды адамдар су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру үшін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен белгіленген үлгідегі тиісті қызметтік куәлікпен не сәйкестендіру картасымен, омырауға тағатын белгімен, техникалық құралдармен қамтамасыз етіледі.

Ескерту. 50-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2007.07.27. N 315 (ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі), 2009.07.10. N 180-IV; 26.11.2019 № 273-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

51-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдардың құқықтары

1. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдардың:

1) Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес осы Кодекс, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілері талаптарының сақталуын тексеруді жүзеге асыруға, мемлекеттік органдарға, жеке тұлғаларға, лауазымды адамдарға және заңды тұлғаларға Қазақстан Республикасы су заңнамасының нормаларын орындау туралы олар үшін міндетті талаптар қоюға, су қорын ұтымды пайдалану мен қорғау, Қазақстан Республикасының нормативтік-құқықтық актілерінде айқындалған көлемдерде коллекторлық-сорғытылған және сарқынды суларды ағызудың жол берілетін шекті нормаларын сақтау жөніндегі тиісті іс-шараларды жүргізуге және су ресурстары мен сарқынды сулардың сапасына зертханалық бақылауды ұйымдастыруға;

2) Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен арнайы су пайдалануға рұқсаттың қолданысын тоқтата тұру және арнайы су пайдалану құқығын тоқтату туралы ұсыныстар енгізуге;

3) мемлекеттік бақылау жүргізу үшін ұйымдарға және өзге де объектілерге баруға, су ресурстарын пайдаланудың жай-күйін бақылауды жүзеге асыруға, су ресурстарын пайдалану мен оларды қорғау ережелерінің анықталған заң бұзушылықтарын жою туралы орындалуы міндетті нұсқамалар беруге құқығы бар. Су объектілерінде өз бетімен су алу, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың туындауы кезінде су пайдаланушылардың шаруашылық қызметін тоқтата тұру туралы ұсыныстар енгізуге;

3-1) су пайдаланудың белгіленген лимиттерінің, тіреуіш гидротехникалық құрылысжайлар режимінің, тікелей су объектілерінде орналасқан су шаруашылығы құрылысжайларын пайдалану және су шаруашылығы, гидромелиорациялық жүйелер мен құрылысжайларды пайдалану, су қорғау аймақтары мен белдеулерінің шекараларын пайдалану қағидаларының, олардағы шаруашылық қызметтің белгіленген режимінің сақталуына бақылауды жүзеге асыруға;

3-2) анықталған су ресурстарын пайдалану және оларды қорғау қағидаларын бұзушылықтарды жою туралы нұсқама шығаруға;

3-3) әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығаруға;

3-4) кінәлі тұлғаларға Қазақстан Республикасының су заңнамасын бұзу арқылы келтірілген залалды өтеу туралы талап қоюға;

4) Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен жеке, лауазымды және заңды тұлғалардан су ресурстарын пайдалану мен қорғаудың жай-күйін анықтауға қажетті мәліметтерді, соның ішінде зертханалық талдау деректерін алуға;

5) Қазақстан Республикасының су заңдары саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға;

6) су объектілеріне белгіленген талаптарды бұза отырып жүргізілген ағынды су ағызуды шектеу, тоқтата тұру және оған тыйым салу туралы, сондай-ақ су объектілерінің жай-күйіне теріс әсер ететін жекелеген өндіріс объектілерінің, цехтар мен кәсіпорындардың қызметін тоқтату жөнінде ұсыныстар енгізуге;

7) лауазымды адамдарға, ұйымдардың басшыларына су объектілерін пайдалану мен қорғаудың белгіленген нормалары мен ережелерін бұзуға жол берген адамдарды жауапкершілікке тарту туралы ұсыныс енгізуге, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес кінәлі адамдарды жауапкершілікке тарту туралы мәселені шешу үшін қажет болған жағдайда материалдарды құқық қорғау органдарына беруге;

7-1) су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы қатынастарды регламенттейтін заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеу жөнінде ұсыныстар енгізуге құқығы бар.

8) алып тасталды

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

2-тармақ жаңа редакцияда көзделген - ҚР 29.06.2020 № 351-VI Заңымен (01.07.2021 бастап қолданысқа енгізіледі).

2. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдардың өз өкілеттігі шегінде қабылдаған шешімдерін барлық жеке және заңды тұлғалар орындауға міндетті және оған жоғары тұрған мемлекеттік органға және (немесе) лауазымды адамға немесе сотқа шағымдануға болады.

Ескерту. 51-бапқа өзгерістер енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.12.20. N 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді), 2006.01.31. N 125 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2007.01.12. N 222 (жарияланған күнінен бастап алты ай өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі), 2009.07.17. N 188-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.01.06 N 378-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2011.01.10 N 383-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 16.05.2014 № 203-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа

енгізіледі); 29.10.2015 № 376-V (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

52-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдардың міндеттері

Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдар:

1) Қазақстан Республикасының су заңдары талаптарының сақталуына бақылауды жүзеге асыруға;

2) су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы бақылауды жүзеге асыру кезінде жеке және заңды тұлғалармен өзара іс-қимыл жасауға;

3) су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы Қазақстан Республикасы заңдарының бұзылу фактілері туралы өз құзыреті шегінде мемлекеттік органдарды хабардар етуге;

4) су ресурстарын ұтымды пайдалану мен қорғау жөніндегі іс-шараларды әзірлеу кезінде жеке және заңды тұлғаларға жәрдем көрсетуге міндетті.

5) алып тасталды

Ескерту. 52-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.12.20. N 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді) Заңымен.

53-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы өндірістік бақылау

1. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы өндірістік бақылау суды бастапқы есепке алу қағидалары негізінде жүзеге асырылады.

2. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы өндірістік бақылауды арнайы су пайдалану құқығын жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар қамтамасыз етеді.

3. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы өндірістік бақылау "Өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен типін бекітуден немесе метрологиялық аттестаттаудан өткен суды есепке алу аспаптары негізінде жүзеге асырылады.

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

4-тармаққа өзгеріс енгізу көзделген – ҚР 30.12.2020 № 397-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

4. Ауызсудың және тазартылған сарқынды сулардың сапасына өндірістік бақылауды сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйымның

аттестатталған зертханалары, сондай-ақ жасасылған шарттарға сәйкес басқа да аттестатталған зертханалар жүзеге асырады.

Ескерту. 53-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2006.01.31 N 125 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2007.01.09 N 213(қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.07.05 N 452-IV (2011.10.13 бастап қолданысқа енгізіледі); 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 05.10.2018 № 184-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

54-бап. Су қорын пайдалану және қорғау саласындағы сараптама

Ескерту. Тақырып жаңа редакцияда - ҚР 29.12.2014 № 269-V Заңымен (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі).

1. Су қорын пайдалану және қорғау саласында мынадай сараптама түрлері жүзеге асырылады:

1) алып тасталды - ҚР 29.12.2014 № 269-V Заңымен (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі);

2) су объектілерінің жай-күйіне әсер ететін шаруашылық және басқа да объектілерді салуға және реконструкциялауға, пайдалануға, консервациялауға және жоюға арналған техникалық-экономикалық негіздемелерге және жобалау-сметалық құжаттамаға ведомстводан тыс кешенді сараптама;

3) жер асты суларының қорларына және жер асты су объектілері туралы геологиялық ақпаратқа мемлекеттік сараптама;

4) алып тасталды - ҚР 11.04.2014 № 189-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

5) мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық және экологиялық сараптамалар.

2. Алып тасталды - ҚР 29.12.2014 № 269-V Заңымен (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі).

3. Су объектілерінің жай-күйіне әсер ететін шаруашылық және басқа да объектілерді салуға және реконструкциялауға, пайдалануға, консервациялауға және жоюға арналған техникалық-экономикалық негіздемелерге және жобалау-сметалық құжаттамаға ведомстводан тыс кешенді сараптама оның Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалатын тәртіппен бекітілген бастапқы

деректерге, техникалық шарттар мен талаптарға, сондай-ақ нормативтік құжаттардың ережелеріне сәйкестігін тексеру мақсатында жүзеге асырылады.

4. Жер асты су қорларына және жер асты су объектілері туралы геологиялық ақпаратқа мемлекеттік сараптаманы жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган жүзеге асырады.

5. Алып тасталды - ҚР 11.04.2014 № 189-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

6. Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық және экологиялық сараптамаларды тиісінше халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік орган және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органы жүзеге асырады.

7. Жаңа объектілерді салуға, сондай-ақ бұрыннан бар ғимараттар мен құрылыстарды, олардың кешендерін, инженерлік және көлік коммуникацияларын реконструкциялауға (кеңейтуге, техникалық қайта жарақтандыруға, жаңғыртуға) немесе күрделі жөндеуге арналған жобаларға (техникалық-экономикалық негіздемелерге, жобалау-сметалық құжаттамаға) ведомстводан тыс кешенді сараптама жүргізу тәртібі Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалатын тәртіппен жүзеге асырылады.

Ескерту. 54-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2008.05.26 N 34-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 11.04.2014 № 189-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.12.2014 № 269-V (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

10-тарау. Суды ұтымды пайдалануды, қорғауды және оның жай-күйін жақсартуды қамтамасыз ететін талаптар

55-бап. Су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстарын пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

Ескерту. 55-баптың тақырыбына өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

1. Су объектілерінің жай-күйіне әсер ететін кәсіпорындар мен басқа да объектілерді (ғимараттарды, құрылыстарды, олардың кешендерін, коммуникацияларды) орналастыру экологиялық талаптар, жер қойнауын қорғау, санитарлық-эпидемиологиялық, өнеркәсіп қауіпсіздігі, су ресурстарын ұдайы молайту және ұтымды пайдалану шарттары мен ережелері сақтала отырып, сондай-ақ аталған объектілер қызметінің экологиялық салдары ескеріле отырып жүргізіледі.

2. Су объектілерінің жай-күйіне әсер ететін объектілерді салу, реконструкциялау (кеңейту, жаңғырту, техникалық қайта жарақтандыру, қайта бейіндеу), пайдалану, консервациялау, жою (кейіннен кәдеге жарату) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның, жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органның, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органның және азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның оң қорытындысы болған жағдайда жүзеге асырылады.

3. Құрылыс жұмыстарын орындау кезінде жерлерді қайта өңдеу, су ресурстарын ұдайы молайту мен ұтымды пайдалану, аумақтарды абаттандыру және қоршаған ортаны сауықтыру жөнінде шаралар қолданылады.

Ескерту. 55-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2009.07.10 N 180-IV; 11.04.2014 № 189-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

56-бап. Су объектілеріне ластаушы заттардың ағызылуын азайту жөніндегі талаптар

1. Су ресурстарын пайдалану мен қорғау ластаушы заттарды ағызылу нүктелерінде нормалауға тиісті бассейн, ағын су немесе учаске шегінде барлық ұйымдардың су шаруашылығы қызметін жинақтап нормалауға негізделеді.

2. Ағызылатын суды тазарту дәрежесіне және сапасына қойылатын талаптар су объектісін ықтимал мақсатты пайдалану бағыттары бойынша айқындалып, есептеулермен негізделеді және онда су объектісінің нақты жай-күйі, техникалық және экономикалық мүмкіндігі, жоспарланатын көрсеткіштерге қол жеткізу мерзімдері ескерілуге тиіс.

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

3-тармаққа өзгеріс енгізу көзделген – ҚР 30.12.2020 № 397-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

3. Уәкілетті органның ведомствосы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша жерүсті су объектілері үшін уәкілетті органның ведомствосы бекіткен су объектілеріндегі су сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі негізінде олардағы су сапасының стандарттарын әзірлейді және бекітеді.

4. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың қоршаған ортаны қорғау саласындағы жергілікті атқарушы органдары қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен бірлесе отырып, уәкілетті орган

бекіткен әдістеме негізінде жерүсті су объектілеріндегі су сапасының нысаналы көрсеткіштері мен оларға қол жеткізу жөніндегі іс-шараларды әзірлейді.

Ескерту. 56-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 28.04.2016 № 506-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

57-бап. Экономика салалары және қоршаған ортаны қорғау талаптарын қамтамасыз ету үшін кешенді су жіберуді негіздеу

1. Кешенді су жіберу санитарлық-эпидемиологиялық және экологиялық талаптарды қамтамасыз ету жағдайларын негізге алып, сондай-ақ экономика салаларының қажеттері ескеріле отырып белгіленеді.

2. Табиғат қорғау және санитарлық-эпидемиологиялық су жіберу басым бағыт болып табылады.

3. Табиғат қорғау су жіберуі су объектісінің табиғи жағдайының сақталуын қамтамасыз етуге тиіс. Ең төменгі шығысты сақтаудан басқа, табиғат қорғау су жіберуі су жайылуы мен су тасуы кезінде су объектілерінің кезеңдік шайылуын қамтамасыз етуге тиіс.

4. Табиғат қорғау және санитарлық-эпидемиологиялық су жіберудің көлемін уәкілетті органның ведомствосы және бассейндік инспекциялар су объектілері бассейндері бойынша белгілейді.

5. Авариялық су жіберу су тасыған және су жайылған кезде су объектісіндегі судың қалыпты деңгейде ұсталуын және су объектілері арналарының шайылуын қамтамасыз етуге тиіс.

Ескерту. 57-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

11-тарау. Жер үсті және жер асты суларын мемлекеттік есепке алу, мемлекеттік су кадастры, су объектілерінің мемлекеттік мониторингі. Су қорын ұтымды пайдалану мен қорғауды, сумен жабдықтауды және су бұруды ғылыми және инновациялық-ақпараттық қамтамасыз ету

Ескерту. 11-тараудың тақырыбына өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

58-бап. Жер үсті және жер асты суларын мемлекеттік есепке алу

1. Жер үсті және жер асты суларын мемлекеттік есепке алу Қазақстан Республикасының аумағындағы су ресурстарының сандық және сапалық

көрсеткіштерін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен жүйелі түрде анықтау және тіркеу болып табылады.

2. Жер үсті және жер асты суларын мемлекеттік есепке алу деректері жер үсті және жер асты су объектілерінің сапалық және сандық көрсеткіштері бойынша, олардың адам өмірі мен денсаулығы үшін өнеркәсіптік және экологиялық қауіпсіздік дәрежесі, зерттелуі мен пайдаланылуы бойынша жай-күйін сипаттайды.

3. Жерүсті және жерасты суларын мемлекеттік есепке алуды уәкілетті органның ведомствосы жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органмен және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен бірлесе отырып жүзеге асырады.

Ескерту. 58-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 27.12.2017 № 126-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

59-бап. Мемлекеттік су кадастры

1. Мемлекеттік су кадастры су объектілерінің жай-күйімен пайдаланылуы туралы, олардың су ресурстары туралы, су пайдаланушылар туралы жүйелендірілген ресми деректер жиынтығы болып табылады.

2. Мемлекеттік су кадастры бірыңғай жүйе бойынша жүргізіледі және суларды мемлекеттік есепке алу деректеріне негізделеді.

3. Мемлекеттік су кадастрына енгізілген су объектісінің паспорты болады, онда тіркеу нөмірі, атауы және физикалық-географиялық, геологиялық-гидрологиялық, техникалық, құқықтық және экономикалық көрсеткіштері қамтылатын кешенді сипаттамасы көрсетіледі.

4. Мемлекеттік су кадастрын жүргізуді уәкілетті органның ведомствосы жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органмен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен және гидрометеорологиялық қызметтермен бірлесіп жүзеге асырады.

5. Су пайдаланушылар бассейндік инспекцияларға және жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органға мемлекеттік су кадастрына енгізілуге тиіс қажетті деректердің бәрін ұсынуға міндетті.

6. Уәкілетті органның ведомствосы мемлекеттік су кадастрында қамтылған ақпаратқа мүдделі жеке және заңды тұлғалардың қол жеткізуін қамтамасыз етуге міндетті.

Ескерту. 59-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 28.10.2019 № 268-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң

қолданысқа енгізіледі).

60-бап. Су объектілерінің мемлекеттік мониторингі

1. Су объектілерінің мемлекеттік мониторингі қоршаған ортаның және табиғи ресурстардың мемлекеттік мониторингі жүйесінің құрамдас бөлігі болып табылады.

2. Су объектілерінің мемлекеттік мониторингі теріс процестерді уақтылы анықтау, олардың дамуын бағалау мен болжау, жүзеге асырылатын су шаруашылығы іс-шараларының зиянды салдарларын болғызбау және тиімділік дәрежесін айқындау жөнінде ұсынымдар тұжырымдау мақсатында олардың жай-күйінің гидрологиялық, гидрогеологиялық, гидрогеохимиялық, санитариялық-химиялық, микробиологиялық, паразитологиялық, радиологиялық және токсикологиялық көрсеткіштерін тұрақты байқаулар жүйесін, алынған ақпаратты жинауды, өңдеуді және беруді, оның ішінде Жерді ғарыштан қашықтықтан зондтау деректерін пайдалана отырып жүргізуді білдіреді.

3. Су объектілерінің мемлекеттік мониторингін уәкілетті органның ведомствосы бірлесіп әзірленген әдістеме бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен, жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органмен, ғарыш қызметі саласындағы уәкілетті органмен бірлесіп жүзеге асырады.

Ескерту. 60-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 08.04.2016 № 490-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

61-бап. Су қорын ұтымды пайдалану мен қорғауды, сумен жабдықтауды және су бұруды ғылыми және инновациялық-ақпараттық қамтамасыз ету

Ескерту. 61-баптың тақырыбына өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

1. Су қорын ұтымды пайдалану мен қорғауды, сумен жабдықтауды және су бұруды ғылыми қамтамасыз ету міндеттері мыналар болып табылады:

- 1) су ресурстарын кешенді және ұтымды пайдалануды негіздеу;
- 2) су шаруашылығы кешенін дамытуды бағалау мен болжау;
- 3) су үнемдеудің ғылыми-әдістемелік және технологиялық негіздерін әзірлеу;
- 4) су шаруашылығы жүйесінің нормативтік құқықтық базасын әзірлеу;
- 5) басқару шешімдерін қабылдау үшін ұсынымдар әзірлеу.

2. алып тасталды

3. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы инновациялық қызмет Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес іске асырылады және:

1) ұйымдастыру жағдайларын қалыптастырумен;

2) Қазақстан Республикасы Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарында көзделген инвестициялық жобаларды іске асыру арқылы мемлекеттік қолдаумен қамтамасыз етіледі.

4. Су ресурстарын кешенді және ұтымды пайдалану мен қорғауды ұзақ мерзімді және орташа мерзімді жоспарлау, су шаруашылығы ұйымдары мен су пайдаланушыларды ақпаратпен қамтамасыз ету мақсатында уәкілетті орган мүдделі мемлекеттік органдармен бірлесіп су ресурстарын пайдаланудың республикалық ақпараттық-талдау жүйесін құруы мүмкін.

5. Деректер қорын қалыптастыру үшін су пайдаланушы жеке және заңды тұлғалар Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен бекітілген нысандар бойынша қажетті мәліметтер береді.

6. алып тасталды

Ескерту. 61-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

12-тарау. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы жеке тұлғалардың құқықтары мен міндеттері және қоғамдық бірлестіктердің қызметі

62-бап. Жеке тұлғалардың су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы құқықтары мен міндеттері

1. Жеке тұлғалардың:

1) Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен су объектілерін пайдалануға, оларды қорғау мен ұдайы молайту жөніндегі шараларды жүзеге асыруға;

2) су объектілерін пайдалану мен қорғау мәселелері бойынша мемлекеттік органдар мен ұйымдарға сауалдармен, шағымдармен, өтініштермен және ұсыныстармен жүгінуге;

3) су қорын пайдалану мен қорғау саласында қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу туралы ұсыныстар енгізуге және оған қатысуға;

4) әкімшілік немесе сот тәртібімен су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы талаптарға сай келмейтін кәсіпорындарды және басқа да құрылыстарды орналастыру, салу, қайта жаңғырту және пайдалануға беру

туралы, сондай-ақ жеке және заңды тұлғалардың су объектілеріне теріс әсер ететін шаруашылық және өзге қызметін шектеу мен тоқтату туралы шешімдердің күшін жоюды талап етуге;

5) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы өзге де құқықтарды іске асыруға құқықтары бар.

2. Жеке тұлғалар су қорын пайдалану мен қорғау, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау саласында Қазақстан Республикасының заңдарын сақтауға міндетті.

63-бап. Қоғамдық бірлестіктердің су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы қызметі

1. Қоғамдық бірлестіктердің су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы қызметі Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен олардың жарғыларына сәйкес жүзеге асырылады.

2. Қоғамдық бірлестіктердің өкілдері бассейндік кеңестердің жұмысына қатыса алады.

3. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы қоғамдық бақылауды қоғамдық бірлестіктер өз бастамасы бойынша жүргізе алады.

4. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы қоғамдық бақылауды жүргізу тәртібін қоғамдық бірлестіктер өздерінің жарғыларына сәйкес су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын уәкілетті мемлекеттік органдармен келісе отырып айқындайды.

4-Бөлім. Су пайдалану

13-тарау. Су пайдалану құқығы

64-бап. Су пайдалану құқығының түрлері

1. Субъектілердің тобы бойынша:

- 1) ортақ су пайдалану құқығы;
- 2) арнайы су пайдалану құқығы;
- 3) оқшау су пайдалану құқығы;
- 4) бірлесіп су пайдалану құқығы болып бөлінеді.

2. Туындау негіздемелері бойынша:

- 1) бастапқы су пайдалану құқығы;
- 2) қосалқы су пайдалану құқығы болып бөлінеді.

3. Қолдану мерзімдері бойынша:

- 1) тұрақты су пайдалану құқығы;
- 2) уақытша су пайдалану құқығы болып бөлінеді.

4. Азамат үшін ортақ су пайдалану құқығы ол туған кезден бастап туындайды және ешбір жағдайда да шеттетілуі мүмкін емес.

5. Осы Кодексте белгіленген тәртіппен берілген рұқсат алынған кезден бастап арнайы су пайдалану құқығы туындайды.

Ескерту. 64-бап жаңа редакцияда - ҚР 2011.01.10 N 383-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

65-бап. Ортақ су пайдалану

1. Ортақ су пайдалану халықтың мұқтаждарын қанағаттандыру үшін су объектілері жекелеген жеке немесе заңды тұлғаларға бекітіліп берілмей және судың жай-күйіне әсер ететін құрылыстар немесе техникалық құрылғылар қолданылмай жүзеге асырылады.

2. Ортақ су пайдалануды жүзеге асыру үшін арнайы рұқсат талап етілмейді.

Осы Кодексте көзделген жағдайларды қоспағанда, жеке және заңды тұлғалардың ортақ су пайдалану объектілеріне халықтың кіруін қоршаулар, күзет пункттерін, тыйым салатын белгілер орнату жолымен шектеуіне тыйым салынады.

3. Экологиялық, техникалық және халықтың санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздігі мақсатында ортақ су пайдалану шектелуі немесе оған тыйым салынуы мүмкін.

4. Ортақ су пайдаланудың шарттары мен ережелерін облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті өкілді органдары белгілейді.

Облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті өкілді органдары азаматтардың өмірі мен денсаулығын сақтау мақсатында өңірдегі жағдайлардың ерекшеліктерін ескере отырып, ортақ су пайдалану ережелерінде тиісті өңірдің аумағында орналасқан су объектілерінде шомылу, ауыз су және шаруашылық қажеттіліктерге су алу, мал суару, шағын кемелерде және басқа да жүзу құралдарында жүзу тыйым салынған жерлерді айқындауы мүмкін.

Ескерту. 65-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2009.07.10. N 180-IV; 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

66-бап. Арнайы су пайдалану

1. Мынадай құрылыстар мен техникалық құрылғыларды:

1) суды жер үсті қабатынан және теңіз суларынан механикалық және өз ағысымен тарту жөніндегі стационарлық, жылжымалы және жүзбелі құрылыстарды;

2) өнеркәсіптік, шаруашылық-тұрмыстық, коллекторлы-сорғыту, жауын-шашынды және басқа да қалдық суларды жер үсті және теңіз суларына ағызуға арналған су бұру құрылыстарын;

3) сарқынды суларды табиғи биологиялық тазартуға арналған жасанды су объектілеріне және жергілікті жер бедеріне сарқынды суларды бұруға арналған құрылыстарды;

4) бөгеттерді және басқа да суды тежейтін және суды реттейтін құрылыстарды (соның ішінде уақытша бөгеу құрылыстарын);

5) гидравликалық электр станцияларын;

6) сумен жабдықтауға, пайдаланылған суды ағызуға, сондай-ақ суды суытуға арналған жылу және атом электр станцияларының су шаруашылығы құрылыстарын;

7) суару, суландыру, суару-суландыру және құрғату жүйелерін;

8) жер асты суларын алу және өзге де мақсаттар, соның ішінде жерасты суларының жай-күйіне әсер ететін құрғату, су деңгейін төмендету және табиғат қорғау іс-шараларын жүргізу үшін сорғы қондырғыларымен және басқа да суды көтеру құралдарымен жабдықталған су тарту құрылыстарын;

9) қалдық суларды және басқа да суды жер қойнауына ағызуға арналған су ағызу құрылыстарын (ұңғымалар, құдықтар, шахталар);

10) шахталардан, карьерлерден, штольнялардан, разрездерден алу үшін пайдаланылатын тау-кен қазындыларының су бұру құрылыстарын;

11) су деңгейін мәжбүрліктен төмендетпей жұмыс істейтін, жер асты суларын алу үшін өздігінен шығатын ұңғымаларды, шахта құдықтарын, бұлақтар шегендеулерін және басқа да шағын құрылыстарды;

12) жер асты су тұтқыш қабаттарға және тау-кен жыныстары қуыстарына өнеркәсіптік, шаруашылық-тұрмыстық, сорғыту және басқа да қалдық суларды, технологиялық ерітінділерді ағызуға арналған сіңіргіш ұңғылар мен құдықтарды;

13) қатты пайдалы қазбалар кен орындарын игеру кезінде көмірсутегі шикізатын әзірлеу және жерасты қабатын шаймалау кезінде жер қыртысы қысымын ұстау үшін қысым айдағыш ұңғымаларды;

14) судың жай-күйіне әсер ететін басқа да техникалық құрылғыларды қолдана отырып, халықтың ауыз су және шаруашылық мұқтаждарын, ауыл шаруашылығының, өнеркәсіптің, энергетиканың, балық шаруашылығының және көліктің суға қажеттіктерін қанағаттандыру, сондай-ақ өнеркәсіптік, шаруашылық-тұрмыстық, сорғытылған және басқа да қалдық суларды ағызу үшін тікелей су объектісінен алып немесе алмай-ақ жер үсті және жер асты су ресурстарын пайдалану арнайы су пайдалануға жатады.

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

2-тармақтың бірінші абзацы жаңа редакцияда көзделген - ҚР 02.01.2021 № 401-VI (01.07.2021 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

2. Рұқсаттың негізінде, тек қана сонда айқындалған мақсаттар үшін жеке және заңды тұлғалар арнайы су пайдалануды жүзеге асырады және басқа да тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін бұзбауға және қоршаған ортаға зиян келтірмеуге тиіс.

Халықтың ауызсу мұқтажын қанағаттандыруға байланысты емес мақсаттар үшін ауызсу сапасындағы жерасты суын пайдалануға арналған рұқсат осы Кодекстің 90-бабы 5-тармағының талаптарына сәйкес беріледі.

3. Алып тасталды - ҚР 27.12.2017 № 126-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі).

4. Арнайы су пайдалану:

1) мынадай су тарту құрылысжайларын: шахталы және құбырлы сүзгіш құдықтарды, сондай-ақ орталықтандырылған сумен жабдықтау үшін пайдаланылмайтын су тұтқыш қабаттың үстіңгі бетінің біріншісінен тәулігіне барлық жағдайда елу текше метрден көп емес су алынып, деңгейі мәжбүрлі төмендетілмей жұмыс істейтін шегендеу құрылысжайларын пайдалану;

2) кемеңің және оның технологиялық жабдығының жұмысын қамтамасыз ету үшін су объектілерінен кемелердің су тартуы;

3) пайдалы қатты қазбаларды барлау және (немесе) өндіру кезінде ілеспе алынған жерасты (шахта, карьер, кеніш) суларын алуға (айдап шығаруға) рұқсат талап етілмейді.

5. Арнайы су пайдалануға рұқсатты бассейндік инспекциялар береді.

6. Арнайы су пайдаланудың мынадай түрлеріне рұқсаттар беріледі:

1) пайдалы қатты қазбаларды барлау және (немесе) өндіру кезінде ілеспе алынған жерасты (шахта, карьер, кеніш) суларын, өнеркәсіптік, шаруашылық-тұрмыстық, сорғытылған, сарқынды және басқа да суларды жерүсті су объектілеріне, жер қойнауына, су шаруашылығы құрылысжайларына немесе жер бедеріне ағызу;

2) осы баптың 1-тармағында көрсетілген құрылысжайларды немесе техникалық құрылыстарды қолдана отырып, жерасты суларын тарту және (немесе) пайдалану;

3) осы баптың 1-тармағында аталған құрылыстарды немесе техникалық құрылыстарды қолдана отырып, жер үсті суларын тарту және (немесе) пайдалану (бұдан әрі – жер үсті суларын тарту және (немесе) пайдалану).

7. Алып тасталды - ҚР 2012.07.10 N 36-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

8. Арнайы су пайдалануға рұқсаттар:

1) балансында олардың көмегімен арнайы су пайдалану жүзеге асырылатын, белгіленген талаптар мен стандарттарға сәйкес келетін құрылысжайлары немесе техникалық құрылыстары;

2) суды есепке алу құралдары;

3) сарқынды суларды беруге немесе қабылдауға өтінімдерімен қайталама су пайдаланушылардың тізбесі;

4) шаруашылық-ауыз сумен жабдықтау үшін жерүсті және (немесе) жерасты суларын тарту кезінде санитариялық-эпидемиологиялық талаптарға сәйкестігі туралы санитариялық-эпидемиологиялық қорытындысы;

5) жерасты суларын тарту және (немесе) пайдалану кезінде жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органның аумақтық бөлімшелерімен су пайдалану шарттарына келісімі бар жеке немесе заңды тұлғаларға беріледі. Минералды жерасты суларын қоспағанда, тәулігіне елу текше метрге дейінгі көлемде жерасты суларын тарту және (немесе) пайдалану кезінде келісім талап етілмейді.

9. Алып тастау көзделген - ҚР 27.12.2017 № 126-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі).

10. Арнайы су пайдалануға рұқсатты ресімдеу үшін өтініш беруші бассейндік инспекцияларға мынадай құжаттарды:

1) уәкілетті орган белгілеген нысан бойынша арнайы су пайдалануға рұқсат беру туралы өтінішті;

2) заңды тұлғаны мемлекеттік тіркеу (қайта тіркеу) туралы анықтаманы;

3) су шаруашылығы құрылысының, гидромелиоративтік жүйелердің немесе құрылыстардың паспортын;

4) алып тасталды - ҚР 28.10.2019 № 268-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

5) алып тасталды - ҚР 2012.07.10 N 36-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен;

6) су тұтыну және су бұру көлемдерінің негіздемесі бойынша есептеулерді ұсынатын ауызсу мұқтаждықтары үшін су ресурстарын су дайындау және (немесе) су тұтынушыларға жеткізу үшін алып қоюды, тежеуіш гидротехникалық құрылысжайлардың көмегімен жер үстіндегі ағын суды реттеу жөніндегі қызметті, су объектілерін олардан су ресурстарын алып қоймай пайдалануды,

ілеспе алынған жерасты (шахта, карьер, кеніш) суларын ағызуды жүзеге асыратын жеке немесе заңды тұлғаларды қоспағанда, су тұтынудың және су бұрудың үлестік нормаларын есептеулерді;

7) жерүсті және (немесе) жерасты суларын шаруашылық-ауыз сумен жабдықтау үшін алған кезде санитариялық-эпидемиологиялық талаптарға сәйкестігі туралы санитариялық-эпидемиологиялық қорытындыны;

8) сарқынды суларды беруге немесе қабылдауға өтінімдерімен қайталама су пайдаланушылардың тізбесін;

9) су тартуды есепке алу құралдарының болуы туралы мәліметтер ұсынады.

10-1. Бассейндік инспекциялар минералды жерасты суларын қоспағанда, тәулігіне елу текше метрден бастап алу лимиттерімен жерасты суларын тартуға және (немесе) пайдалануға арнайы су пайдалануға рұқсат беру үшін құжаттарды алғаннан кейін үш жұмыс күні ішінде жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органның тиісті аумақтық бөлімшесіне осы су пайдалану шарттарын келісу үшін сұрау салу жібереді.

Жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органның аумақтық бөлімшелері бес жұмыс күні ішінде бассейндік инспекцияларға оң не теріс қорытынды ұсынуға міндетті.

2018 жылғы 29 маусымға дейін бұрғыланған ұңғымалар бойынша жерасты суларының баланстық қорлары болмаған жағдайда, келісу жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органда жерасты суларының қорларын бағалау және оларға сараптама жасау мақсатында берілген арнайы су пайдалануға рұқсат шеңберінде мониторингтік зерттеулер жүргізу шартымен үш жылға дейінгі мерзімге беріледі.

11. Алып тасталды - ҚР 29.03.2016 № 479-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік жиырма бір күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

12. Гидроэнергетика мақсаттары үшін су объектілерін пайдалануға байланысты арнайы су пайдалануға рұқсат алу үшін осы баптың 10-тармағында аталған құжаттарға қосымша мыналар ұсынылады:

1) гидроэлектр станциясының белгіленген қуаты туралы деректер;

2) энергетикалық, су ағызу және өзге де құрылыстардың өткізу қабілеті туралы мәліметтер;

3) балық қорғау және балық жіберу құрылыстары туралы мәліметтер;

4) алып тасталды - ҚР 29.03.2016 № 479-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік жиырма бір күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

5) гидроэнергетика мұқтаждарына су ресурстарын пайдаланудың мәлім етілген көрсеткіштері туралы деректер.

13. Суды алмастан жер үсті қабатындағы су объектілерін пайдалануға байланысты арнайы су пайдалануға рұқсат алу үшін осы баптың 10-тармағында көрсетілген құжаттарға қосымша мыналар ұсынылады:

1) кемеңің техникалық сипаттамалары;

2) кемеңің тіркелген порты (тіркелу орны) көрсетіле отырып оны пайдалануға Кеме қатынасы тіркелімінің рұқсаты;

3) кемеде құралатын қалдық сулардың, қалдықтар мен шығарындылардың бүкіл көлемін қабылдау үшін жағалау және жүзбелі құрылғылармен қамтамасыз етілуі туралы деректер;

4) су объектісінің және қоршаған ортаның жай-күйіне келеңсіз әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін объектілерді пайдалану және жұмыстарды жүргізу кезінде акватория учаскесіндегі су сапасын бақылау (қадағалау) құралдарының болуы туралы мәліметтер.

14. Арнайы су пайдалануға рұқсатты бассейндік инспекциялар өтініш беруші осы Кодекске сәйкес ұсынған барлық қажетті құжаттармен бірге өтініш берген күннен бастап он жұмыс күнінен кешіктірмей береді.

14-1. Арнайы су пайдалануға рұқсаттың қолданыс мерзімі осы Кодекстің 70-бабына сәйкес айқындалады.

15. Занды тұлға атауының өзгеруі және (немесе) оның орналасқан жерінің өзгеруі, жеке тұлға тегінің, атының, әкесінің атының (ол болған кезде) өзгеруі, дара кәсіпкерді қайта тіркеу жеке немесе занды тұлғаның жазбаша өтінішінің негізінде арнайы су пайдалануға рұқсатты қайта ресімдеуді талап етеді.

Өтініш бассейндік инспекцияға өзгерістер болған кезден бастап күнтізбелік отыз күн ішінде занды тұлға атауының өзгергені және (немесе) оның орналасқан жерінің өзгергені, жеке тұлға тегінің, атының, әкесінің атының (ол болған кезде) өзгергені, дара кәсіпкердің қайта тіркелгені туралы растайтын құжаттар қоса беріле отырып жіберіледі.

Арнайы су пайдалануға рұқсатты қайта ресімдеу кезінде оның нөмірі, шарттары және қолданыс мерзімі өзгеріссіз қалады. Рұқсат беру құжатының жоғарғы оң жақ бұрышына "Қайта ресімделді" деген белгі соғылады.

Арнайы су пайдалану шарттарының өзгеруі арнайы су пайдалануға жаңа рұқсат алуды талап етеді.

Арнайы су пайдалануға рұқсатты қайта ресімдеуді бассейндік инспекциялар осы Кодекске сәйкес өтініш беруші ұсынған барлық қажетті құжаттармен бірге өтініш берілген күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей жүргізеді.

15-1. Егер су пайдалану шарттары өзгеріссіз қалған жағдайда, арнайы су пайдалануға рұқсаттың қолданыс мерзімі жеке немесе заңды тұлғаның жазбаша өтініші негізінде ұзартылуы мүмкін.

Арнайы су пайдалануға рұқсатты ұзартуды бассейндік инспекциялар осы Кодекске сәйкес өтініш беруші ұсынған барлық қажетті құжаттармен бірге өтініш берілген күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей жүргізеді.

16. Арнайы су пайдалануға рұқсат берген бассейндік инспекция оның қолданысын мынадай:

1) арнайы су пайдалануға рұқсат алу үшін ұсынылған мәліметтердің анық еместігі анықталған;

2) Қазақстан Республикасының су және экологиялық заңнамасының талаптарын бұзушылықтар анықталған;

3) осы Кодекстің 74-бабында көзделген су пайдалану құқығы шектелген жағдайларда, Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен тоқтата тұрады.

Тексеру барысында осы тармақтың бірінші бөлігінің 1) және 2) тармақшаларында көрсетілген фактілер анықталған кезде бассейндік инспекция мерзімдерін көрсете отырып, оларды жою туралы нұсқама береді. Белгіленген мерзім өткеннен кейін бассейндік инспекция бұзушылықты жою фактісін анықтау тұрғысынан қайталап тексеру жүргізеді.

Нұсқама белгіленген мерзімде орындалмаған жағдайда бассейндік инспекция қайталап тексеруді жүргізген кезден бастап он жұмыс күні ішінде тоқтата тұрудың себебі мен мерзімін көрсете отырып, арнайы су пайдалануға рұқсаттың қолданысын тоқтата тұру туралы хабарлама жібереді.

Осы тармақтың бірінші бөлігінің 3) тармақшасы негізінде арнайы су пайдалануға рұқсаттың қолданысын тоқтата тұрған жағдайда, бассейндік инспекция рұқсаттың қолданысын тоқтата тұрудың себебін көрсете отырып, жеке немесе заңды тұлғаны хабардар етумен ғана шектеледі.

Ескерту. 66-бап жаңа редакцияда - ҚР 2011.01.10 N 383-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен, өзгерістер енгізілді - ҚР 2012.07.10 N 36-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі), 2012.12.24 N 60-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 04.07.2013 № 132-V (01.01.2014 бастап қолданысқа енгізіледі); 16.05.2014 № 203-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 07.11.2014 № 248-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң

қолданысқа енгізіледі); 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.03.2016 № 479-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік жиырма бір күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 27.12.2017 № 126-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

67-бап. Оқшау су пайдалану

1. Су объектілерін немесе олардың бір бөлігін бір жеке немесе заңды тұлғаға пайдалануға берген кезде оқшау су пайдалану құқығы туындайды.

2. Оқшау су пайдалануға берілген су объектілерінде облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті өкілді органдары белгілеген шарттармен ортақ су пайдалануға рұқсат етіледі.

3. Оқшау су пайдалануды жүзеге асыратын су пайдаланушы, егер облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті өкілді органдарының шешімдерінде өзгеше белгіленбесе, Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен ортақ су пайдалану жағдайлары немесе оған тыйым салу туралы жариялауға міндетті.

Ескерту. 67-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

68-бап. Бірлесіп су пайдалану

1. Бірлесіп су пайдалану құқығы су объектілерін немесе олардың бір бөлігін бірнеше жеке және (немесе) заңды тұлғаға пайдалануға берген кезде туындайды.

2. Бірлесіп су пайдалану кезінде бірінші кезекте халықты ауыз сумен жабдықтаумен айналысатын су пайдаланушылардың мүдделері, сондай-ақ су аяғында орналасқан су пайдаланушылардың мүдделері қанағаттандырылады.

3. Бірлесіп су пайдалануға берілген су объектілерінде облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті өкілді органдары белгілеген жағдайлармен ортақ су пайдалануға рұқсат етіледі.

4. Бірлесіп су пайдаланатын су пайдаланушылар, егер облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті өкілді органдарының шешімдерімен өзгеше белгіленбесе, ортақ су пайдалану шарттары немесе оған тыйым салу туралы жариялауға міндетті.

Ескерту. 68-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін

күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

69-бап. Бастапқы және қайталама су пайдалану

1. Өз мұқтаждықтарын қанағаттандыру және (немесе) қайталама су пайдаланушыларға беру үшін тікелей су объектілерінен су алуды жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалардың су пайдалануы бастапқы су пайдалану болып табылады.

2. Басқа су пайдаланушылармен жасалған шарттардың негізінде олардан су алатын жеке және заңды тұлғалардың су пайдалануы қайталама су пайдалану болып табылады.

3. Қайталама су пайдалануға арналған шартта су пайдалану мақсаты және арнайы су пайдалануға арналған рұқсатта көрсетілген көлемдер ескеріле отырып, оны пайдаланудың негізгі шарттары көрсетіледі.

Қайталама су пайдалануға арналған шартта су ресурстарын пайдаланғаны үшін төлемді жүзеге асыру бойынша қайталама су пайдаланушыға қойылатын талаптар қамтылуға тиіс.

Ескерту. 69-бап жаңа редакцияда - ҚР 28.04.2016 № 506-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

70-бап. Су пайдалану мерзімдері

1. Су объектілері тұрақты немесе уақытша су пайдалануға беріледі.

2. Мерзімі белгіленбеген су пайдалану тұрақты деп танылады.

3. Уақытша су пайдалану қысқа мерзімді - бес жылға дейін және ұзақ мерзімді - бес жылдан қырық тоғыз жылға дейін болуы мүмкін.

4. Қажет болған жағдайда су пайдалану мерзімдері ұзартылуы мүмкін.

5. Арнайы су пайдалану мерзімдері су объектісінің ресурстық әлеуеті мен ағымдағы экологиялық жай-күйіне байланысты болады.

6. Ортақ су пайдалану тұрақты болып табылады.

71-бап. Су пайдаланушылардың құқықтары

Су пайдаланушылардың:

1) Қазақстан Республикасының су заңдарында көзделген шарттар мен талаптарды сақтай отырып, су объектілерін берілген мақсаттарында пайдалануға;

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

2) тармақша жаңа редакцияда көзделген - ҚР 02.01.2021 № 401-VI (01.07.2021 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

2) су объектілерін пайдаланудың өзіне тиесілі құқығын өз қалауына қарай жүзеге асыруға, бұл орайда, басқа тұлғалардың құқықтары мен заңды

мүдделерінің бұзылуына, су объектілері мен қоршаған ортаға зиян келтіруге жол бермеуге;

3) Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен су қорының жерлерін пайдалануға;

4) су пайдаланушылардың бірлестіктерін, одақтарын (қауымдастықтарын) және басқа да коммерциялық емес ұйымдарын құруға;

5) Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен су шаруашылығы қызметін жүзеге асыру үшін су объектілерінің жай-күйі туралы ақпарат алуға;

6) берілетін судың сапасы мен мөлшерін тексеруге;

7) су пайдалануға өз құқықтарын қорғауға;

8) белгіленген су беру лимиті мен режиміне сәйкес құқықтардың, соның ішінде су алу құқықтарының бұзылуынан келтірілген зиянды өтеттіруге;

9) Қазақстан Республикасының су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы заңдарында көзделген басқа да құқықтарды жүзеге асыруға құқығы бар.

Ескерту. 71-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

72-бап. Су пайдаланушылардың міндеттері

Су пайдаланушылар:

1) су ресурстарын ұтымды пайдалануға, судың ысырабын қысқартуға шаралар қолдануға;

2) су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстарына ұқыпты қарауға, оларға зиян келтірілуіне жол бермеуге;

3) белгіленген су пайдалану лимиттерін, рұқсат етілген көлемдері мен режимдерін сақтауға;

4) басқа су пайдаланушылар мен табиғат пайдаланушылардың құқықтары мен мүдделерінің бұзылуына жол бермеуге;

5) судың жай-күйіне әсер ететін су шаруашылығы құрылыстары мен техникалық құрылыстарды ақаусыз күйінде ұстауға, олардың пайдаланылу сапасын жақсартуға, су ресурстарын пайдалануды есепке алуға, су шаруашылығы құрылыстарының су тарту, су жіберу мен сарқынды және коллекторлық суларды ағызу құрылыстарын өлшеу құралдарымен және су өлшеу аспаптарымен жабдықтауға;

6) су қорғау іс-шараларын жүзеге асыруға;

7) арнайы су пайдалануға арналған рұқсатта немесе қайталама су пайдалануға арналған шартта айқындалған су пайдалану шарттарын, сондай-ақ бақылаушы органдардың нұсқамаларын белгіленген мерзімдерде толық көлемде орындауға;

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

8) тармақшаға өзгеріс енгізу көзделген - ҚР 02.01.2021 № 401-VI (01.07.2021 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

8) белгіленген нормативтерден асатын зиянды заттардың ағызылуына жол бермеуге;

9) су объектісін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген нысан бойынша пайдалану туралы анық және толық ақпаратты мемлекеттік органдарға уақтылы ұсынуға;

10) су үнемдеуші технологияларды, суарудың озық техникасын, сумен жабдықтаудың айналымдық және қайталама жүйелерін енгізуге шаралар қолдануға;

11) жер үсті және жер асты суларынан су жинау алаңының ластануына жол бермеуге;

12) су объектілерінің су қорғау аймақтарының аумағында шаруашылық және өзге де қызметтің белгіленген режимінің сақталуын қамтамасыз етуге;

13) егер осы Кодексте өзгеше көзделмесе, ауызсу сапасындағы жерасты суларын ауызсумен жабдықтауға байланысты емес мақсаттар үшін пайдалануға жол бермеуге;

14) су объектілерінде және су шаруашылығы құрылыстарында Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау туралы заңнамасында белгіленген талаптарды сақтауға;

15) су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстарында жеке тұлғалардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге;

16) барлық авариялық жағдайлар мен су пайдаланудың технологиялық режимінің бұзылуы туралы азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшелеріне және облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдарына дереу хабарлауға, сондай-ақ су объектілеріне зиян келтірілуін болғызбау жөнінде шаралар қолдануға;

17) су пайдаланғаны үшін төлемдердің уақтылы төленуін жүзеге асыруға;

17-1) Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне сәйкес Қоршаған ортаға эмиссияларды жүзеге асыру кезінде экологиялық рұқсат алуға;

18) Қазақстан Республикасының су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы заңдарында көзделген басқа да міндеттерді орындауға міндетті.

Ескерту. 72-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2007.01.09 N 213 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2007.01.12 N 222 (жарияланған күнінен бастап алты ай өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі), 2008.05.26 N 34-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 11.04.2014 № 189-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.04.2016 № 506-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

73-бап. Су пайдаланушылардың құқықтарын қорғау

1. Су пайдалану құқығы заңмен қорғалады. Осы Кодексте және Қазақстан Республикасының басқа да заңдарында аталған негіздерден өзгеше ешкімді де су пайдалану құқығынан айыруға болмайды.

2. Осы Кодексте көзделген жағдайларды қоспағанда, су пайдаланушылардың су пайдалану құқығына қысым көрсетумен байланысты олардың қызметіне мемлекеттік органдардың тарапынан араласуға тыйым салынады.

74-бап. Су пайдалану құқығын шектеу

1. Мемлекет қауіпсіздігі мен қорғанысын, халықтың денсаулығын сақтауды, қоршаған ортаны, тарихи-мәдени мұраны, басқа да тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету мақсатында, сондай-ақ су тапшылығы, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар кезінде Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен су пайдалану құқығы шектелуі мүмкін.

2. Су пайдалану құқығын шектеу халықтың ауыз су және шаруашылық мұқтаждары үшін су ресурстарын пайдалану жағдайын нашарлатпауға тиіс.

Ескерту. 74-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

75-бап. Арнайы су пайдалану құқығын тоқтату

1. Арнайы су пайдалану құқығы:

- 1) су пайдаланушы су пайдалану құқығынан бас тартқан;
- 2) су пайдалану мерзімі өтіп кеткен;
- 3) су пайдаланушы жеке тұлға қайтыс болған;
- 4) су пайдаланушы заңды тұлға таратылған;
- 5) су объектілері табиғи немесе жасанды түрде жойылып кеткен;

б) су объектілерін пайдалану құқығы Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен басқа жеке және заңды тұлғаларға ауысқан жағдайларда тоқтатылуға жатады.

Осы тармақтың бірінші бөлігінің 1), 2), 5) және 6) тармақшаларында көзделген арнайы су пайдалану құқығын тоқтату негіздері туындаған жағдайда бассейндік инспекция жеке немесе заңды тұлғаға арнайы су пайдалануға рұқсаттың қолданысын тоқтату туралы жазбаша хабарлама жібереді.

2. Арнайы су пайдалану құқығы:

1) ауыз сумен жабдықтауға арналған су ресурстары бір жыл бойы пайдаланылмаған;

2) су ресурстары үш жыл бойы пайдаланылмаған;

3) су ресурстарын мемлекеттік мұқтаждықтар үшін пайдалану қажеттілігі туындаған;

4) арнайы су пайдалануға рұқсаттың қолданысын тоқтата тұруға негіз болған бұзушылықтар жойылмаған жағдайларда, арнайы су пайдалануға рұқсаттан айыру арқылы тоқтатылуға жатады.

3. Арнайы су пайдалануға рұқсаттан айыру үшін осы баптың 2-тармағының 1) және 2) тармақшаларында көзделген негіздер су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылау барысында анықталады.

Арнайы су пайдалануға рұқсаттан айыру Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне сәйкес жүзеге асырылады.

4. Арнайы су пайдалану құқығын тоқтату туралы шешім су пайдалану шартын бұзу үшін негіз болып табылады.

Ескерту. 75-бап жаңа редакцияда - ҚР 16.05.2014 № 203-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); өзгерістер енгізілді - ҚР 29.12.2014 № 269-V (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

76-бап.

Ескерту. 76-бап алып тасталды - ҚР 2007.01.12 N 222 (жарияланған күнінен бастап алты ай өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

5-Бөлім. Су шаруашылығын ұйымдастыру

14-тарау. Су шаруашылығы ұйымдары

77-бап. Мемлекеттік су шаруашылығы ұйымдары

Мемлекеттік су шаруашылығы ұйымдарын Қазақстан Республикасының Үкіметі мынадай жұмыстарды орындау мақсатында құрады:

1) су объектілерінің мемлекеттік мониторингін жүргізу;

- 2) мемлекеттік су кадастрын жасау;
- 3) су объектілерінің жай-күйін бақылау әдіснамасын әзірлеу мен жетілдіру;
- 4) су пайдалану технологиясын әзірлеу мен жетілдіру және экономиканың әртүрлі салаларында оның тиімділігін арттыру;
- 5) су шаруашылығы нормативтерін әзірлеу;
- 6) республикалық меншіктегі су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарын күтіп-ұстау, пайдалану, сондай-ақ олардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету;
- 7) республикалық меншіктегі трансшекаралық, мемлекетаралық, облысаралық су объектілерінен және су шаруашылығы құрылыстарынан су пайдаланушыларға суды уақтылы және үздіксіз беру;
- 8) мемлекетаралық су объектілерін жөндеуге шектес мемлекеттермен үлес қосып қатысу.

Ескерту. 77-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

78-бап. Коммуналдық су шаруашылығы ұйымдары

Коммуналдық су шаруашылығы ұйымдарын облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдары мынадай жұмыстарды орындау мақсатымен құрады:

- 1) коммуналдық меншіктегі су шаруашылығы құрылыстарын күтіп-ұстау, пайдалану, сондай-ақ олардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету;
- 2) су объектілерінен су пайдаланушыларға суды уақтылы және үздіксіз беру;
- 3) пайдаланылған, ағынды және сорғыту суларын жинау, тазарту және ұйымдасып ағызу.

Ескерту. 78-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.12.20. N 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді), 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңдарымен.

79-бап. Мемлекеттік емес су шаруашылығы ұйымдары

1. Мемлекеттік емес су шаруашылығы ұйымдарын жеке және заңды тұлғалар, соның ішінде шетелдік тұлғалар су шаруашылығы құрылыстарына су жеткізу, техникалық қызмет көрсету және су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы кәсіпкерлік қызметті қамтамасыз ету жөнінде қызмет көрсету үшін құрады.

2. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы кәсіпкерлік қызмет мынадай бағыттар бойынша жүзеге асырылады:

- 1) пайдалану үшін су ресурстарын алып қою;

2) су ресурстарын су дайындау және (немесе) су пайдаланушыларға және (немесе) су тұтынушыларға жеткізу үшін алып қою;

3) пайдаланылған, ағынды және сорғыту суларын жинау, тазарту және ағызу;

4) су объектілерін олардан су ресурстарын алмай пайдалану;

5) сулардың сапасын және су объектілерінің жай-күйін жақсарту жөніндегі қызмет;

6) су шаруашылығы-экологиялық маркетинг саласында қызметтер көрсету;

7) Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес өзге де қызмет түрлері.

3. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы кәсіпкерлік қызметті мемлекеттік қолдау Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жүзеге асырылады.

Ескерту. 79-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

80-бап. Су шаруашылығы ұйымдарының қызметіне қойылатын талаптар

1. Су шаруашылығы ұйымдары табиғи монополия субъектілері болып табылады және өз қызметін осы Кодекске, Қазақстан Республикасының заңдарына, ұйымның жарғысына және тараптардың шарттарына сәйкес жүзеге асырады.

2. Су шаруашылығы ұйымдары:

1) су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының тиісті техникалық жай-күйін, сондай-ақ олардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге;

2) шартқа сәйкес су пайдаланушыларды белгіленген мерзімде сумен қамтамасыз етуге;

3) су пайдаланушылармен келісім бойынша су бөлетін орындарда су өлшеу аспаптарын орнатуға;

4) су объектілерінің ластануын, қоқыстануын және сарқылуын, судың зиянды әсерін болғызбайтын шаралар қолдануға;

5) гидромелиорациялық жүйенің, су шаруашылығы құрылысының паспортына ие болуға міндетті.

Ескерту. 80-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

15-тарау. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік нормалау

Ескерту. 15-тараудың және 81-баптың тақырыбына өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

81-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы нормалау

1. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы нормативтік-техникалық, санитарлық-эпидемиологиялық және метрологиялық қамтамасыз етудің бірыңғай жүйесі судың сандық және сапалық көрсеткіштеріне, олардың көрсеткіштерін дәл өлшеу нормаларына қойылатын талаптарды регламенттеу мақсатында белгіленеді әрі өндірістік және өзге қызметтің су объектілеріне ықпал ету шегін реттейді.

2. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы нормалауды уәкілетті орган және басқа да мемлекеттік органдар өз құзыреті шегінде жүзеге асырады.

82-бап. Су пайдалану лимиттері

1. Бассейндер және облыстар, республикалық маңызы бар қалалар, астана бөлігінде су пайдалану лимиттері бассейндік схемаларға сәйкес он жылдық кезеңге белгіленеді және оларды уәкілетті орган бекітеді.

2. Осы баптың 1-тармағына сәйкес белгіленетін су пайдалану лимиттері негізінде бассейндік инспекциялар облыстар, республикалық маңызы бар қалалар, астана, аудандар және бастапқы су пайдаланушылар бөлігінде ағымдағы жылдың сулылығы болжамын, су объектілерінің экологиялық және санитариялық-эпидемиологиялық жай-күйін, сондай-ақ өңірлердің әлеуметтік-экономикалық даму деңгейін ескере отырып, су пайдалану лимиттерін белгілейді.

Суға деген қажеттіліктерді жыл сайын қалыптастыру қайталама су пайдаланушылардың су тұтыну және су бұру көлемдерінің негіздемесі бойынша есеп-қисаптарға негізделген бастапқы су пайдаланушылардың өтінімдері бойынша жүзеге асырылады. Қайталама су пайдаланушылар үшін су беру көлемдері белгіленген су пайдалану лимиттері ескеріле отырып, қайталама су пайдалануға арналған шарттарда айқындалады.

3. Су аз болған жылдары су пайдалануды жедел реттеу мақсатында бассейндік инспекция бастапқы су пайдаланушыларға ресми хабарлама жіберу арқылы су объектісінен су алуды шектеу не тоқтата тұру жөніндегі шараларды қабылдайды. Су аз болған жылдары кепілдікті қамтамасыз етуге есептелген өнеркәсіп кәсіпорындары, су орташа аз болған жылдары кепілдікті қамтамасыз етуге есептелген суармалы егіншілік және сулылығы орташа жылы кепілдікті қамтамасыз етуге есептелген жайылма суару ауызсумен жабдықтаудан және табиғатты қорғау мақсатында су жіберулерден кейін басымдықты болып табылады.

Жедел реттеу шаралары қабылданғаннан кейін су пайдалану лимиті түзетуге жатады.

**Ескерту. 82-бап жаңа редакцияда - ҚР 28.04.2016 № 506-V Заңымен
(алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң**

қолданысқа енгізіледі); өзгеріс енгізілді - ҚР 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

83-бап. Суды бақылау мен есепке алуды нормативтік- техникалық, санитарлық-эпидемиологиялық және метрологиялық қамтамасыз ету

1. Суды бақылау мен есепке алуды нормативтік-техникалық, санитарлық-эпидемиологиялық және метрологиялық қамтамасыз ету жүйесі ұлттық стандарттарды, санитарлық-эпидемиологиялық ережелер мен нормаларды, Қазақстан Республикасының басқа да нормативтік құқықтық актілерін қамтиды.

2. Суды бақылау мен есепке алуды нормативтік-техникалық, санитарлық-эпидемиологиялық және метрологиялық қамтамасыз ету талаптары Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шарттарға сәйкес әзірленеді.

3. Суды бақылау мен есепке алуды нормативтік-техникалық, санитариялық-эпидемиологиялық және метрологиялық қамтамасыз ету талаптары уәкілетті орган белгілеген тәртіппен әзірленеді, келісіледі және бекітіледі.

Ескерту. 83-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2012.07.10 № 31-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 N 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

84-бап. Су объектілеріне жол берілетін шекті зиянды әсерлер нормативтері

1. Жер үсті және жер асты суларын экологиялық және санитариялық-эпидемиологиялық талаптарға сай жағдайда ұстау қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен, жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органмен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен және азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша уәкілетті органның ведомствосы белгілеген су объектілеріне жол берілетін шекті зиянды әсерлер нормативтерінің сақталуымен қамтамасыз етіледі.

2. Су объектілеріне жол берілетін шекті зиянды әсерлердің нормативтері:

1) ұзақ уақыт ықпал етуі су объектісінің экологиялық жүйесінің өзгеруіне әкеп соқтырмайтын антропогендік жүктеменің жол берілетін шекті мөлшеріне;

2) су объектісіне және оның су жинау алаңына түсуі мүмкін зиянды заттардың жол берілетін көлемі мен шоғырлануына сүйене отырып белгіленеді.

3. Су объектілеріне жол берілетін шекті зиянды әсерлердің нормативтерін әзірлеу мен бекіту тәртібін уәкілетті орган белгілейді.

Ескерту. 84-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 11.04.2014 № 189-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 N 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

85-бап жаңа редакцияда көзделген – ҚР 30.12.2020 № 397-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

85-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы стандарттау мен сертификаттау

1. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы ұлттық стандарттар және техникалық талаптар Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен әзірленеді, бекітіледі және тіркеледі.

2. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы стандарттар мен техникалық талаптарға сәйкестікті айқындау үшін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен міндетті және ерікті сертификаттау жүзеге асырылады.

3. Бөлшектеп құйылған түрде (бөтелкелерде немесе басқа да ыдыстарда) су тұтынушыларға сатуға арналған ауыз суды, суды тазарту мен зарарсыздандырудың жеке тұрмыстық және топтық техникалық құралдары, сондай-ақ ауыз сумен жабдықтау жүйелерінде пайдаланылатын материалдар, реагенттер, технологиялық процестер, жабдықтар және өзге де құралдар техникалық реттеу саласындағы уәкілетті орган белгілеген тізбеге сәйкес міндетті түрде сертификатталуға тиіс.

Ескерту. 85-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2012.07.10 № 31-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 N 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

86-бап. Су алу мен пайдалану көлемдерін қысқарту жөніндегі талаптар

1. Су алу және пайдалану көлемдерін азайту жөніндегі талаптарға экономиканың барлық салаларында әртүрлі технологиялық процестерге су

жұмсау нормативтерін және су тұтыну мен су бұру нормаларын қайта қарау арқылы қол жеткізіледі.

2. Су ресурстарын алу және пайдалану көлемдерін қысқарту жөніндегі талаптарға:

1) барлық тасымалдайтын, бөлетін желілердегі және су тұтынудың әрбір нүктесіндегі шығындар мен ысыраптарды қысқарту;

2) су пайдаланудың ұтымды әдістері мен технологияларын енгізу және судың нақты пайдаланылуын барлық жерде бірдей есепке алуды қамтамасыз ету негізінде су үнемдеу есебінен қол жеткізіледі.

3. Мемлекеттік органдар, облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары және су пайдаланушылар судың жұмсалуды, тасымалдайтын желілердегі, су тұтыну нүктелеріндегі судың ысырабын есепке алуды ұйымдастыруды және су объектілерінен су алу көлемдерін қысқарту мүмкіндігін жыл сайын талдап отыруға міндетті.

Уәкілетті орган экономиканың жекелеген салалары үшін су тұтынудың және су бұрудың ірілендірілген нормаларын бес жылда бір реттен сиретпей әзірлейді және бекітеді. Су тұтынудың және су бұрудың ірілендірілген нормалары су ресурстарын кешенді пайдалану және қорғау схемаларын және Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарын әзірлеу кезінде ескеріледі.

Су пайдаланушылар су тұтынудың және су бұрудың ірілендірілген нормалары негізінде уәкілетті орган бекіткен әдістемеге сәйкес су тұтынудың және су бұрудың үлестік нормаларын бес жылда бір реттен сиретпей әзірлейді.

Су тұтынудың және су бұрудың үлестік нормалары су тұтыну мен су бұру көлемдерінің негіздемесі бойынша есеп-қисаптар кезінде ескеріледі.

Ескерту. 86-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді); 28.04.2016 № 506-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

87-бап. Ауыз судың сапасын жақсарту жөніндегі талаптар

Уәкілетті органның ведомствосы басқа мүдделі мемлекеттік органдармен бірлесіп ауыз судың сапасын жақсарту жөніндегі талаптарды әзірлейді, олар:

1) су объектісінің белгілі бір сапасына сай келетін құрылыстардың технологиясы мен қуатын жұмысқа қабілетті күйінде ұстауды;

2) сумен жабдықтау және су бұру жүйелерінің ақауларын қалпына келтіруді;

3) құрылыс жұмыстарының жоғары сапасын қамтамасыз ете отырып, сенімді жабдықтар мен материалдарды пайдалануды;

4) тұтынылатын судың нормативтері мен ұлттық стандарттарын мезгіл-мезгіл жетілдіріп отыруды қамтиды.

Ескерту. 87-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2012.07.10 № 31-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

88-бап. Су объектілерінің жай-күйіне теріс әсер ететін құрылыстарды пайдалануға беруге тыйым салу

1. Мыналарды:

1) судың зиянды әсерін, ластануын және қоқыстануын болғызбайтын құрылыстармен және құрылғылармен қамтамасыз етілмеген, сондай-ақ су тұтынуды және ағынды су ағызуды есепке алу құралдарымен жабдықталмаған жаңа және қайта жаңғыртылып жатқан объектілерді;

2) балық қорғау құрылғыларынсыз су тарту және ағызу құрылыстарын;

3) тазарту құрылыстары мен санитарлық-қорғау аймақтары жоқ мал шаруашылығы фермаларын және басқа да өндірістік кешендерді;

4) жерді су басуды, топан су басуды, олардың батпақтануы мен сортаңдануын және топырақ эрозиясын болғызбайтын, жобаларда көзделген іс-шараларды жүргізуге дейін суару, суландыру және құрғату жүйелерін, су қоймаларын, бөгеттерді, каналдарды және басқа да гидротехникалық құрылыстарды;

5) жер асты суларын оларды су реттеу құрылғыларымен, өлшеу құралдарымен жабдықтамай пайдалануға байланысты су тарту құрылыстарын;

6) санитарлық қорғау аймақтарын және су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстары жай-күйінің көрсеткіштерін қадағалау пункттерін белгілемей су тарту және өзге де гидротехникалық құрылыстарды;

7) мұнай, химиялық және басқа да өнімдерді оларды судың ластануын болғызбайтын құралдармен жабдықтамай тасымалдайтын және сақтайтын құрылыстар мен құрылғыларды пайдалануға беруге тыйым салынады.

2. Су объектілері жай-күйінің көрсеткіштерін байқау пункттерін құрмай ағынды сулармен суару объектілерін пайдалануға беруге рұқсат етілмейді.

3. Су шаруашылығы объектілерін - жерді қайта өңдеу жөніндегі жұмыстарды аяқтамай, ал су қоймаларында - олардың табанын су басуға әзірлеу жөніндегі іс-шараларды жүзеге асырмай пайдалануға беруге рұқсат етілмейді.

4. Су объектілерінің жай-күйіне әсер ететін кәсіпорындарды және басқа да құрылыстарды пайдалануға беруге тыйым салу туралы шешімдер Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен қабылданады.

89-бап. Жер үсті су объектілерін ағынды суды ағызу үшін пайдалану

1. Осы баптың 2-тармағында көзделген жағдайларды қоспағанда, жер үсті су объектілерін ағынды суды ағызу үшін пайдалануға тыйым салынады.

2. Сарқынды суларды жерүсті су объектілеріне ағызуға қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган және халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік орган белгілеген шектерге дейін тазарту шартымен арнайы су пайдалануға рұқсаты болған кезде жол беріледі.

3. Өнеркәсіптік ластанған ағынды немесе шахталық, карьерлік кеніш суларын жинағыштары бар ұйымдар оларды тазарту, зарарсыздандыру және кәдеге жарату үшін қажетті шаралар қолдануға, сондай-ақ осы жинағыштар орналасқан жерлерді қайта өңдеуді жүзеге асыруға міндетті.

Ескерту. 89-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2012.07.10 N 36-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

Ерекше бөлік

6-Бөлім. Су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстарын пайдалану 16-тарау. Елді мекендерді ауызсумен, техникалық сумен жабдықтау және су бұру

Ескерту. 16-тараудың тақырыбы жаңа редакцияда - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

90-бап. Су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстарын ауызсумен жабдықтау үшін пайдалану

Ескерту. 90-баптың тақырыбына өзгеріс енгізілді - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

1. Ауызсумен жабдықтау үшін олардағы судың сапасы белгіленген ұлттық стандарттарға және гигиеналық нормативтерге сәйкес келетін, ластану мен қоқыстанудан қорғалған жер үсті және жер асты су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстары беріледі.

2. Табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың туындау жағдайына арнап халықты ауыз сумен жабдықтауға жарамды сумен қамтамасыз ету үшін ластану мен қоқыстанудан қорғалған жер асты су объектілерінің негізінде ауыз сумен жабдықтау көздерін резервтеу жүзеге асырылады. Резервтелген сумен жабдықтау көздерінде Қазақстан Республикасының су заңдары мен өзге де заңдарына сәйкес оларды қорғаудың және жай-күйін бақылаудың арнайы режимі белгіленеді.

3. Ауызсумен жабдықтауға арналған жер үсті және жер асты суларының қауіпсіздігін халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік орган айқындайды.

4. Су объектісін ауыз сумен жабдықтау көздеріне жатқызу халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік орган белгілеген тәртіппен оның сенімділігі және санитариялық қорғау аймақтарын ұйымдастыру мүмкіндігі ескеріле отырып жүзеге асырылады.

5. Ауызсумен жабдықтау үшін жарамды жерасты суларын, сумен жабдықтаудың өзге көздері болмаған және осы жерасты сулары ауызсумен жабдықтаудың баламасыз көзі болып табылмайтын жағдайларды қоспағанда, өзге мақсаттар үшін пайдалануға жол берілмейді.

6. Алып тасталды - ҚР 28.10.2019 № 268-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

7. Қаладағы аудандарда, аудандық маңызы бар қалаларда, кенттерде, ауылдарда, ауылдық округтерде сумен жабдықтауды осы аумақтардың әкімдері ұйымдастырады.

Қалалық және ауылдық елді мекендердегі ауызсудың сапасына мемлекеттік бақылауды халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органның аумақтық бөлімшесі жүзеге асырады.

Ескерту. 90-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2012.07.10 № 31-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен; 03.07.2013 № 121-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Конституциялық заңымен; 29.09.2014 N 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.10.2015 № 376-V (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі); 28.04.2016 № 506-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 27.12.2017 № 126-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

91-бап. Халықты орталықтандырылған ауызсумен жабдықтау

Ескерту. 91-баптың тақырыбына өзгеріс енгізілді - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

1. Халықты орталықтандырылған ауызсумен жабдықтауды тиісті су құбырлары желісі бар заңды тұлғалар жүзеге асырады.

2. Орталықтандырылған ауызсумен жабдықтауды жүзеге асыратын заңды тұлғалар алынатын суды есепке алуды ұйымдастыруға, сумен жабдықтау көздері мен жүйелеріндегі судың жай-күйін үнемі қадағалап отыруға, сумен жабдықтау көздері мен жүйелеріндегі су сапасының белгіленген ұлттық стандарттар мен гигиеналық нормативтерден ауытқуы туралы облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті өкілді және атқарушы органдарына, уәкілетті органның ведомствосына, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органға, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органға, жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органға дереу хабарлауға міндетті.

Ескерту. 91-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2012.07.10 № 31-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

92-бап. Халықты орталықтандырылмаған ауызсумен жабдықтау

Ескерту. 92-баптың тақырыбына өзгеріс енгізілді - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

1. Халықты орталықтандырылмаған ауызсумен жабдықтау кезінде жеке және заңды тұлғалар уәкілетті орган белгілеген тәртіппен облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары су пайдалануды міндетті түрде тіркеп, тұтастай алғанда осы су объектілеріне халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органның оң қорытындысы болғанда тікелей жерүсті және жерасты су объектілерінен су алуға құқылы.

Өз мұқтаждықтары үшін орталықтандырылмаған ауызсумен жабдықтауды жүзеге асыратын жеке тұлғалар тіркеуді ерікті негізде жүзеге асырады.

Су объектілерінен тәулігіне елу текше метрге дейінгі көлемде су алу кезінде халықты орталықтандырылмаған ауызсумен жабдықтау арнайы су пайдалануға рұқсат алуды талап етпейді.

2. Халықты орталықтандырылмаған ауызсумен жабдықтау кезінде жер үсті және жер асты су объектілерінен су алу бассейндік инспекциялармен және халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен келісу бойынша облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдарының ұсынуымен облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті өкілді органдары бекіткен ережелерге сәйкес жүргізіледі.

Ескерту. 92-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2007.01.12. N 222 (жарияланған күнінен бастап алты ай өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі); 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.04.2016 № 506-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

92-1-бап. Елді мекендердің сумен жабдықтау және су бұру жүйелерінің құрамы

1. Елді мекендердің сумен жабдықтау және су бұру жүйелері елді мекендердің тіршілігін қамтамасыз ету объектілеріне жатады.

2. Мыналар елді мекеннің сумен жабдықтау жүйесінің құрамдас элементтері болып табылады:

- 1) су тарту құрылыстары;
- 2) су құбырын тазартқыш құрылыстар;
- 3) реттегіш ыдыстар;
- 4) сорғы станциялары;
- 5) оқшау сутартқыштар;
- 6) тарату желілері;
- 7) ғимараттарға енгізу орындары;
- 8) ішкі сумен жабдықтау жүйелері;
- 9) суды есепке алу тораптары.

3. Мыналар елді мекеннің су бұру жүйесінің құрамдас элементтері болып табылады:

- 1) ғимараттардың ішкі су бұру жүйелері;
- 2) ғимараттардан шығару орындары;
- 3) орамшілік және көшелік желілер;

- 4) коллекторлар;
- 5) сорғы станциялары;
- 6) сарқынды суларды тазартқыш құрылыстар кешендері;
- 7) су объектілеріне тазартылған сарқынды суларды ағызуға арналған құрылыстар (сужібергіштер).

Ескерту. 16-тарау 92-1-баппен толықтырылды - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

92-2-бап. Елді мекендердің ауызсумен жабдықтау жүйелері

1. Елді мекендердің ауызсумен жабдықтау жүйелері сумен жабдықтау көзінің типі мен жүйелерге кіретін элементтердің құрамы бойынша ерекшеленетін орталықтандырылған, орталықтандырылмаған болып бөлінеді.

2. Ауызсуды алуға, дайындауға, сақтауға, тасымалдауға және су тұтынушыларға беруге арналған инженерлік желілер мен құрылыстар кешені орталықтандырылған сумен жабдықтау жүйесі болып табылады.

3. Ауызсуды құбыржолдар арқылы тасымалдамай, оны алуға және дайындауға арналған су тарту құрылыстары мен су тазартқыш құрылыстар орталықтандырылмаған сумен жабдықтау жүйесі болып табылады.

Ескерту. 16-тарау 92-2-баппен толықтырылды - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

92-3-бап. Техникалық сумен жабдықтау жүйелері

1. Техникалық сумен жабдықтау жүйелері технологиялық процестің белгіленген нормалары бойынша дара кәсіпкерлер мен заңды тұлғалардың өндірістік мұқтаждарын сумен қамтамасыз ету үшін құрылады.

2. Техникалық сумен жабдықтау схемасын таңдау кезінде, суды қайталап пайдалану, айналымдық сумен жабдықтау көзделеді.

Ескерту. 16-тарау 92-3-баппен толықтырылды - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

92-4-бап. Елді мекендердің су бұру жүйелері

1. Елді мекендердің су бұру жүйелері сарқынды суларды бірлесіп және (немесе) бөлек іркіліссіз бұру үшін қызмет етеді.

2. Елді мекендердің су бұру жүйелеріне сарқынды суларды қабылдау шарттары мен тәртібі елді мекендердің су бұру жүйелеріне сарқынды суларды қабылдау қағидаларына сәйкес айқындалады.

3. Елді мекеннің су бұру жүйесіне қосылмаған тұрғын үйлерден (тұрғын ғимараттардан) шыққан сұйық тұрмыстық қалдықтар су өткізбейтін науаыдыстарға құйылып, кейіннен арнайы автокөлікпен шығарылып және оларды орналастыру орындарын халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органның аумақтық бөлімшелері, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның аумақтық органы және сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйым айқындайтын төгу станцияларында төгілуге тиіс.

4. Дара кәсіпкерлер мен заңды тұлғалардың сарқынды суларын елді мекендердің су бұру жүйелеріне қабылдау:

1) елді мекендердің су бұру жүйелеріне сарқынды суларды қабылдау қағидаларына сәйкес сарқынды сулар олардағы зиянды заттардың жол берілетін шоғырлануының құрамы бойынша талаптарға сәйкес келген кезде жол беріледі. Сарқынды сулар сәйкес келмеген жағдайда дара кәсіпкерлер мен заңды тұлғалар оларды тазартуды өзінің су бұрудың окшау тазартқыш құрылыстарында жүзеге асыруға міндетті;

2) сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйымның техникалық шарттарының талаптарын орындаған кезде жол беріледі.

Ескерту. 16-тарау 92-4-баппен толықтырылды - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

92-5-бап. Халықты ауызсумен және шаруашылық-тұрмыстық сарқынды суларды бұруды қамтамасыз ету кепілдіктері

1. Қазақстан Республикасының аумағында жеке тұлғалар сумен жабдықтаудың және (немесе) су бұрудың қосылған желілері болған кезде су тұтынудың және шаруашылық-тұрмыстық сарқынды суларды бұрудың белгіленген нормаларына сәйкес ауызсумен қамтамасыз етіледі.

2. Елді мекендердің сумен жабдықтау және су бұру жүйелерінің меншік иесі халықты ауызсумен және шаруашылық-тұрмыстық сарқынды суларды бұруды қамтамасыз етудің кепілі болып табылады.

Ескерту. 16-тарау 92-5-баппен толықтырылды - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

92-6-бап. Ауызсудың сапасын қамтамасыз ету

Ауызсудың сапасы:

1) ауызсумен жабдықтау көзін таңдау;

2) ауызсуды дайындау үшін тиісті технологияны, оларды пайдалану қауіпсіздігін және санитариялық қағидалардың, гигиеналық нормативтер мен техникалық регламенттердің белгіленген талаптарына сәйкестігін растайтын құжаттары бар жабдықты, материалдарды, реагенттерді пайдалану;

3) ауызсумен жабдықтау көздерін қалпына келтіру жөніндегі іс-шараларды іске асыру;

4) елді мекендердің сумен жабдықтау жүйелерін білікті техникалық пайдалану;

5) ауызсумен жабдықтау көздеріндегі және жүйелеріндегі су сапасының санитариялық қағидалар мен гигиеналық нормативтерге сәйкестігіне бақылау жүргізу арқылы қамтамасыз етілуге тиіс.

Ескерту. 16-тарау 92-6-баппен толықтырылды - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

92-7-бап. Елді мекендерді сумен жабдықтау және су бұру саласындағы суды есепке алудың жалпы ережелері

1. Сумен жабдықтау жүйелерінде көздерден алынатын, тарату желісіне және су тұтынушыларға берілген су көлемдерін толық есепке алу ұйымдастырылады.

2. Суды:

1) бірінші, екінші, үшінші және кейінгі көтерілімдердің сорғы стансаларында;

2) су тұтынушының сумен жабдықтау жүйелерімен баланстық тиесілікті немесе пайдалану жауапкершілігін бөлу шекараларында;

3) суды есепке алудың үйге ортақ аспабы арқылы көппәтерлі тұрғын үйлерде (тұрғын ғимараттарда) есепке алу міндетті болып табылады.

3. Суды есепке алу аспаптарына қойылатын талаптар осы Кодексте, техникалық регламенттерде, сумен жабдықтау және су бұру жүйелеріндегі суды есепке алу аспаптарын таңдау, монтаждау және пайдалану қағидаларында белгіленеді.

4. Берілген су үшін су тұтынушылармен есеп айырысулар су тұтынушыда орнатылған және коммерциялық ретінде пайдалануға жол берілген, суды есепке алу аспаптарының көрсетілімдері ескеріле отырып, шарттар негізінде жүзеге асырылады.

5. Сумен жабдықтаудың және (немесе) су бұрудың көрсетілген қызметтерінің көлемі коммуналдық шаруашылық саласындағы уәкілетті орган бекіткен, елді мекендердегі сумен жабдықтаудың және (немесе) су бұрудың көрсетілген қызметтерінің көлемдерін есептеу әдістемесіне сәйкес айқындалады.

6. Сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйымдар суды есепке алу жөніндегі деректердің негізінде жыл сайын тарату желілеріндегі және су тұтынушыдағы су ысырабына талдау жүргізеді.

Ескерту. 16-тарау 92-7-баппен толықтырылды - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

92-8-бап. Суды коммерциялық есепке алуды ұйымдастыру

1. Көппәтерлі тұрғын үйлерді (тұрғын ғимараттарды) салу, реконструкциялау, техникалық қайта жарақтандыру, жаңғырту, күрделі жөндеу жобаларында суды коммерциялық есепке алуды ұйымдастыру үшін суды есепке алудың үйге ортақ және жеке (пәтер бойынша) аспаптарын міндетті түрде орнату көзделеді.

2. Пайдалануға жаңадан берілетін объектілерде деректерді қашықтықтан беретін, сезімталдық шегі төмен, жоғары метрологиялық сыныпты суды есепке алу аспаптарын орнату көзделеді. Бұл талап жұмыс істемейтін немесе белгіленген пайдалану мерзімі өткен, суды есепке алудың үйге ортақ аспаптары ауыстырылған жағдайда да қолданылады.

3. Жұмыс істемейтін немесе белгіленген пайдалану мерзімі өткен, суды есепке алудың жеке (пәтер бойынша) аспаптары ауыстырылған кезде, сезімталдық шегі төмен, жоғары метрологиялық сыныпты, кейіннен деректерді қашықтықтан беруге мүмкіндік болатын құрылғылармен жарақтандырылған суды есепке алу аспаптарын орнату көзделеді.

4. Елді мекеннің сумен жабдықтау және (немесе) су бұру желілеріне қосылған объектіні суды есепке алу аспаптарысыз пайдалануға қабылдауға жол берілмейді.

Ескерту. 16-тарау 92-8-баппен толықтырылды - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

92-9-бап. Су тұтынушылардың құқықтары мен міндеттері

1. Елді мекендердегі сумен жабдықтаудың және (немесе) су бұрудың көрсетілетін қызметтерін пайдаланатын су тұтынушылардың:

1) жасасылған шартқа сәйкес ауызсуды тұтыну үшін санитариялық қағидаларға сай ауызсумен жабдықтау жүйелерінен сумен іркіліссіз қамтамасыз етілуге;

2) сумен жабдықтаудың және (немесе) су бұрудың көрсетілген қызметтері үшін ақы төлеуге арналған төлем құжатын алуға;

3) ауызсу сапасы және оны берудегі ықтимал іркілістер туралы ақпарат алуға;

4) сотқа талап қоюға;

5) сумен жабдықтаудың және (немесе) су бұрудың көрсетілетін қызметтеріне арналған тарифтер жобасын талқылау бойынша өткізілетін жария тыңдауларға қатысуға;

6) бір айдан кешіктірмей сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйымды бұл жөнінде жазбаша хабардар еткен кезде шартты біржақты тәртіппен бұзуға;

7) егер объектілері тұрғын үй қорына жатқызылса, денсаулық сақтау субъектілері пайдаланса, сондай-ақ тамақ өнімін өндіру үшін пайдаланылса, ауызсумен жабдықтау жүйелерінен бірінші кезектегі тәртіппен ауызсумен қамтамасыз етілуге;

8) көрсетілген қызметке төлемді түзету үшін сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйымға өтініш жасауға құқығы бар;

9) Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де құқықтары бар.

2. Елді мекендердегі сумен жабдықтаудың және (немесе) су бұрудың көрсетілетін қызметтерін пайдаланатын су тұтынушылар:

1) сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйыммен сумен жабдықтауға және (немесе) су бұруға арналған шарт жасасуға;

2) меншігіндегі сумен жабдықтау және су бұру жүйелерінің, олардағы басқару тораптарының, суды есепке алу аспаптарының белгіленген талаптарға сәйкес сақталуын және тиісінше санитариялық және техникалық жай-күйін ұстап-тұруға;

3) жасасылған шартқа және белгіленген тарифтерге сәйкес сумен жабдықтаудың және (немесе) су бұрудың көрсетілген қызметтері үшін уақтылы әрі толық көлемде ақы төлеуге;

4) көппәтерлі тұрғын үйлерде (тұрғын ғимараттарда) тұратын су тұтынушыларды қоспағанда, жеке салынған үйлерде тұратын су тұтынушыларды қоса алғанда, сумен жабдықтау және су бұру жүйелеріне қосылуға техникалық жағдайларының, меншігіндегі сумен жабдықтау және (немесе) су бұру желілерінің атқарушылық түсірілімінің болуы;

5) сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін пайдалану қағидаларын, санитариялық қағидаларды сақтауға, сондай-ақ Қазақстан Республикасының су заңнамасында белгіленген талаптарды орындауға;

6) зиянды заттардың жол берілетін шоғырлануынан асып түсетін ластауыштармен сарқынды суларды ағызуға жол бермеуге;

7) шаруашылық-тұрмыстық сарқынды сулардың су бұру жүйесіне жауын-шашын және сорғыту суларын ағызуға жол бермеуге;

8) сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйымның рұқсатынсыз меншігіндегі сумен жабдықтау және (немесе) су бұру желілеріне өзге су тұтынушыларды қоспауға;

9) сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйымның техникалық талаптарын орындауға;

10) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген өзге де талаптарды орындауға міндетті.

3. Су тұтынушы заңды тұлғалар, осы баптың 2-тармағында көзделген міндеттерден басқа, мыналарды:

1) сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйым өкілдерінің көрсетілімдерді алу және жұмыс қабілеттілігін тексеру үшін суды есепке алу аспаптарына, аумағында орналасқан немесе шаруашылық жүргізуіндегі сумен жабдықтау және су бұру жүйелерінің барлық элементтерінің техникалық жай-күйі мен қауіпсіздігін бақылау үшін, сарқынды сулардың сынамаларын алу үшін, сондай-ақ берешегі болған кезде су тұтынушының желілерін ажырату үшін кедергісіз қол жеткізуін қамтамасыз етуге;

2) су тұтыну және (немесе) су бұру көлемдері шартта белгіленгеннен асқан кезде, сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйымның техникалық шарттарын немесе техникалық талаптарын сұратуға міндетті.

Ескерту. 16-тарау 92-9-баппен толықтырылды - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

92-10-бап. Сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйымның құқықтары мен міндеттері

1. Сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйым:

1) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен сумен жабдықтаудың және (немесе) су бұрудың көрсетілген қызметтері үшін ақы алуға;

2) суды есепке алу аспаптарын тексеруді жүргізуге;

3) сотқа талап қоюға;

4) Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де құқықтарға ие болуға құқылы.

2. Сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйым:

1) гигиеналық нормативтерге сәйкес ауызсуды және оны су тұтынушыларға беруді дайындауды қамтамасыз етуге;

2) елді мекендердегі сумен жабдықтаудың және (немесе) су бұрудың көрсетілетін қызметтерін іркіліссіз ұсыруды қамтамасыз етуге;

3) суды көздерден алуды, оны желіге және су тұтынушыларға беруді есепке алуды қамтамасыз етуге;

4) көздерді санитариялық қорғау аймақтары, сумен жабдықтау жүйелерінің құбыржолдарын санитариялық қорғау белдеулері және су бұру жүйелері элементтерінің санитариялық-қорғау аймақтары үшін белгіленген, шаруашылық және өзге де қызмет режимін сақтауға;

5) елді мекендердің сумен жабдықтау және су бұру жүйелерінің тиісінше пайдаланылуын қамтамасыз етуге;

6) су тұтынушының желілері мен құрылыстары жарамды болған және (немесе) сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйымның техникалық шарттары орындалған кезде су тұтынушының объектілерін сумен жабдықтау және су бұру жүйелеріне қосуға рұқсат беруге;

7) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген өзге де талаптарды орындауға міндетті.

Ескерту. 16-тарау 92-10-бапмен толықтырылды - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

92-11-бап. Тұрғын үй кондоминиумдарының құрамына кіретін сумен жабдықтау және су бұру жүйелері

1. Тұрғын үй кондоминиумдарының құрамына:

1) сумен жабдықтау бойынша – тұрғын үйлердің (тұрғын ғимараттардың) сыртқы қабырғаларының шекарасы шегіндегі ішкі сумен жабдықтау жүйелері, оның ішінде ауызсуды қосымша тазарту бойынша топтық қондырғылар, су тартатын сорғы қондырғылары;

2) су бұру бойынша – елді мекеннің су бұру желісіне қосылатын жердегі бірінші құдыққа дейінгі шығару орындарын қоса алғанда, үй ішіндегі жүйелер кіреді.

2. Тұрғын үйлердің (тұрғын ғимараттардың) ішкі сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін пайдалануды пәтерлер мен үй-жайлардың меншік иелері, кондоминиум объектісін басқару органы жүргізеді, сондай-ақ бұл шарт негізінде жүргізіледі.

Ескерту. 16-тарау 92-11-бапмен толықтырылды - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

92-12-бап. Су тұтынушының меншігіндегі сумен жабдықтау және су бұру жүйелері

1. Су тұтынушының баланстық тиесілікті бөлу шекарасынан су бөлу және санитариялық-техникалық аспаптардан су бұру жүйесіне сарқынды суларды шығару нүктелеріне дейінгі сумен жабдықтау және су бұру жүйелерінің элементтері су тұтынушының сумен жабдықтау және су бұру жүйелеріне жатады және оларға өз күшімен, сондай-ақ шарт негізінде қызмет көрсетіледі.

2. Су тұтынушының сумен жабдықтау және су бұру жүйелерінің қондырғысы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкес келуге тиіс.

Ескерту. 16-тарау 92-12-баппен толықтырылды - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

92-13-бап. Елді мекеннің сумен жабдықтаудың және су бұрудың иесіз қалған жүйесі және (немесе) оның құрамдас элементтері

1. Елді мекеннің меншік иесі жоқ немесе меншік иесі белгісіз не өзіне берілген меншік құқығынан меншік иесі бас тартқан сумен жабдықтау және су бұру жүйесі және (немесе) оның құрамдас элементтері иесіз болып табылады.

2. Республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы елді мекеннің сумен жабдықтаудың және су бұрудың иесіз қалған жүйесін және (немесе) оның құрамдас элементтерін анықтаған жағдайда Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 242-бабына сәйкес оларды иесіз жылжымайтын заттар ретінде есепке қою жөніндегі рәсімдерді жүргізеді.

3. Елді мекеннің сумен жабдықтау және су бұру жүйесі және (немесе) оның құрамдас элементтері иесіз жылжымайтын заттар ретінде есепте болған уақытта сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі коммуналдық ұйымға пайдалануға беріледі.

4. Сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі коммуналдық ұйым өзіне пайдалануға берілген сумен жабдықтаудың иесіз қалған жүйесі және (немесе) оның құрамдас элементтері арқылы су тұтынушыға берілетін ауызсудың сапасын қамтамасыз етеді.

Ескерту. 16-тарау 92-13-баппен толықтырылды - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

17-тарау. Су объектілерін сауықтыру және рекреациялық мақсаттар үшін пайдалану

93-бап. Сауықтыру мақсатындағы су объектілерін пайдалану

1. Ресурстарының табиғи емдік қасиеті бар, сондай-ақ емдеу-профилактикалық мақсаттар үшін қолайлы су объектілері сауықтыру объектілері санатына жатады және Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес сауықтыру мақсаттары үшін пайдаланылады.

2. Денсаулық сақтау, қоршаған ортаны қорғау саласындағы, жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органдардың ұсынуы бойынша:

1) республикалық маңызы бар сауықтыру мақсатындағы су объектілерінің тізбесін – уәкілетті орган;

2) жергілікті маңызы бар сауықтыру мақсатындағы су объектілерінің тізбесін – облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдары бекітеді.

3. Сауықтыру мақсатындағы су объектілерін пайдалануға беру осы Кодекске және Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жүзеге асырылады.

Ескерту. 93-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді); 29.09.2014 N 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

94-бап. Су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстарын рекреациялық мақсаттар үшін пайдалану

1. Ықтимал сел қаупі бар су объектілерін қоспағанда, су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстарын рекреациялық мақсаттар үшін пайдалануға оған арнаулы рұқсатсыз жол беріледі.

2. Су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстарындағы көпшіліктің демалуына, туризм мен спортқа арналған жерлерді экологиялық талаптар мен адам өмірінің қауіпсіздігін сақтай отырып, бассейндік инспекциялармен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен келісім бойынша облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдары белгілейді.

3. Алып тасталды - ҚР 15.06.2017 № 73-VI Заңымен (01.01.2018 бастап қолданыста енгізіледі).

Ескерту. 94-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.07.10. N 180-IV; 15.06.2017 № 73-VI ((01.01.2018 бастап қолданыста енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

18-тарау. Су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстарын ауыл шаруашылығының мұқтаждары үшін пайдалану

95-бап. Су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстарын ауыл шаруашылығының мұқтаждары үшін пайдалану

1. Су объектілерін ауыл шаруашылығының мұқтаждары үшін пайдалану ортақ және арнайы су пайдалану тәртібімен жүзеге асырылады.

2. Бастапқы су пайдаланушылар қайталама су пайдаланушылардың су пайдалану жоспарларының негізінде су көлемдерін алуға жыл сайынғы өтінімдерін жасайды. Бассейндік инспекция жылдың жоспарланған сулылығын ескере отырып және бастапқы су пайдаланушылардың өтінімдері негізінде олар үшін су пайдалану лимиттерін белгілейді. Қайталама су пайдаланушылар үшін су жеткізу көлемдері белгіленген лимиттер ескеріле отырып, бастапқы және қайталама су пайдаланушылардың арасында жасалған шарттармен айқындалады.

3. Ауыл шаруашылығы мұқтаждары үшін пайдалану мақсатында еріген, жауын және тасқын суларды жинауға арналған су шаруашылығы құрылыстары бар жеке және заңды тұлғалардың арнайы су пайдалануға рұқсатының болуы міндетті.

4. Жер үсті және жер асты су объектілерін жайылымдарды суландыру үшін пайдалану арнайы су пайдалану тәртібімен жүзеге асырылады.

5. Су объектілерін мал суару үшін пайдалануға санитарлық қорғау аймақтарынан тыс жерде және суат алаңдары мен су объектілерінің ластануы мен қоқыстануын болғызбайтын басқа да құрылыстар болған жағдайда ортақ су пайдалану тәртібімен жол беріледі.

6. Жеке қосалқы шаруашылық жүргізетін, бағбандықпен және бақша өсірумен айналысатын жеке тұлғаларға суару үшін су белгіленген лимиттерге сәйкес арнайы су пайдалану тәртібімен бөлінеді. Жеткілікті су ресурстары болмаған жағдайда суару үшін су басқа су пайдаланушылардың лимиттерін қайта бөлу есебінен бөлінуі мүмкін.

7. Суару, құрғату, сортаңданған топырақты шаю және басқа да мелиорациялық жұмыстар су объектілерін және олардың су жинау алаңдарын қорғауды қамтамасыз ететін табиғат қорғау іс-шараларымен бір кешенде жүзеге асырылуға тиіс. Суармалы жерлердің мелиорациялық жай-күйінің мониторингін және оны бағалауды бюджет қаражаты есебінен мамандандырылған мемлекеттік мекемелер жүргізеді.

8. Ағынды суды суару үшін пайдалану белгіленген экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық талаптарға сәйкес жүргізіледі.

9. Суармалы аймақта су пайдаланушылар қайталама сулардың көлемі мен сапасына болжам жасайды, су объектілеріне ағызу көлемдерін, жинақтағыш су қоймаларын жасауды немесе оларды жасалған жерінде пайдалануды жоспарлайды.

Ескерту. 95-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. N 13 (2005.01.01 бастап күшіне енеді), 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2012.07.10 N 36-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

95-1-бап. Жерді гидромелиорациялау

1. Жай-күйі судың әсеріне байланысты болатын құрғақшылық, сортаңданған, батпақты, артық ылғалды жерлердің жай-күйін жақсарту мақсатында жерді гидромелиорациялау жүргізіледі.

2. Жерді гидромелиорациялау түрлеріне жерді суару, құрғату және сортаңданған топырақты шаю жатады.

Ескерту. 95-1-баппен толықтырылды - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен; өзгеріс енгізілді - ҚР 13.06.2013 № 102-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

96-бап. Гидромелиорациялық кондоминиум

Гидромелиорациялық кондоминиум - біртұтас мүліктік кешен (бұдан әрі - гидромелиорациялық кондоминиум объектісі) ретінде жылжымайтын мүлікке меншіктің ерекше нысаны, бұл ретте жер учаскелеріне заттық құқық жеке және заңды тұлғалардың иелігінде, ал гидромелиорациялық жүйе немесе оның элементтері ортақ үлестік меншік құқығында олардың иелігінде болады.

97-бап. Гидромелиорациялық кондоминиумды құру және тоқтату

1. Гидромелиорациялық кондоминиум екі және одан көп жер пайдаланушыларға немесе жер учаскелері меншіктенушілеріне тиесілі бір суару каналында немесе оның бөлігінде орналасқан суармалы алқаптарының жер учаскелерінде құрылуы мүмкін.

2. Жер учаскелеріне заттық құқық иелерінің әрқайсысы өз қалауы бойынша гидромелиорациялық кондоминиумға өзінің қатысу-қатыспауына қарамастан жер учаскесіне өз құқығын іске асыруға құқылы.

Гидромелиорациялық кондоминиумның құрамына кіретін су шаруашылығы құрылыстары орналасқан жер учаскелері бұру белдеулеріне жатады және ортақ үлестік меншік құқығында гидромелиорациялық кондоминиумға қатысушыларға тиесілі болады.

3. Гидромелиорациялық кондоминиумға қатысушының ортақ мүліктегі үлесінің мөлшері осы қатысушы құқығын иеленген суармалы жер учаскесінің

бүкіл суару алқабының жалпы алаңына қатынасымен айқындалады. Гидромелиорациялық кондоминиум мүлкіндегі мұндай үлесті заттай түрде бөлуге болмайды (мінсіз үлес).

4. Гидромелиорациялық кондоминиумның барлық қатысушыларының келісімінде ортақ мүліктегі үлестің мөлшері айқындалмауы мүмкін, бұл жағдайда гидромелиорациялық кондоминиумның мүлкі үлесті бөлінуге жатпайтын ортақ меншікте болады.

5. Суармалы жер учаскесіне заттық құқығының (уақытша жер пайдаланудың қайталама құқығының тоқтатылуын қоспағанда) басқа тұлғаға ауысуы гидромелиорациялық кондоминиум мүлкіндегі үлестің де алушыға ауысуына әкеп соғады.

6. Гидромелиорациялық кондоминиумға қатысушы гидромелиорациялық кондоминиум мүлкіндегі өз үлесін суармалы жер учаскесіне құқығынан бөлек иеліктен айыруға құқылы емес.

7. Гидромелиорациялық кондоминиумның ортақ мүлкі оның барлық қатысушыларының келісуімен кепіл ретінде пайдаланылуы мүмкін.

8. Бір гидромелиорациялық кондоминиум қызмет көрсететін барлық суармалы жер учаскелеріне заттық құқығы (уақытша жер пайдаланудың қайталама құқығын қоспағанда) және гидромелиорациялық кондоминиум мүлкіне меншік құқығы бір тұлғаға ауысқан жағдайда гидромелиорациялық кондоминиум жойылуы мүмкін.

98-бап. Гидромелиорациялық кондоминиум объектісін тіркеу

1. Гидромелиорациялық кондоминиум объектісі Қазақстан Республикасының жылжымайтын мүлікке құқықтарды тіркеу туралы заңдарына сәйкес біртұтас кешен ретінде тіркелуге тиіс.

2. Гидромелиорациялық кондоминиум объектісін тіркеу Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жүзеге асырылады.

Ескерту. 98-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.03.25 N 421-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

99-бап. Гидромелиорациялық кондоминиумға қатысушылардың құқықтары

1. Гидромелиорациялық кондоминиумға қатысушылардың барлығының ортақ мүлікті олардың гидромелиорациялық кондоминиумға қатысудағы үлесіне мөлшерлес басқаруға құқығы бар.

2. Гидромелиорациялық кондоминиумға қатысушылардың әрқайсысының ортақ мүлікті пайдалануға құқығы бар. Гидромелиорациялық кондоминиумның ортақ мүлкін пайдалану тәртібі қатысушылардың келісімімен айқындалады.

Жер учаскесін басқа тұлғаларға жалға беру (уақытша жер пайдаланудың қайталама құқығы) жалға берушінің гидромелиорациялық кондоминиумға қатысуын тоқтатуға әкеп соқпайды.

3. Гидромелиорациялық кондоминиумға қатысушылар Қазақстан Республикасының заңдарына қайшы келмейтін басқа да құқықтарға ие болуы мүмкін.

100-бап. Гидромелиорациялық кондоминиумға қатысушылардың міндеттері

1. Гидромелиорациялық кондоминиумға қатысушылар:

1) ортақ мүлікті ұстауға арналған барлық шығыстарға қатысуға;
2) ортақ мүліктің сақталуы мен қауіпсіз пайдаланылуын қамтамасыз етуге міндетті.

2. Гидромелиорациялық кондоминиумға қатысушылар Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген өзге де міндеттерді атқара алады.

101-бап. Гидромелиорациялық кондоминиумға қатысу ерекшеліктері

1. Ортақ мүлікті ұстауға арналған шығыстардың мөлшері, егер гидромелиорациялық кондоминиумға қатысушылардың келісімімен өзгеше көзделмесе, қатысушының ортақ мүліктегі үлесіне мөлшерлес белгіленеді.

2. Егер гидромелиорациялық кондоминиумдағы суармалы жер учаскесін оған қатысушы пайдаланбаған жағдайда, ол ортақ мүлікті ұстауға арналған шығыстардан босатылмайды.

3. Суармалы жер учаскелері жалгерлерінің дауыс беру құқығы болмайды және олар гидромелиорациялық кондоминиум объектісін басқаруға өзге түрде қатыса алмайды, бірақ гидромелиорациялық кондоминиумға қатысушылар үшін ортақ ережелерді сақтауға міндетті.

4. Гидромелиорациялық кондоминиумға қатысушылардың кондоминиумның ортақ мүлкін өз атынан иеліктен айыруға құқығы жоқ.

102-бап. Гидромелиорациялық кондоминиум объектісін басқару

1. Гидромелиорациялық кондоминиумға қатысушылар гидромелиорациялық кондоминиум объекті тіркелгеннен кейін бір айдың ішінде оны басқару нысаны туралы мәселені шешуге міндетті.

2. Гидромелиорациялық кондоминиум объектісін басқару нысаны Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес оған қатысушылардың келісімімен айқындалады.

19-тарау. Су объектілерін және су шаруашылығы құрылыстарын өнеркәсіп пен энергетика үшін пайдалану

103-бап. Су объектілерін және су шаруашылығы құрылыстарын өнеркәсіп пен жылу энергетикасы үшін пайдалану

1. Су объектілерін және су шаруашылығы құрылыстарын өнеркәсіптің және жылу энергетикасының мұқтаждары үшін пайдалану арнайы су пайдалану тәртібімен жүзеге асырылады.

2. Салқындату мақсатында су объектілерінен немесе салқындатқыш тоғандардан сумен жабдықтау жүйелерін пайдаланатын жұмыс істеп тұрған немесе реконструкцияланып жатқан жылу энергетикасы ұйымдарын қоспағанда, өнеркәсіп пен жылу энергетикасы ұйымдарының айналымдық сумен жабдықтауы болуға міндетті.

Салқындату мақсатында су объектілерінен немесе салқындатқыш тоғандардан сумен жабдықтау жүйелерін пайдаланатын жұмыс істеп тұрған немесе реконструкцияланып жатқан жылу энергетикасы ұйымдарын қоспағанда, айналымдық сумен жабдықтауы жоқ ұйымдар бассейндік инспекцияға, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органға, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органға нақты мерзімдерін көрсете отырып, айналымдық сумен жабдықтауға көшу жоспарын ұсынуға міндетті.

3. Ауыз су және минералды су санатына жатқызылмаған жер асты сулары, сондай-ақ басқа да пайдалы қазбалармен ілеспе алынған сулар (шахта, карьер, кеніш сулары) экологиялық талаптар сақтала отырып, арнайы су пайдалану шарттарымен техникалық сумен жабдықтау үшін және басқа да өндірістік мұқтаждар үшін пайдаланылуы мүмкін.

4. Халықтың денсаулығына және қоршаған ортаға қауіп төндіретін, басқа пайдалы қазбалармен бірге өндірілген жер асты сулары міндетті түрде кәдеге жаратылуға тиіс.

5. Технологиялық процеске байланысты ауыз суды пайдалану көзделген кәсіпорындарды қоспағанда, басқа сападағы суды пайдалану мүмкіндігі бола тұрып, ауыз суды өнеркәсіп үшін пайдалануға жол берілмейді. Табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар кезінде облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдары халықтың ауыз су және шаруашылық-тұрмыстық мұқтаждарын бірінші кезекте қанағаттандыруды ескере отырып, ауыз суды өнеркәсіптік мақсаттар үшін тұтынуға уақытша рұқсат беруге құқылы. Ауыз суды өнеркәсіптік мұқтаждар үшін тұтыну мерзімдері бассейндік инспекциямен келісу бойынша белгіленеді.

6. Қазақстан Республикасының Үкіметі, облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдары табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар болған кезде Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен өнеркәсіп және жылу энергетикасы

кәсіпорындарының су объектілерін және су шаруашылығы құрылыстарын пайдалануын шектеуге, тоқтата тұруға немесе оған тыйым салуға құқылы.

Ескерту. 103-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 27.12.2017 № 126-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

104-бап. Су объектілерін және су шаруашылығы құрылыстарын гидроэнергетика үшін пайдалану

1. Су объектілерін және су шаруашылығы құрылыстарын гидроэнергетика үшін пайдалану бассейндік инспекциямен және басқа да мүдделі мемлекеттік органдармен, ал сел қаупі бар аудандарда - азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша экономиканың басқа салаларының мүдделерін, суларды кешенді пайдалану және оларды қорғау талаптарының сақталуын ескере отырып, арнайы су пайдалану тәртібімен жүзеге асырылады.

2. Су объектілеріндегі гидроэнергетикалық және гидротехникалық құрылыстарды пайдаланатын ұйымдар:

1) ауызсумен жабдықтау басымдығын сақтай отырып, су қоймаларын толтырудың және босатудың белгіленген режимін;

2) өзендердің жайылмалары мен атырауларында балық ресурстарын сақтау және ұдайы молайту үшін шешуші маңызы бар өзендер мен су қоймаларының учаскелеріндегі балық шаруашылығының қажеттілігін;

3) кемелер мен салдардың кедергісіз өтікізілуін;

4) белгіленген табиғат қорғау, санитарлық-эпидемиологиялық және авариялық су жіберулерінің жүзеге асырылуын қамтамасыз етуге міндетті.

3. Егер су қоймаларын толтыру және босату нәтижесінде туындаған су объектілері табиғи деңгейінің өзгеруі салдарынан жеке және (немесе) заңды тұлғаларға зиян келтірілсе, кінәлілер Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес оны өтеуге міндетті.

Ескерту. 104-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2008.05.26 N 34-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 11.04.2014 № 189-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі)

Заңдарымен.

20-тарау. Су объектілерін және су шаруашылығы құрылыстарын көлік, ағаш ағызу және өртке қарсы мұқтаждар үшін пайдалану

105-бап. Су объектілерін және су шаруашылығы құрылыстарын көлік және ағаш ағызу үшін пайдалану

1. Кеме қатынасы санатына жатқызылған Қазақстан Республикасының жер үсті су объектілері, оларды осы мақсаттарға пайдалануға толық немесе ішінара тыйым салынған не олар оқшау пайдалануға берілген жағдайларды қоспағанда, ортақ пайдаланудағы су жолдары болып табылады.

2. Алып тасталды - ҚР 2010.12.28 N 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

3. Су объектілерін кеме қатынасы санатына жатқызу тәртібін және кеме қатынасы су жолдарының тізбесін бекітуді су көлігі мәселелері жөніндегі уәкілетті орган жүзеге асырады.

4. Кеме қатынасы үшін пайдаланылатын су объектілерінде кеме жетегінсіз ағаш ағызуға тыйым салынады. Су объектілерінде күйелі ағаш ағызуға тыйым салынады. Ағаш ағызуды жүзеге асыратын ұйымдар су объектілерін батып кеткен ағаш сүрегінен үнемі тазартып отыруға міндетті. Ағаш ағызу үшін пайдаланылатын су объектілерінің тізбесін және оларды тазарту тәртібін бассейндік инспекциямен және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен келісу бойынша облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдары белгілейді.

5. Су объектілерін шағын көлемді кемелерде жүзу үшін, сондай-ақ әуе кемелерінің ұшып шығуы (қонуы) үшін пайдалану Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жүзеге асырылады.

6. Кеме қатынасына, ағаш ағызуға, әуе кемелерінің ұшып шығуына (қонуына) арналған су объектілерін және су шаруашылығы құрылыстарын пайдалану кезінде су пайдаланушылар:

- 1) суды ұтымды пайдалану мен қорғауды қамтамасыз етуге;
- 2) кеме қатынасын реттейтін органдардың талаптарын орындауға;
- 3) су объектілеріне шаруашылық-тұрмыстық қалдықтардың және ластайтын заттардың ағызылуына жол бермеуге;
- 4) су объектілерінің және су шаруашылығы, гидротехникалық және басқа да құрылыстардың арналары мен жағалауларының бұзылуына жол бермеуге;
- 5) басқа жеке және заңды тұлғалардың құқықтарын бұзбауға міндетті.

Ескерту. 105-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2010.12.28 N 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 N 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

106-бап. Су объектілерін және су шаруашылығы құрылыстарын өртке қарсы мұқтаждар үшін пайдалану

1. Өртке қарсы мұқтаждар үшін кез келген су объектілерінен арнайы рұқсатсыз су алуға жол беріледі.

2. Осы баптың 1-тармағында көзделген мақсаттар үшін су алу орнын таңдауды, оны жайластыруды (пирстер, кіреберістер, жарық нұсқағыштары) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары уәкілетті органның ведомствосы және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қоятын шарттарды сақтай отырып, азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшелерімен келісу бойынша жүзеге асыруға тиіс.

3. Өздерінің су құбырлары желілерінде тиісті өрт сөндіру құрылыстары мен құрылғылары бар заңды тұлғалар оларды ақаусыз күйінде ұстауға міндетті.

4. Арнайы өртке қарсы мұқтаждарға арналған су объектілерінен және су шаруашылығы құрылыстарынан суды өзге мақсаттар үшін пайдалануға тыйым салынады.

Ескерту. 106-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді); 11.04.2014 № 189-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

21-тарау. Су объектілерін немесе олардың бөліктерін балық және аңшылық шаруашылығын жүргізу үшін пайдалану

Ескерту. 21-тарау жаңа редакцияда - ҚР 15.06.2017 № 73-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

107-бап. Су объектілерін немесе олардың бөліктерін балық шаруашылығын жүргізу және балық ресурстары мен басқа да су жануарларын аулау үшін пайдалану

1. Балық ресурстары мен басқа да су жануарларын сақтау, өсімін молайту және аулау үшін (оның ішінде кәсіпшілік балық аулау үшін) маңызды мәні бар су объектілерінде немесе олардың бөліктерінде, балық шаруашылығы технологиялық су айдындарында балық ресурстары мен басқа да су жануарларын пайдалану және балық шаруашылығын жүргізу құқығы Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы заңнамасына сәйкес беріледі.

Балық ресурстары мен басқа да су жануарларын пайдаланушының осы Кодекске сәйкес су объектілерін немесе олардың бөліктерін пайдалануға алуға құқығы бар.

2. Балық шаруашылығын жүргізу және балық ресурстары мен басқа да су жануарларын аулау үшін су объектілері немесе олардың бөліктері пайдалануына берілген жеке және заңды тұлғалар:

1) бассейндік инспекциямен және жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен келісу бойынша су объектілерінің немесе олардың бөліктерінің жай-күйін жақсартуды қамтамасыз ететін балық жіберуді және балық шаруашылығы мелиорациясын және балық ресурстары мен басқа су жануарларының өсімін молайтуды жүргізуге;

2) өздері пайдаланатын жерлерде су объектілерінің жағалауларын немесе олардың бөліктерін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген санитариялық-эпидемиологиялық және экологиялық талаптарға сәйкес ұстауға міндетті.

3. Мемлекеттік табиғи қорықтар, балық питомниктері, тоған, көл және басқа да балық шаруашылықтары аумағында орналасқандарын, сондай-ақ ауызсумен жабдықтайтын су қоймаларын қоспағанда, су объектілерін немесе олардың бөліктерін жеке тұлғалар белгіленген балық аулау қағидаларын сақтай отырып, әуесқойлық (спорттық) балық аулау үшін пайдалана алады.

Ескерту. 107-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 02.01.2021 № 399-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

108-бап. Су объектілерін немесе олардың бөліктерін аңшылық шаруашылығын жүргізу үшін пайдалану

1. Су объектілерін немесе олардың бөліктерін аңшылық шаруашылығын жүргізу үшін жеке және заңды тұлғалардың пайдалануына облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы жергілікті өкілді органмен, бассейндік инспекциямен және жануарлар дүниесін

қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен келісу бойынша береді.

2. Пайдалану режимі құстар мен су жануарлары жаппай мекендейтін жерлерге әсер ететін су қоймаларын, көлдерді және басқа да су объектілерін немесе олардың бөліктерін, сондай-ақ су объектілерінің акваториясында орналасқан құрылыстарды пайдалану кезінде сулы-батпақты алқаптардың қажетті гидрологиялық режимінің сақталуы және аңшылық шаруашылығын жүргізу мүдделері ескерілуге тиіс.

3. Балық шаруашылығы мелиорациясын жүргізу, жануарлардың бағалы, сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлері мекендейтін жерлерде аңшылық шаруашылығын жүргізу үшін пайдалы өсімдіктерді су объектілерінде немесе олардың бөліктерінде өсіру бассейндік инспекциямен және жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен келісу бойынша жүзеге асырылады.

4. Жануарлардың бағалы, сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлері мекендейтін жерлерде, сондай-ақ фаунаның өсімін молайту және оны қорғау жөніндегі іс-шаралар жүзеге асырылатын учаскелерде облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары бассейндік инспекциямен, жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен келісу бойынша жеке тұлғалардың болуына, әуесқойлық (спорттық) және кәсіпшілік аң аулауға, жағалау белдеуінде құрылыс салуға және су объектілерінің немесе олардың бөліктерінің жай-күйін нашарлататын басқа да әрекеттерге және аңшылық шаруашылығын жүргізуге шектеу қоюы мүмкін.

Ескерту. 108-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 28.10.2019 № 268-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

22-тарау. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың су объектілерін пайдалану. Өзендер мен каналдарда су қоймалары мен тежеуіш гидротехникалық құрылыстарды пайдалану

109-бап. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың су объектілерін пайдалану

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың су объектілерін пайдалану Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы заңдарында айқындалатын тәртіппен жүзеге асырылады.

110-бап. Су қоймаларын пайдалану

1. Су қоймалары жер үстіндегі ағын суды реттеу және су пайдаланушылардың суға деген қажеттіліктерін қанағаттандыру мақсатында жасалады.

2. Су қоймаларын жобалау, салу және пайдалану қалыптасқан табиғи және шаруашылық кешендерге осындай араласудың барлық ықтимал теріс салдары ескеріле отырып жүзеге асырылады.

3. Су қоймалары гидрогеологиялық және инженерлік-геологиялық санитарлық-шарттарды және экологиялық тұрақтылықтың, эпидемиологиялық және радиациялық қауіпсіздіктің сақталуын, халықтың және экономика салалары мүдделерінің қанағаттандырылуын қамтамасыз ететін шарттарды зерттеу талаптары сақталған жағдайда пайдалануға беріледі.

4. Су қоймаларын пайдалану тәртібі осы Кодекстің 37-бабы 1-тармағының 7-7) және 13-1) тармақшаларында көрсетілген қағидаларға сәйкес әзірленген су қоймаларын пайдаланатын ұйымдардың қағидаларында айқындалады.

5. Су қоймаларын, олардағы су құбыры және су өткізу немесе су тарту құрылыстарын пайдаланатын ұйымдар су қоймалары әсер ететін аймақтардағы су пайдаланушылар мен жер пайдаланушылардың мүдделері ескеріле отырып белгіленген су қоймаларын толтыру және ағызу режимін сақтауға міндетті.

6. Су қоймаларын пайдалану қағидаларының сақталуын бақылауды уәкілетті органның ведомствосы және бассейндік инспекциялар жүзеге асырады.

7. Осы баптың ережелері су қоймалары ретінде пайдаланылатын көлдер мен басқа су айдындарында да қолданылады.

Ескерту. 110-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 28.10.2019 № 268-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

111-бап. Өзендер мен каналдарда тежеуіш гидротехникалық құрылыстарды пайдалану

1. Өзендер мен каналдарда тежеуіш гидротехникалық құрылыстарды пайдалану мен іске қосу олардың мақсатына, осы құрылыстарды жобалау кезінде әзірленген шарттар мен нормаларға сәйкес жүргізіледі.

2. Су пайдаланушылардың тежеуіш гидротехникалық құрылыстардың көмегімен жер үстіндегі ағын суды реттеуі кеме қатынасы, осы өзен бассейні су ресурстарының кешенді пайдаланылуы мен қорғалуы ескеріле отырып, арнайы су пайдалануға рұқсат негізінде жүзеге асырылады.

3. Алып тасталды - ҚР 28.04.2016 № 506-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

3-1. Уәкілетті орган бекіткен, бөгеттерді декларацияланатын бөгеттерге жатқызу өлшемшарттарына сәйкес келетін тежеуіш гидротехникалық

құрылысжайлардың меншік иелері олардың қауіпсіздігін декларациялауды жүргізуге міндетті.

4. Бөгеттің қауіпсіздігі декларациясын (бұдан әрі – декларация) әзірлеуді меншік иесі дербес не оның қаражаты есебінен бөгеттердің қауіпсіздігі саласындағы жұмыстарды жүргізу құқығына аттестатталған бөгде ұйым жүзеге асырады.

5. Декларация бөгеттердің қауіпсіздігі саласындағы жұмыстарды жүргізу құқығына уәкілетті органның ведомствосы аттестаттаған ұйымда өтініш беруші ұйымның қаражаты есебінен сараптамадан өткізілуге тиіс.

6. Декларацияның тіркеу шифрын беру үшін өтініш беруші бассейндік инспекцияға сараптама қорытындысының көшірмесімен бірге өтініш пен декларацияның көшірмесін ұсынады.

Бассейндік инспекция ұсынылған құжаттарды қарап, декларацияны тіркеу туралы шешім қабылдайды не уәжді бас тартуды береді.

Бассейндік инспекция тіркеген декларацияның көшірмесі бассейндік инспекцияда сақталады.

7. Бөгеттер және бөгеттердің қауіпсіздігі декларациясын тіркеген ұйымдар тізбесі уәкілетті органның интернет-ресурсында орналастырылады.

8. Бөгеттің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге әсер ететін шарттар өзгерген жағдайда декларация өзгертілуге жатады.

Декларацияға өзгерістер енгізілген кезде өзгерістер енгізілгеннен кейін үш айдан кешіктірілмейтін мерзімде оған қайта сараптама жүргізілуге және ол тіркелуге тиіс.

Ескерту. 111-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді); 11.04.2014 N 189-V Заңымен (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 28.04.2016 № 506-V (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

7-Бөлім. Су объектілерін қорғау және судың зиянды әсеріне қарсы күресу

23-тарау. Су қорғау қызметі

112-бап. Су объектілерін қорғау

1. Су объектілері:

1) зиянды қауіпті химиялық және уытты заттармен және олардың қоспаларымен табиғи және техногендік ластанудан, жылу, бактериялық, радиациялық және басқа ластанудан;

2) қатты, ерімейтін заттармен, өндірістік, тұрмыстық және өзге де тектегі қалдықтармен қоқыстанудан;

3) сарқылудан қорғалуға тиіс.

2. Су объектілері:

1) табиғи жүйелердің экологиялық тұрақтылығының бұзылуын;

2) халықтың өмірі мен денсаулығына зиян келтірілуін;

3) балық ресурстары мен басқа да су жануарларының азаюын;

4) сумен жабдықтау жағдайларының нашарлауын;

5) су объектілерінің табиғи молаю және тазару қабілетінің төмендеуін;

6) су объектілері гидрологиялық және гидрогеологиялық режимінің нашарлауын;

7) су объектілерінің физикалық, химиялық және биологиялық қасиеттеріне теріс әсер ететін басқа да қолайсыз құбылыстарды болғызбау мақсатымен қорғалуға тиіс.

3. Су объектілерін қорғау:

1) су объектілерін пайдаланудың кез келген түрін жүзеге асыратын барлық су пайдаланушыларға осы объектілерді қорғау жөнінде ортақ талаптар қою;

2) шаруашылық қызметінің жекелеген түрлеріне арнайы талаптар қою;

3) жаңа техника мен экологиялық, эпидемиологиялық жағынан қауіпсіз технологиялар енгізе отырып, су қорғау іс-шараларын жетілдіру және қолдану;

4) су қорғау аймақтарын, су объектілерінің қорғау белдеулерін, ауыз сумен жабдықтау көздерін санитарлық қорғау аймақтарын белгілеу;

5) су объектілерін пайдалану мен қорғауды бақылаудың мемлекеттік және басқа да нысандарын жүргізу;

6) су объектілерін қорғау жөніндегі талаптардың орындалмағаны үшін жауапкершілік шараларын қолдану арқылы жүзеге асырылады.

4. Орталық органдар және облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдары Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес су объектілерін сақтау, олардың ластануын, қоқыстануын және сарқылуын болғызбау, сондай-ақ аталған құбылыстардың зардаптарын жою жөнінде тұрақты даму принципімен үйлесімді шаралар қолданады.

5. Қызметі су объектілерінің жай-күйіне әсер ететін жеке және заңды тұлғалар Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында белгіленген экологиялық талаптарды сақтауға және ұйымдастырушылық, технологиялық, орман-мелиорациялық, агротехникалық, гидротехникалық, санитарлық-эпидемиологиялық іс-шараларды және су объектілерін ластанудан, қоқыстанудан

және сарқылудан қорғауды қамтамасыз ететін басқа да іс-шараларды жүргізуге міндетті.

Ескерту. 112-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 2004.12.20. N 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2007.01.09. N 213 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2010.01.21 № 242-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-б. қараңыз); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

113-бап. Су объектілерін ластанудан қорғау

1. Су объектілерінің сапалық жай-күйін нашарлататын және пайдаланылуын қиындататын заттардың немесе ластаушы нәрселердің су объектілеріне тасталуы немесе өзге де тәсілмен түсуі су объектілерінің ластануы деп танылады.

2. Су объектілерін, диффузиялық ластануды (жер беті мен ауа арқылы ластану) қоса алғанда, ластанудың барлық түрінен қорғау жүзеге асырылады.

3. Су объектілерін ластанудан қорғау мақсатында:

1) су объектілерінің су қорғау белдеулерінде пестицидтерді, тыңайтқыштарды қолдануға тыйым салынады. Су объектілерінің су жинау алаңы мен санитарлық қорғау аймағында дезинфекциялық, дезинсекциялық және дератизациялық іс-шаралар халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен келісім бойынша жүргізіледі;

2) радиоактивті және уытты заттарды су объектілеріне тастауға және көмуге;

3) тазарту құрылыстары жоқ және нормативтерге сәйкес тиімді тазартуды қамтамасыз етпейтін өнеркәсіп, тамақ объектілерінің ағынды суларын су объектілеріне ағызуға;

4) су объектілерінде радиоактивті және уытты заттар бөлінуі қоса жүретін технологиялардың ядролық және өзге де түрлері пайдаланылатын жарылыс жұмыстарын жүргізуге;

5) су объектілерінде және су шаруашылығы құрылыстарында халықтың денсаулығына және қоршаған ортаға қауіп төндіретін техника мен технологиялардың қолданылуына тыйым салынады.

Ескерту. 113-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 28.10.2019 № 268-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

114-бап. Су объектілерін қоқыстанудан қорғау

1. Су объектісіне қатты, өндірістік, тұрмыстық және басқа да қалдықтардың, сондай-ақ салмақты бөлшектердің түсуі, соның салдарынан оның гидрологиялық

жай-күйі нашарлап, су пайдаланудың қиындауы су объектілерінің қоқыстануы деп танылады.

2. Су объектілеріне қатты, өндірістік, тұрмыстық және басқа да қалдықтарды тастауға және оларды көмуге тыйым салынады.

3. Су объектілерінің су жинау алаңдарын, су объектілерінің мұз қабатын, мұздықтарды қатты, өндірістік, тұрмыстық және шайылу кезінде жер үсті және жер асты су объектілерінің сапасын нашарлатуға әкеп соғатын басқа да қалдықтармен қоқыстауға жол берілмейді.

115-бап. Су объектілерін сарқылудан қорғау

1. Ағындының рұқсат етілетін деңгейінің ең аз мөлшерінің, жер үсті су қорының азаюы немесе жер асты су қорының кемуі су объектілерінің сарқылуы деп танылады.

2. Су объектілерінің сарқылуын болғызбау мақсатында су объектілерін пайдаланатын жеке және заңды тұлғалар:

1) су объектілерінен лимиттен тыс қайтарымсыз су алуға жол бермеуге;

2) су қорғау аймақтары мен белдеулері аумағында жер жыртуға, мал тоғыту мен санитарлық дауалауға, құрылыстар салуға және су объектілерінің сарқылуына әкеп соғатын басқа да шаруашылық қызмет түрлерін жүргізуге жол бермеуге;

3) су қорғау іс-шараларын жүргізуге міндетті.

3. Жеке және заңды тұлғалар жүргізетін су объектілерінің сарқылуын болғызбауға бағытталған су қорғау іс-шаралары бассейндік инспекциялармен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен және жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органмен алдын ала келісіледі.

Ескерту. 115-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 28.10.2019 № 268-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

116-бап. Су объектілерінің су қорғау аймақтары мен белдеулері

Ескерту. 116-баптың тақырыбына өзгеріс енгізілді - ҚР 28.04.2016 № 506-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

1. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар жері мен мемлекеттік орман қоры құрамына кіретін су объектілерін қоспағанда, су объектілерін санитарлық-гигиеналық және экологиялық талаптарға сәйкес күйде ұстау, жер үсті суларының ластануын, қоқыстануы мен сарқылуын болғызбау, сондай-ақ өсімдіктер мен жануарлар дүниесін сақтау үшін ерекше пайдалану шарттары бар су қорғау аймақтары мен белдеулері белгіленеді.

2. Су қорғау аймақтарын, белдеулерін және оларды шаруашылықта пайдалану режимін облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары бассейндік инспекциялармен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен, жер қатынастары жөніндегі уәкілетті органмен, ал сел қаупі бар аудандарда – азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісіліп, бекітілген жобалау құжаттамасы негізінде белгілейді.

Бұл ретте жобалау құжаттамасын әзірлеу он айдан аспайтын мерзімде жүзеге асырылады. Жобалау құжаттамасын қарау, келісу және бекіту мерзімі оны облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарына берген күннен бастап екі айдан аспауға тиіс. Су қорғау аймақтары мен белдеулерін, сондай-ақ оларды шаруашылықта пайдалану режимін белгілеу жобалау құжаттамасы бекітілген күннен бастап бір ай ішінде жүзеге асырылуға тиіс.

Су объектісінің шекаралары табиғи немесе жасанды өзгертілген жағдайларда, су қорғау аймақтары мен белдеулерінің белгіленген шекаралары осы тармақтың бірінші бөлігінде айқындалатын тәртіппен және мерзімдерде нақтылануға жатады.

3. Алып тасталды - ҚР 2012.01.25 № 548-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

4. Алып тасталды - ҚР 2012.01.25 № 548-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

5. Су қорғау аймақтары мен белдеулерінің шекараларын белгілеу қағидаларын уәкілетті орган бекітеді.

Ескерту. 116-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20 № 13 (2005.01.01 бастап күшіне енеді), 2008.05.26 № 34-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.02.12. № 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2009.07.10. № 180-IV, 2012.01.25 № 548-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 11.04.2014 № 189-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 № 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.04.2016 № 506-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған

күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

117-бап. Суларды санитарлық қорғау аймақтары

1. Ауыз сумен жабдықтау, емдеу, курорттық және халықты сауықтырудың өзге мұқтаждары үшін пайдаланылатын суларды қорғау мақсатында облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдары санитарлық қорғау аймақтарын белгілейді.

2. Санитарлық қорғау аймақтары мен санитарлық қорғау белдеулерін белгілеу тәртібін халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік орган айқындайды.

Ескерту. 117-бапқа өзгеріс енгізілді – ҚР 2004.12.20. № 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

118-бап. Су объектілеріндегі төтенше экологиялық жағдай немесе экологиялық апат аймақтары

1. Шаруашылық қызмет немесе табиғи процестер нәтижесінде халықтың денсаулығына, өсімдіктер мен жануарлар дүниесіне, қоршаған ортаның жай-күйіне қауіп төндіретін өзгерістер болатын су объектілері төтенше экологиялық жағдай немесе экологиялық апат аймақтары деп жариялануы мүмкін.

2. Су объектілеріндегі немесе өзен бассейндеріндегі және жер асты су көздеріндегі төтенше экологиялық жағдайды Қазақстан Республикасының Үкіметі жариялайды.

119-бап. Су қорғау аймақтары мен белдеулеріндегі жер учаскелерін уақытша пайдалануға беру және су қорғау аймақтары мен белдеулеріндегі шаруашылық қызмет режиміне қойылатын талаптардың сақталуын бақылау

Ескерту. 119-баптың тақырыбы жаңа редакцияда - ҚР 20.02.2017 № 48-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

1. Су объектілерінің су қорғау белдеулеріндегі жер учаскелері шаруашылық қызмет режиміне қойылатын белгіленген талаптарды сақтау шартымен, Қазақстан Республикасының жер заңнамасында белгіленген тәртіппен жеке және заңды тұлғаларға уақытша пайдалануға берілуі мүмкін.

1-1. Су қорғау аймақтарындағы ауыл шаруашылығы алқаптарын жергілікті атқарушы органдар бассейндік инспекциялармен келісу бойынша Жайылымдарды басқару және оларды пайдалану жөніндегі жоспарға сәйкес шөп шабу және мал жаю үшін жеке және заңды тұлғаларға жер пайдалануға беруі мүмкін.

2. Су қорғау аймақтары мен белдеулеріндегі шаруашылық қызмет режиміне қойылатын талаптардың сақталуын мемлекеттік бақылауды уәкілетті органның

ведомствосы, бассейндік инспекциялар, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органы, жердің пайдаланылуы мен қорғалуын бақылау жөніндегі уәкілетті орган өздерінің құзыреті шегінде жүзеге асырады.

Ескерту. 119-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР-ның 2009.07.10. № 180-IV; 20.02.2017 № 48-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

120-бап. Жер асты су объектілерін қорғау ерекшеліктері

1. Өндірістік қызметі жер асты суларының жай-күйіне зиянды әсер етуі мүмкін болатын жеке және заңды тұлғалар жер асты суларының мониторингін жүргізуге және су ресурстарының ластануы мен сарқылуын және сулардың зиянды әсерін болғызбау жөнінде уақтылы шаралар қолдануға міндетті.

2. Ауыз сумен жабдықтау үшін пайдаланылатын немесе пайдаланылуы мүмкін жерасты суларының орындары мен учаскелерінің контурларында жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізуге, радиоактивті және химиялық қалдықтардың көмінділерін, қоқыстарды, зираттарды, мал қорымдарын (биотермиялық шұңқырларды) және жерасты суларының жай-күйіне әсер ететін басқа да объектілерді орналастыруға тыйым салынады.

3. Егер жер асты суларының жай-күйіне әсер етсе немесе әсер етуі мүмкін болса, жерлерді ағынды сумен суаруға тыйым салынады.

4. Гидрогеологиялық ұңғымалар, оның ішінде өздігінен ағатын және барлау ұңғымалары, сондай-ақ іске қосуға жарамсыз немесе пайдаланылуы тоқтатылған ұңғымалар консервациялау құрылғылармен жабдықталуға немесе жойылуға жатады.

Гидрологиялық ұңғымаларды жоюды және консервациялауды ұңғымалардың иелері жүзеге асырады.

Иесіз қалған өздігінен ағатын гидрогеологиялық ұңғымаларды жоюды және консервациялауды жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырады.

5. Жер қойнауын пайдаланушы жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізген кезде жерасты суларын қорғау жөніндегі шараларды қолдануға міндетті.

6. Жер асты суларының су алу құрылыстарын пайдаланатын жеке және заңды тұлғалар жер асты суларының санитарлық қорғау аймағы мен олардың мониторингін ұйымдастыруға міндетті.

7. Мелиорацияланған жерлерде сорғыту жүйелерін салу мен пайдалану кезінде арнайы су пайдалануға рұқсаты болған жағдайда жер асты суларын сыртқа шығаруға жол беріледі.

8. Жер асты суларын пайдалануға байланысты су тарту құрылыстарын орналастыру, жобалау, салу және пайдалануға беру кезінде олардың жер үсті су объектілері мен қоршаған ортаға зиянды әсерін болғызбайтын шаралар көзделуге тиіс.

9. Пайдалы қазбаларды өндіруге байланысты емес жер қойнауын геологиялық зерттеу, пайдалы қазбаларды барлау және өндіру, жер асты құрылыстарын салу мен пайдалану кезінде жер қойнауын пайдаланушылар жер асты суларының ластануы мен сарқылуының алдын алу жөнінде шаралар қолдануға міндетті.

Ескерту. 120-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 17.01.2014 № 165-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 11.04.2014 № 189-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 27.12.2017 № 126-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

24-тарау. Шағын су объектілері және оларды қорғау ерекшеліктері

121-бап. Шағын су объектілері

1. Шағын су объектілеріне көлемі мынадай табиғи су объектілері:

тұйық су объектілері бойынша - су бетінің алаңы он гектарға дейінгі;

өзендер бойынша - ұзындығы екі жүз километрге дейінгі ағын сулар жатады.

2. Шағын су объектілерінің су ресурстарын пайдалану, әдетте, ортақ су пайдалану тәртібімен жүзеге асырылады.

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

3-тармақ жаңа редакцияда көзделген - ҚР 02.01.2021 № 401-VI (01.07.2021 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

3. Шағын су объектілерінің су ресурстарын арнайы су пайдалану тәртібімен пайдалану уәкілетті органның ведомствосы осындай су пайдаланудың олардың жай-күйіне салдарларын зерттегеннен кейін және мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы болған жағдайда мүмкін болады.

Ескерту. 121-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 28.10.2019 № 268-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

122-бап. Шағын су объектілерін қорғау ерекшеліктері

1. Шағын су объектілерінің су қорғау аймақтары мен белдеулері шегінде ортақ су пайдалану режимін және шаруашылық қызметті жүзеге асыруды, сондай-ақ олардың ластануының, қоқыстануы мен сарқылуының алдын алу және жою жөніндегі шараларды облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдары бассейндік инспекциялармен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен және халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен, ал сел қаупі бар өңірлерде – азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша белгілейді.

2. Шағын су объектілерінің сарқылуын, ластануын және азып-тозуын болғызбау мақсатында облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары Қазақстан Республикасы Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарына сәйкес оларды қорғау және қалпына келтіру жөніндегі іс-шаралар кешенін жеке көздейді.

3. Шаруашылық қызметі шағын су объектілерінің жай-күйі мен режиміне әсер ететін жеке және заңды тұлғалар уәкілетті органның ведомствосымен келісілген шағын су объектілерінің су ресурстарын қалпына келтіру және олардағы сулардың тазалығын сақтау жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыруға міндетті.

Ескерту. 122-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20 № 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2008.05.26 № 34-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 11.04.2014 № 189-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.12.2018 № 210-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

25-тарау. Судың зиянды әсерінің алдын алу және оларды жою

123-бап. Мемлекеттік органдардың, жеке және заңды тұлғалардың судың зиянды әсерінің алдын алу және оларды жою жөніндегі міндеттері

Мемлекеттік органдар, жеке және заңды тұлғалар судың мынадай зиянды әсерлерінің:

су тасу, су басу, топан су басу;

жағалаудың, қорғау бөгеттерінің және басқа да құрылыстардың қирауы;

жерлердің батпақтануы мен сортаңдануы;

топырақ пен су объектілерінің эрозиясы, жыралардың пайда болуы, сырғымалар, сел тасқындары мен басқа да зиянды құбылыстардың алдын алу және оларды жою жөнінде іс-шаралар жүргізуге міндетті.

124-бап. Судың зиянды әсерінің алдын алу және оларды жою жөніндегі шараларды жүзеге асыру тәртібі

1. Су шаруашылығы ұйымдары, су пайдаланушылар, жеке және заңды тұлғалар елді мекендерді, өнеркәсіп объектілерін, ауыл шаруашылығы жерлерін, қорғалатын аумақтарды судың зиянды әсерінен қорғау жөніндегі алдын алу іс-шаралары мен ағымдағы іс-шараларды жоспарлауға және жүргізуге міндетті. Судың зиянды әсерінің алдын алу және оларды жою жөніндегі алдын алу іс-шаралары мен ағымдағы іс-шараларды қаржыландыру су пайдаланушылардың қаражаты мен бюджет қаражаты есебінен жүргізіледі.

Жеке және заңды тұлғалар судың зиянды әсерінің алдын алу және оларды жою жөніндегі су шаруашылығы іс-шараларын өткізу кезінде:

1) су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарын салуда, пайдалануға беруде, пайдалануда, жөндеуде, реконструкциялауда, консервациялауда, пайдаланудан шығаруда және жоюда қауіпсіздік нормалары мен ережелерін сақтауға;

2) су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстары қауіпсіздігінің нашарлап кетуінің жай-күйін жүйелі түрде талдауға;

3) су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарына ұдайы тексеру жүргізуге;

4) су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарындағы аварияларды жоюға арналған қаржылық және материалдық резервтерді құруға;

5) су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарындағы төтенше жағдайлар туралы хабарлайтын оқшау жүйелерді үнемі дайындықта ұстауға міндетті.

2. Судың зиянды әсерінен туындаған табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайларды жою Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жүзеге асырылады.

Ескерту. 124-бапқа өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. № 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

26-тарау. Су объектілерінде, су қорғау аймақтары мен белдеулерінде жұмыстар жүргізу тәртібі

125-бап. Су объектілерінде, су қорғау аймақтары мен белдеулерінде кәсіпорындарды және басқа да құрылыстарды орналастыру, жобалау, салу, реконструкциялау және пайдалануға беру шарттары

1. Су қорғау белдеулерінің шегінде:

1) су объектілерінің сапалық және гидрологиялық жай-күйін нашарлататын (ластану, қоқыстану, сарқылу) шаруашылық қызметіне немесе өзге де қызметке;

2) су шаруашылығы және су жинайтын құрылысжайлар мен олардың коммуникацияларын, көпірлерді, көпір құрылысжайларын, айлақтарды,

порттарды, пирстерді және су көлігі қызметіне байланысты өзге де көліктік инфрақұрылым, кәсіпшілік балық өсіру, балық шаруашылығы технологиялық су айдындары объектілерін, жаңартылатын энергия көздерін (гидродинамикалық су энергиясын) пайдалану объектілерін, сондай-ақ су объектісіндегі рекреациялық аймақтарды қоспағанда, демалыс және (немесе) сауықтыру мақсатындағы ғимараттар мен құрылысжайларды салмай, ғимараттар мен құрылысжайларды салуға және пайдалануға;

3) бау-бақша егуге және саяжай салуға жер учаскелерін беруге;

4) су объектілерінің және олардың су қорғау аймақтары мен белдеулерінің ластануын болғызбайтын құрылыстармен және құрылғылармен қамтамасыз етілмеген қазіргі бар объектілерді пайдалануға;

5) жекелеген учаскелерді шалғындандыруға, егін егуге және ағаш отырғызуға арналған жерлерді өңдеуді қоспағанда, топырақ және өсімдік қабатын бұзатын жұмыстарды жүргізуге (оның ішінде жер жыртуға, мал жаюға, пайдалы қазбаларды өндіруге);

б) шатыр қалашықтарын, көлік құралдары үшін тұрақты тұрақтарды, малдың жазғы жайылым қостарын орналастыруға;

7) пестицидтер мен тыңайтқыштардың барлық түрлерін қолдануға тыйым салынады.

2. Су қорғау аймақтарының шегінде:

1) су объектілерін және олардың су қорғау аймақтары мен белдеулерінің ластануы мен қоқыстануын болғызбайтын құрылыстармен және құрылғылармен қамтамасыз етілмеген жаңа және реконструкцияланған объектілерді пайдалануға беруге;

2) ғимараттарға, құрылыстарға, коммуникацияларға және басқа да объектілерге реконструкция жүргізуге, сондай-ақ құрылыс, су түбін тереңдету және жарылыс жұмыстарын жүргізуге, пайдалы қазбалар өндіруге, кәбіл, құбыр және басқа да коммуникацияларды төсеуге, белгіленген тәртіппен жергілікті атқарушы органдармен, бассейндік инспекциялармен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен және басқа да мүдделі органдармен келісілген жобасы жоқ бұрғылау, жер қазу және өзге де жұмыстар жүргізуге;

3) тыңайтқыштар, пестицидтер, мұнай өнімдерін сақтайтын қоймаларды, көлік құралдары мен ауыл шаруашылығы техникасына техникалық қызмет көрсету, оларды жуу пункттерін, механикалық шеберханаларды, тұрмыстық және өнеркәсіп қалдықтарын төгетін құрылғыны, аппаратураларды пестицидтермен

толтыратын алаңдарды, авиациялық-химиялық жұмыстар жүргізуге арналған ұшу-қону жолақтарын орналастыруға және салуға, сондай-ақ судың сапасына кері әсер ететін басқа да объектілерді орналастыруға;

4) мал шаруашылығы фермалары мен кешендерін, сарқынды су жинағыштарды, сарқынды сумен суарылатын егістіктерді, зираттарды, мал қорымдарын (биотермиялық шұңқырларды), сондай-ақ жерүсті және жерасты суларының микробпен ластану қаупіне себепші болатын басқа да объектілерді орналастыруға;

5) жүктелім нормасынан асырып мал жаюға, су тоғандарының режимін нашарлататын мал тоғыту мен санитариялық өндеуге және шаруашылық қызметінің басқа да түрлеріне;

6) су көздеріндегі су кемерінен екі мың метрге жетпейтін қашықтықта орналасқан ауыл шаруашылығы дақылдары мен орман екпелерін пестицидтермен авиациялық өндеу және авиация арқылы минералдық тыңайтқыштармен қоректендіру тәсілін қолдануға;

7) концентрациясының жол берілетін шегі белгіленбеген пестицидтерді қолдануға, қардың үстіне тыңайтқыш себуге, сондай-ақ залалсыздандырылмаған көң қосылған сарқынды суды және тұрақты хлорорганикалық пестицидтерді тыңайтқыш ретінде пайдалануға тыйым салынады.

Су қорғау аймағында мәжбүрлі санитариялық өндеу жүргізу қажет болған жағдайда уыттылығы әлсіз және орташа тұрақсыз пестицидтерді қолдануға жол беріледі.

3. Су объектілерінде және (немесе) су қорғау аймақтарында (су қорғау белдеулерінен басқа) жаңа объектілерді (ғимараттарды, құрылыстарды, олардың кешендерін және коммуникацияларды) жобалау, салу және орналастыру, сондай-ақ олар алып жатқан жер учаскелері су қорғау аймақтарына және белдеулерге немесе өзге де ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға жатқызылғанға дейін тұрғызылған қолданыстағы объектілерді реконструкциялау (кеңейту, жаңғырту, техникалық қайта жарақтандыру, қайта бейіндеу) бассейндік инспекциялармен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен, жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органмен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен, ветеринария саласындағы уәкілетті органмен, облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдарымен келісіледі.

Келісу тәртібі Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы заңнамасына сәйкес бекітілген, құрылыс саласында

құрылыс салуды ұйымдастыру және рұқсат беру рәсімдерінен өту қағидаларында айқындалады.

Ықтимал сел қаупі бар су объектілеріндегі нақ осындай қызмет - азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органмен, ал су кемелері қатынайтын су жолдарында су көлігі мәселелері жөніндегі уәкілетті органмен келісіледі.

4. Қолданылуы су объектілерінің жай-күйіне теріс әсер етуі мүмкін жаңа объектілердің құрылысын немесе қолданыстағыларын реконструкциялау (кеңейту, жаңғырту, техникалық қайта жарақтандыру, қайта бейіндеу) жобаларында техникалық сумен жабдықтаудың тұйық (ақпайтын) жүйесі көзделуге тиіс.

5. Су объектілерінің жай-күйіне теріс әсер етуі мүмкін қолданыстағы (салынып жатқан) объектілерді консервациялау және жою (кейіннен кәдеге жарату) бассейндік инспекциялармен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен, жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органмен және өзге де мемлекеттік органдармен келісім бойынша Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

6. Су объектілерінің аумағы арқылы көліктік немесе инженерлік коммуникациялар салу жобалары тасқын суларды өткізуді, су объектілерін пайдалану режимін, судың ластануын, қоқыстануын және сарқылуын болғызбауды, олардың зиянды әсерінің алдын алуды қамтамасыз ететін іс-шаралардың жүргізілуін көздеуге тиіс.

Көрсетілген жобалар бассейндік инспекциялармен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен, жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органмен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен, энергиямен жабдықтау саласындағы уәкілетті органмен келісілуге жатады.

7. Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен келісілген және салалық сараптамалардың түйіндерін қамтитын, құрылыс жобаларына (техникалық-экономикалық негіздемелерге, жобалау-сметалық құжаттамаға) ведомстводан тыс кешенді сараптаманың оң қорытындысы алынған жобалар болмаса, су қорғау аймақтары мен белдеулерінде кәсіпорындар, ғимараттар, құрылыстар мен коммуникациялар салуға (реконструкциялауға, күрделі жөндеуге) тыйым салынады.

Ескерту. 125-бап жаңа редакцияда - ҚР 2009.07.10 № 180-IV, өзгерістер енгізілді - ҚР 2010.12.28 № 369-IV (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін

күнтiзбелiк он күн өткен соң қолданысқа енгiзiледi); 04.07.2013 № 128-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейiн күнтiзбелiк он күн өткен соң қолданысқа енгiзiледi); 17.01.2014 № 165-V (алғашқы ресми жарияланған күнiнен кейiн күнтiзбелiк он күн өткен соң қолданысқа енгiзiледi); 11.04.2014 № 189-V (алғашқы ресми жарияланған күнiнен кейiн күнтiзбелiк он күн өткен соң қолданысқа енгiзiледi); 29.12.2014 № 269-V (01.01.2015 бастап қолданысқа енгiзiледi); 28.10.2015 № 366-V (алғашқы ресми жарияланған күнiнен кейiн күнтiзбелiк он күн өткен соң қолданысқа енгiзiледi); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнiнен кейiн күнтiзбелiк он күн өткен соң қолданысқа енгiзiледi); 02.01.2021 № 399-VI (алғашқы ресми жарияланған күнiнен кейiн күнтiзбелiк он күн өткен соң қолданысқа енгiзiледi) Заңдарымен.

126-бап. Су объектiлерiнде және олардың су қорғау аймақтары мен белдеулерiнде жұмыстар жүргiзу

1. Су объектiлерiндегi немесе су қорғау аймақтарындағы су объектiлерiнiң жай-күйiне әсер ететiн құрылыс, түбiн тереңдету және жарылыс жұмыстары, пайдалы қазбаларды және басқа да ресурстарды өндiру, кабельдердi, құбырлар мен басқа да коммуникацияларды төсеу, орман ағаштарын кесу, бұрғылау және өзге де жұмыстар бассейндiк инспекциялармен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкiлеттi мемлекеттiк органмен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттiк органмен, облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергiлiктi атқарушы органдарымен, кеме қатынасына жатқызылған су объектiлерiнде - қосымша су көлiгi органдарымен де келiсiм бойынша жүргiзiледi.

2. Су объектiлерiнде және олардың су қорғау аймақтарында жұмыстар жүргiзу тәртiбi су объектiлерiнiң жай-күйiн, қоршаған ортаның экологиялық тұрақтылығын сақтау талаптарын ескере отырып, бассейндiк инспекциялармен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкiлеттi мемлекеттiк органмен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттiк органмен, облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергiлiктi атқарушы органдарымен және өзге де мүдделi мемлекеттiк органдармен келiсiм бойынша әрбiр су объектiсi бойынша жеке-дара айқындалады.

Ескерту. 126-бапқа өзгерiстер енгiзiлдi - ҚР 2004.12.20. № 13 (01.01.2005 бастап күшiне енедi); 28.10.2019 № 268-VI (алғашқы ресми жарияланған күнiнен кейiн күнтiзбелiк он күн өткен соң қолданысқа енгiзiледi) Заңдарымен.

8-Бөлiм. Ерекше мемлекеттiк маңызы бар су объектiлерiндегi шаруашылық қызметтi құқықтық реттеу ерекшелiктерi

27-тарау. Ерекше мемлекеттiк маңызы бар су объектiлерi

127-бап. Ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілеріндегі шаруашылық қызметтің құқықтық режимі

Ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілеріндегі шаруашылық қызметті реттеудің құқықтық режиміне мыналар кіреді:

1) экономика мүдделерінің экологиялық, мәдени және тарихи құрамдас бөліктермен балансын сақтау негізінде аймақтың тұрақты дамуын қамтамасыз ету;

2) табиғи су кешенінің су объектілеріндегі судың деңгейін белгіленген шекті белгіден төмен болмайтындай деңгейде сақтау;

3) өндірістердің жұмыс істеуінің технологиялық схемалары мен ұйымдастыру-экономикалық нысандарын тұрақты жетілдіру негізінде су ресурстарын тиімді пайдалану;

4) су бассейні мен су объектісінің жай-күйін жақсарту;

5) аймақтың экономикалық, ресурстық әлеуетін және оның санитарлық-эпидемиологиялық және экологиялық салауаттылығын сақтауда жұртшылықтың рөлін арттыру;

6) балық ресурстарын, өсімдіктер мен жануарлар дүниесін сақтау және ұдайы молайту;

7) рекреациялық кешенді дамыту;

8) заңдылықты және экологиялық құқық тәртібін нығайту.

128-бап. Ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілерін қорғау ерекшеліктері

Ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілерін қорғаудың ерекшеліктері мыналар болып табылады:

1) аймаққа бөлу және жеке аймақтар бойынша су және экологиялық нормативтер белгілеу;

2) су объектілеріне және олардың экологиялық жүйесіне антропогендік жүктеме нормалау;

3) аймақтың су объектілерін пайдалану ережелерін белгілеу кезінде олардың ерекшеліктерін облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдарының есепке алуы;

4) өндіріс қалдықтарын кәдеге жарату кезінде кешенділікті қамтамасыз ету;

5) су объектісі бассейнінің аумағын су және жел эрозияларынан, шөлейттенуден, батпақтанудан, қайталама сортаңданудан, өндіріс және тұтыну қалдықтарымен және басқа да заттармен ластанудан қорғау;

6) бұзылған су объектілерін және су қорының жерлерін қайта өңдеу;

7) су объектілерінің арналары бойынша табиғат қорғау және санитарлық-эпидемиологиялық су берудің шаруашылық су беру алдындағы басымдығы.

**Ескерту. 128-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының
2004.12.20. № 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді) Заңымен.**

129-бап. Ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілері аймағындағы шаруашылық қызметке қойылатын талаптар

Ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілері аймағын қорғау мақсатында оларда шаруашылық қызметтің ерекше режимі белгіленеді, ол:

1) санитарлық-эпидемиологиялық және экологиялық жағдайды сақтау мен жақсартуға бағытталған қызмет түрлерінің басымдығын;

2) су объектілерінің экологиялық жүйесіне шаруашылық қызметтің әсерін ұдайы азайтуды;

3) тұрақты даму принциптерінде әлеуметтік-экономикалық міндеттерді шешудің және ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілерін қорғаудың баланстылығын көздейді.

130-бап. Ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілері аумағында тыйым салынған қызмет түрлері

Ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілерінің аумағында:

1) бассейнің табиғи экологиялық жүйелерінің бұзылуын, қоршаған ортаның халықтың өмірі мен денсаулығына қауіпті өзгерісін туғызатын шаруашылық және өзге де қызметке;

2) радиоактивті қалдықтарды және зарарсыздандыруға немесе кәдеге жаратуға келмейтін өнімді ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілері аймақтарына әкелуге, сондай-ақ онда сақтауға немесе көмуге;

3) қамыс шабуға және құрғақ өсімдіктерді өртеуге, орман ағаштарын тамырымен жұлуга, балық уылдырық шашатын өзендердің арналарын өңдеуге;

ЗҚАИ-ның ескертпесі!

**4) тармақша жаңа редакцияда көзделген - ҚР 02.01.2021 № 401-VI
(01.07.2021 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.**

4) міндетті мемлекеттік экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық сараптамасыз аумақта шаруашылық қызметті және жұмыстар мен қызмет көрсетулерді жүргізуге тыйым салынады.

131-бап. Ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілері аймағындағы шаруашылық қызметті реттеуге мемлекеттің қатысуы

1. Ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілерінің экологиялық жүйесін сақтау және қалпына келтіру мақсатында орталық және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы

органдары су объектілерін кешенді пайдаланудың және қорғаудың бассейндік схемаларын жасау кезінде аймақтың ерекшеліктерін ескереді.

2. Мемлекеттік органдардың, қоғамдық бірлестіктердің және шаруашылық жүргізуші субъектілердің қызметін республикалық деңгейде үйлестіру үшін Қазақстан Республикасының Үкіметі Ұлттық үйлестіру кеңесін құруы мүмкін.

Ескерту. 131-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20. № 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2009.02.12. № 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

9-Бөлім. Су қорын пайдалану мен қорғауды, сумен жабдықтауды және су бұруды реттеудің экономикалық тетігі

Ескерту. 9-бөлімнің тақырыбына өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. № 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

28-тарау. Су пайдалануды реттеудің экономикалық әдістері

132-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы экономикалық реттеудің түрлері

Ескерту. 132-баптың тақырыбына өзгерту енгізілді - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. № 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

Экономикалық реттеудің негізгі түрлері:

1) су пайдаланушылардан Қазақстан Республикасының салық заңдарында көзделген төлемдер мен алымдарды алу;

2) су объектілерін ұтымды пайдалану және қорғау, елді мекендерді сумен жабдықтау және су бұру мәселелерін көздейтін Қазақстан Республикасы Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарын әзірлеу;

3) Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жеке және заңды тұлғалардың ресурстар сақтау, қалдығы аз технологияларды және энергияның дәстүрден тыс түрлерін енгізуі және игеруі, су ресурстарын қорғау мен ұтымды пайдалану, сумен жабдықтау және су бұру жөніндегі басқа да тиімді шараларды жүзеге асыруы кезінде оларға кредиттік және өзге де жеңілдіктер беру;

4) қоғамдық қорлар құру және оларды су объектілерін қалпына келтіру мен қорғау үшін пайдалану болып табылады.

Ескерту. 132-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2009.02.12. № 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа

енгізіледі) Заңдарымен.

133-бап. Су ресурстарын пайдаланғаны үшін ақы төлеу

1. Қазақстан Республикасында ортақ су пайдалану тегін жүзеге асырылады.

2. Қазақстан Республикасында арнайы су пайдалану Қазақстан Республикасының салық заңдарына сәйкес ақылы негізде жүзеге асырылады.

134-бап. Су пайдаланушыларға су беру, сумен жабдықтау, су бұру жөнінде көрсетілетін қызметтерге ақы төлеу

1. Су пайдаланушыларға су беруге, сумен жабдықтауға, су бұруға, жөндеу-қалпына келтіру жұмыстарын және басқа да су шаруашылығы іс-шараларын орындауға байланысты көрсетілетін қызметтер ақылы негізде жүзеге асырылады.

2. Су пайдаланушыларға су беру, сумен жабдықтау және су бұру бойынша көрсетілген қызметтер үшін тарифтер Қазақстан Республикасының табиғи монополиялар туралы заңнамасына сәйкес бекітіледі.

3. Су беру жөніндегі қызметтер үшін ақы төлеу тәртібі мен талаптары тараптардың шарттарымен айқындалады.

Ескерту. 134-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2006.07.07 № 174 (ресми жарияланған күнінен бастап күнтізбелік он күн өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі), 2008.12.29 № 116-IV (01.01.2009 бастап қолданысқа енгізіледі), 2009.02.12. № 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 11.07.2017 № 89-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

135-бап. Су шаруашылығын, сумен жабдықтауды және су бұруды мемлекеттік қолдаудың түрлері және су қорын ұтымды пайдалану мен қорғау жөніндегі инвестициялық саясаттың қағидаттары

Ескерту. 135-баптың тақырыбы өзгеріс енгізілді - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

1. Су шаруашылығын, сумен жабдықтауды және су бұруды мемлекеттік қолдаудың негізгі түрлері:

1) су шаруашылығы жүйесінің мемлекеттік мекемелерін ұстау;

2) су беруге байланысты емес трансшекаралық су шаруашылығы құрылыстарын және республикалық маңызы бар су шаруашылығы құрылыстарын пайдалану жөніндегі шығындарды қаржыландыру;

3) ерекше авариялық қаупі бар су шаруашылығы құрылыстары мен гидромелиорациялық жүйелерді қалпына келтіру жөніндегі іс-шараларды қаржыландыру;

4) су шаруашылығы құрылыстары мен гидромелиорациялық жүйелердің жаңаларын салуға және қазір барларын қайта құруға қаржы ресурстарын, оның ішінде қарыз қаражаттарын тарту;

5) ауыз сумен жабдықтаудың баламасыз көздері болып табылатын ерекше маңызды топтық және оқшау сумен жабдықтау жүйелерінен ауыз су беру жөнінде көрсетілетін қызметтердің құнын тиісінше уәкілетті орган немесе облыстардың жергілікті атқарушы органдары бекіткен тізбелер бойынша субсидиялау;

5-1) бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылатын, сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін салуды, реконструкциялауды және жаңғыртуды өтеусіз және қайтарымсыз негізде субсидиялау;

б) Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен су шаруашылығы субъектілеріне, сумен жабдықтау және (немесе) су бұру жөніндегі ұйымдарға жеңілдікті және ұзақ мерзімді кредиттер мен басқа да артықшылықтар беру;

7) мемлекеттік меншіктегі су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шараларды қаржыландыру болып табылады.

8) алып тасталды - ҚР 13.06.2013 № 102-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

2. Су қорын ұтымды пайдалану мен қорғау, суармалы жерлерді гидромелиорациялау, су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздігі жөніндегі инвестициялық саясаттың негізгі қағидаттары:

1) қайтарымды негізде орталықтандырылған инвестициялардың есебінен су саласын дамытуды мемлекеттік қолдау;

2) инвестициялық су шаруашылығы қызметінде пайдалану үшін ұйымдардың өз көздерінің рөлін арттыруды ынталандыру;

3) қарыздарды, оның ішінде мемлекет кепілдіктерін тарту практикасын кеңейту;

4) инвестицияларға бағытталған бюджет қаражатын жұмсауды мемлекеттік бақылау болып табылады.

3. Су шаруашылығын мемлекеттік қолдау және су қорын ұтымды пайдалану мен қорғау жөніндегі, сондай-ақ пайдаланылмайтын және қайта қалпына келтіруге жатпайтын мемлекеттік меншіктегі су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарын жою жөніндегі инвестициялық саясат Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жүзеге асырылады.

Ескерту. 135-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2004.12.20 № 13 (01.01.2005 бастап күшіне енеді), 2006.01.10. № 116 (01.01.2006 бастап қолданысқа енгізіледі), 2009.02.12. № 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 13.06.2013 № 102-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 29.09.2014 № 239-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 15.06.2015 № 322-V (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі); 25.01.2021 № 411-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

135-1-бап. Сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін салуды, реконструкциялауды және жаңғыртуды субсидиялау

1. Сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін салуды, реконструкциялауды және жаңғыртуды субсидиялау сумен жабдықтауды және су бұруды дамытуды экономикалық ынталандыру ретінде жүзеге асырылады.

2. Сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін салуды, реконструкциялауды және жаңғыртуды субсидиялау мынадай бағыттар бойынша жүзеге асырылады:

1) жобаларды техникалық қолдау, бұл техникалық негіздемені, жобалау-сметалық құжаттаманы әзірлеуді, техникалық және авторлық қадағалауларды жүзеге асыруды қамтиды;

2) капиталды қажет ететін шығыстар, оның ішінде құрылыс-монтаждау жұмыстарына, жабдықты, материалдарды сатып алуға арналған шығыстар.

Ескерту. 28-тарау 135-1-баппен толықтырылды - ҚР 15.06.2015 № 322-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

136-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы сақтандыру

1. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы сақтандыру су қатынастарының объектілеріне, басқа адамдардың өміріне, денсаулығына және мүлкіне зиян келтіру салдарынан шарттан туындайтын міндеттемелер бойынша жауапкершілік тәуекелі болған кезде жеке және заңды тұлғалардың мүліктік мүдделерін қорғауға байланысты қатынастар кешені болып табылады.

2. Ерікті сақтандыруды жеке және заңды тұлғалар өз еркі бойынша жүзеге асырады. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы ерікті сақтандырудың түрлері, шарттары мен тәртібі сақтандырушы мен сақтанушылар арасындағы келісімдермен айқындалады.

10-Бөлім. Су даулары және Қазақстан Республикасының

Су заңдарын бұзғаны үшін жауаптылық

29-тарау. Су дауларын шешу

137-бап. Су даулары

1. Су объектілерін, су шаруашылығы құрылыстарын пайдалану мен қорғау және суды бөлу мәселелері бойынша су қатынастары субъектілерінің арасында туындайтын даулар су даулары болып табылады.

2. Су қатынастары субъектілерінің арасындағы су даулары тараптардың келіссөздері, оларды су пайдаланушылар бірлестіктері құрған органдарда, облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдарында және уәкілетті органда немесе соттарда қарау арқылы шешіледі.

Ескерту. 137-бапқа өзгеріс енгізілді - Қазақстан Республикасының 2004.12.20. N 13 (2005 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді) Заңымен.

138-бап. Өз бетінше басып алынған су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстарын қайтару

Өз бетінше басып алынған су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстары заңсыз пайдаланылған уақыт ішінде Қазақстан Республикасының су заңдарының бұзылуынан келтірілген зиян өтеліп, иесіне қайтарылады. Өз бетінше басып алынған су объектілерін қайтару Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

30-тарау. Қазақстан Республикасының

су заңдарын бұзғаны үшін жауаптылық

139-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы заң бұзушылықтар

Ескерту. 139-бап алып тасталды - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

140-бап. Қазақстан Республикасының су заңнамасын бұзғаны үшін жауаптылық

Қазақстан Республикасының су заңнамасын бұзу Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылыққа әкеп соғады.

Ескерту. 140-бап жаңа редакцияда - Қазақстан Республикасының 2009.02.12. N 132-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

11-Бөлім. Траншекаралық суларды пайдалану және қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастық

31-тарау. Траншекаралық суларды пайдалану

және қорғау

141-бап. Траншекаралық суларды пайдалану және қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың негізгі бағыттары

Траншекаралық суларды пайдалану және қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың негізгі бағыттары:

1) Қазақстан Республикасының халықаралық шарттар жасасу негізінде трансшекаралық суларды пайдалану және қорғау саласындағы мүдделерін қорғау;

2) Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шарттар бойынша Қазақстан Республикасының міндеттемелерін орындау;

3) шекаралас елдердің трансшекаралық сулар бойынша мемлекетаралық қатынастары бөлігінде су заңдарын үйлестіру мен жақындастыруға қатысу;

4) трансшекаралық суларды пайдалану және қорғау саласындағы ғылыми-техникалық ынтымақтастық, нормаларды, стандарттарды, жобаларды және мониторингті бірлесіп әзірлеу және іске асыру болып табылады.

Ескерту. 141-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 03.07.2013 № 124-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

142-бап. Траншекаралық суларды пайдалану және қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың принциптері

Қазақстан Республикасы трансшекаралық суларды пайдалану және қорғау саласындағы өз саясатында мынадай принциптерді басшылыққа алады:

1) экологиялық, санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және халықаралық табиғат қорғау ынтымақтастығын дамыту;

2) халықаралық су құқығының жалпы жұрт таныған принциптері мен нормаларын ескере отырып, трансшекаралық ағын судың барлық елдерінің су ресурстарын әділ, ақылға қонымды және өзара тиімді пайдалану құқығын қамтамасыз ету;

3) болашақ ұрпақтардың қажеттіліктеріне зиян келтірмей қазіргі ұрпақтың қажеттіліктерін қанағаттандыруды ескере отырып, су ресурстарын басқару;

4) адамның экологиялық құқықтарының, мүдделерінің және трансшекаралық өзендер бассейндерінің су шаруашылығы жүйелерінің экономикалық даму балансын сақтау;

5) трансшекаралық суларды пайдалану және қорғау проблемаларын шешу кезінде өзара көмек көрсету және даулы мәселелерді бейбіт түрде реттеу;

6) трансшекаралық сулардың жай-күйіне ықтимал трансшекаралық әсер етудің алдын алу жөніндегі сақтық шараларын қамтамасыз ету;

7) халықаралық жауапкершілік және трансшекаралық әсер етуден туындаған залалды өтеу.

143-бап. Траншекаралық суларды пайдалану және қорғау саласындағы мемлекетаралық ынтымақтастықтың тетігі

Траншекаралық суларды пайдалану және қорғау саласындағы мемлекетаралық ынтымақтастықтың тетігі:

1) трансшекаралық әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін қызметті жүзеге асыру кезінде трансшекаралық суларды олардың трансшекаралық сипатын ескере отырып, ақылға қонымды және әділ түрде пайдалануды қамтамасыз етуді;

2) трансшекаралық суларды экологиялық жағынан негізделген түрде және ұтымды басқару, қоршаған ортаны сақтау және қорғау негізінде пайдалануды;

3) ластауды қоршаған ортаның басқа құрамдас бөліктеріне ауысуға әкелмеуге тиіс болатын трансшекаралық суларды ластауды тыю, оны болғызбау, шектеу және қысқарту жөніндегі шараларды;

4) трансшекаралық әсер етуден бұзылған экологиялық жүйелерді сақтауды және, қажет болған жағдайда, қалпына келтіруді;

5) ағынды суларды ағызудың шекті нормаларын белгілеуді, су пайдаланудың қазіргі заманғы техникалық жетістіктеріне және экономикалық ықтимал жағдайларына сәйкес келетін су сақтаудың қатаң нормаларына бағдарлауды;

6) трансшекаралық сулар мен су объектілерінің мониторингі бағдарламаларын әзірлеу мен келісуді және оларды іске асыруға қатысуды;

7) трансшекаралық суларды басқаруға, реттеуге және қорғауға қаржылық және техникалық жағынан бірлесіп қатысуды;

8) трансшекаралық өзендердің бассейндеріндегі су шаруашылығы ахуалы туралы ақпарат алмасуды, төтенше су жағдайлары кезінде шұғыл хабардар етуді және өзара көмек көрсетуді;

9) нормативтік-құқықтық базаны бірегейлендіру, трансшекаралық суларды және оларға байланысты экологиялық жүйелерді қорғау мен қалпына келтірудің бірлескен бағдарламалары мониторингінің, оларды әзірлеудің және іске асырудың бірыңғай жүйелерін құру саласында шекаралас елдермен ынтымақтастықты, осы мақсаттар үшін халықаралық ұйымдардың қаражатын тартуды;

10) трансшекаралық сулар мен су шаруашылығы құрылыстарын бірлесіп пайдалану жөнінде іс-шаралар әзірлеуді, келісуді және жүзеге асыруды;

11) Қазақстан Республикасы бекіткен трансшекаралық суларды пайдалану және қорғау саласындағы мемлекетаралық және үкіметаралық келісімдерді бірлесіп іске асыру үшін қажет болған жағдайда трансшекаралық суларды басқару жөніндегі мемлекетаралық орган құруды;

12) трансшекаралық суларды пайдалану және қорғау жөнінде аймақтық және ұлттық деректер базасын құруды;

13) су проблемаларын шешу жөнінде бірлескен ғылыми-техникалық зерттеулер жүргізуді;

14) трансшекаралық суларды ұтымды пайдалануға және қорғауға байланысты өзге де қызметті көздейді.

144-бап. Трансшекаралық суларды пайдалану және қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың экономикалық негізі

Трансшекаралық суларды пайдалану және қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың экономикалық негізі:

1) осы су объектісінде және оған іргелес аумақта биологиялық тепе-теңдікті ұстап тұру, ұдайы молайту және сақтау мақсатында трансшекаралық суларды тиімді және ұтымды пайдалануды;

2) трансшекаралық әсер ету нәтижесінде кінәлі тарап келтірген залал үшін өтемдік жауапкершілікті;

3) пайдаланылатын су ресурстарына үлес қосып қатысу принципінде басқа мемлекеттер пайдаланатын трансшекаралық суларды басқару, реттеу және қорғау жөніндегі су шаруашылығы объектілерін біржақты пайдалануды жүзеге асыратын мемлекетке шығындарын өтеуді;

4) мемлекеттердің бірінің тиісті бекітілген халықаралық шарттардың негізінде белгіленген өзінің трансшекаралық сулар үлесін (үлесінің бөлігін) өтемдік негізде екінші мемлекетке беруін көздейді.

145-бап. Трансшекаралық суларды пайдалану және қорғау мәселелері жөніндегі дауларды реттеу

1. Қазақстан Республикасы мен басқа мемлекеттер арасындағы трансшекаралық суларды пайдалану және қорғау мәселелері бойынша даулар ізгі ниет, өзара сыйластық және тату көршілестік қатынастар негізінде келіссөздер жүргізу арқылы немесе дауға қатысушы тараптар үшін қолайлы басқа әдіспен шешіледі.

2. Келіссөздерде өзара қолайлы шешімдерге қол жеткізу мүмкін болмаған жағдайда, егер трансшекаралық суларды пайдалану және қорғау жөніндегі Қазақстан Республикасы бекіткен тиісті халықаралық шарттарда өзгеше көзделмесе, су дауларын шешудің төрелік процесі орынды деп танылады.

32-тарау. Қорытынды және өтпелі ережелер

Ескерту. 32-тараудың тақырыбы жаңа редакцияда - ҚР-ның 2009.07.10. N 180-IV Заңымен.

145-1-бап. Өтпелі ережелер

Осы Кодекстің 125-бабының 1-тармағы 2) тармақшасының ережелері су қорғау белдеулері шекараларының шегінде 2009 жылғы 1 шілдеге дейін тұрғызылған ғимараттар мен құрылыстардың пайдаланылуына қолданылмайды. Бұл ретте оларды пайдалануға ұйымдастырылған, орталықтандырылған кәріз,

ластанған ағынды суларды бұрып жіберудің және тазалаудың өзге жүйесі немесе ішіндегі заттарды әкетуді қамтамасыз ететін су өтпейтін науалар болған кезде ғана жол беріледі.

**Ескерту. 145-1-баппен толықтырылды - ҚР-ның 2009.07.10. N 180-IV
Заңымен.**

146-бап. Осы Кодексті қолданысқа енгізу тәртібі

1. Осы Кодекс ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

2. Мыналардың күші жойылды деп танылсын:

1993 жылғы 31 наурыздағы Қазақстан Республикасының Су кодексі (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесінің Жаршысы, 1993 ж., N 7, 149-құжат; Қазақстан Республикасы Парламентінің Жаршысы, 1996 ж., N 22, 408-құжат; 1999 ж., N 11, 357-құжат; 2001 ж., N 3, 20-құжат; N 24, 338-құжат);

"Қазақстан Республикасының Су кодексін күшіне енгізу туралы" 1993 жылғы 31 наурыздағы Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесінің Қаулысы (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесінің Жаршысы, 1993 ж., N 7, 150-құжат).

Қазақстан Республикасының

Президенті